

ကဏ္ဍ (၁၀) အတွက် (၁) လိုယူ ၂၀၁၇ နှစ်

သလှေကိရိယာ

HULEI KAWWEI

ကညီဖိနုဆာင်ခိင်ယာယျာ်စီ

Karen Environmental Forum

ဒီသဒါဒီးကဟုကယာ်ကုဟိန်ခိင် ခိဗျိဆိးကါလိဂံဘါသဟိန်လါတမ်သိထိန်ကုအိသု

- သဝီဖိတအိုင်ဒီးလါသွင်လးလီသဟိန်ဘုင် - ၆
- ကျဲလါတမ်ဒီးနုဘုင်လိဂံဘါသဟိန်ကဆီ - ၇
- ထံတမာင်တမာ်ကျဲထဲတဘိလါအထူးထိန်လိဂံဘါသ - ၉
- ကျဲဗုထာလါတမ်ဒီးနုပာဆုဟံင်ဗီဂီလိဂံဘါသဟိန် - ၂၅
- ဆိုင်အါဘုင်ဆိုင်ပံင်, ဆါအါဘုင်ဆါကျါ - ၄၁

ခွဲစာ်တုထူးထိန်ရုလီလံင်လဲဒီးတမ်ကစိင်, တမ်သမံသမိလံင်တိဗု - ၅၁

သုလ္လကီၤဂ့ၤ ဘၣ်တၢ်ရၤလီၤအီၤလၢ
 ကညီဖိခိၣ်ယၢဒီးပှၢဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤပှၢ်ဘျးဝဲကရၢ
 Karen Environmental and Social Action Network

တၢ်ကွဲးလၢလံာ်တဘျီအံၤအပူၤန့ၣ် တမ့ၢ်တၢ်လၢအပာ်
 ဖျါထီၣ် သုလ္လကီၤဂ့ၤ မ့တမ့ၢ် အဲဒီးထီၣ်အတၢ်ထံၣ်
 တၢ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပှၢလီၢ်ကဝီဖိဒီး ပှၢလၢအ
 ကွဲးတၢ်အနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲအတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်န့ၣ်လီၤ.

သုလ္လကီၤဂ့ၤအတၢ်ပညိၣ်

- ❑ ဒ်သိးကရၤလီၤန့ၣ်ဆၢၣ်ခိၣ်ယၢတၢ်ကစီၣ်လၢဘၣ်
 ထွဲဒီးပှၢ
- ❑ ဒ်သိးကဆိးကါဒီးဒုးခိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ကညီဝီၢ်ဩလၢ
 ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်တကပၤ
- ❑ ဒ်သိးကဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢလီၢ်ကဝီဖိတဖၣ်အတၢ်
 ထံၣ်တၢ်ပာ်သးဘၣ်ထွဲန့ၣ်ဆၢၣ်ခိၣ်ယၢဒီးတၢ်လဲၤ
 ထီၣ်လဲၤထီ
- ❑ ဒ်သိးကမၤထီထီၣ်လီၢ်ကဝီဖိအတၢ်သုကွဲးသုဖး,
 ဃီထံသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ
- ❑ ဒ်သိးကဟ့ၣ်ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ကျိၣ်ဘၣ်ကျိၣ်
 သုလၢဖိမံဒီးကညီဖိလုၢ်လၢထုသန့

လံာ်ကုခိၣ် - တၢ်ဒီးန့ၢ်ပၤဆုၤလီၢ်ဂံၢ်ဘၢသဟီၣ်အကလုာ်တဖၣ်
 လၢကျဲးလၢတၢ်မၤသီထီၣ်ကျဲးအီၤသ့

လံာ်ကုချၢ- တၢ်ထုးထီၣ်လီၢ်ဂံၢ်ဘၢသဟီၣ်လၢထံအကျဲးဆဲးဆဲးဖိ
 (Mini hydro power), လၢကီၢ်မိၢ်ပှၢဒၢသဝီ,
 လူၤသီကီၢ်ဆၢၣ်, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်

လံာ်ကုချၢပှၢဒီးတၢ်ဂီၤ - စီၤပျံၢ်ဆဲး (ခဲစါ)

တၢ်ပရၢလၢအဲဒီးထီၣ်

ဆူဒီပုၢ်ဝဲၢ်ပှၢဖးလံာ်ဖိခဲလၢာ်,

ပသးခုလၢပထုးထီၣ်ဘၣ်ကဒီးသုလ္လကီၤဂ့ၤအသီတဘျီလၢပ
 ပှၢတတၢ်အဂီၢ်ဒီးတဘျီဃီသးအိၣ်ခဲးဘျးဘၣ်ဒီပုၢ်ဝဲၢ်လၢအဟ့ၣ်ထီၣ်
 အတၢ်ကွဲးလၢဒိၣ်ပှၢဒိၣ်တဖၣ်လၢလံာ်ရၤလီၤတဘျီအံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သုလ္လကီၤဂ့ၤလၢအဟးထီၣ်တဘျီအံၤအခိၣ်တီမ့ၢ်ဝဲ “ဒီသဒၢ
 ဒီးကဟ့ၣ်ယာ်က့ၤဟီၣ်ခိၣ် ခိဖျိဆိးကါလီၢ်ဂံၢ်ဘၢသဟီၣ်လၢတၢ်မၤ
 သီထီၣ်ကျဲးအီၤသ့” လံာ်တဘျီအံၤတဲဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ယးဒီး
 တၢ်ဒီးန့ၢ်ဒီးပၤဆုၤလီၢ်ဂံၢ်ဘၢသဟီၣ်လၢတၢ်မၤသီထီၣ်ကျဲးအီၤသ့တ
 ဖၣ်အဂ့ၢ်အကျိၤ, ယုာ်ဒီးကညီဖိတဖၣ်ဒီသဒၢက့ၤအဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်
 ဒ်သိးကျိၣ်ပန့ၣ်သုတပဲမၤဟးဂီၤဒီးဟံးန့ၢ်ကွဲာ်အတၢ်တဂ့ၤ, လီၢ်က
 ဝီပှၢထုလဲၤဖိတဖၣ်ကတီၤက့ၤအဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, တၢ်လဲၤမၤလီၤန့ၢ်တၢ်
 လၢယိၣ်လီၢ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢ, ဖိသ့ၣ်ခဲအကလုာ်လၢတၢ်ယုသ့ၣ်
 ညါဒီးထံၣ်န့ၢ်တဖၣ်, ထါဟ့ၣ်ပလီၢ်ဒီးအဂ့ၢ်အကတဖၣ်အိၣ်ခဲးဝဲဒၣ်
 အါမးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်မ့ၢ်တလၢတပျဲၤဘၣ်ဆၢၣ် ပဆၢမ့ၢ်လၢလၢပှၢဖး
 တၢ်ဖိကမၤအါထီၣ် တၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိမိၣ် လၢပကညီတတဖိတဖၣ်
 အဂီၢ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

လၢခဲကတၢ်ယသးအိၣ်ကွဲာ်ဘၣ်ဒီပုၢ်ဝဲၢ်ပှၢဖးတၢ်ဖိလၢကကွဲး
 လံာ်ဆူအဲဒီးထီၣ်အအိၣ်, ကဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ထံၣ်တၢ်ပာ်သးလၢသု
 လ္လကီၤဂ့ၤအလံာ်ရၤလီၤတဘျီအံၤအဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ကရပှၢမၤတၢ်ဖိအ
 ဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. ဒီပုၢ်ဝဲၢ်အတၢ်ဟ့ၣ်ကျိၣ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ် မ့ၢ်တၢ်အ
 ကါဒိၣ်လၢအုညါသုလ္လကီၤဂ့ၤအတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဲဒီးထီၣ်

တၢ်န့ၣ်ကျဲးလၢတၢ်ကွဲးအဂီၢ်

ပကွဲာ်ဘၣ်န့ၣ်လၢ နကကွဲးတၢ်ဆူသုလ္လကီၤဂ့ၤအအိၣ်လီၤ.
 တၢ်ကွဲးဟံၣ်တဖၣ်အလံာ်ဖျါၣ် ကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲ ၂၀၀၀ - ၃၀၀၀ အ
 ဘၣ်စၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကစီၣ်တၢ်ကွဲးအက့ၢ်အဂီၤလၢသုလ္လကီၤဂ့ၤအပူၤ
 တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်ကစီၣ်ကီၢ်ကီၢ်လၢလၢ, တၢ်သံကွၢ်စံးဆၢ, တၢ်
 တၢ်ပီၣ်အဘျီၣ်, တၢ်ယုသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်အတၢ်ပာ်ဖျါ, ပှၢတကတၢ်စ့ၢ်
 သန့ၣ်, ဟံၣ်တဖၣ်ရီၤ, တၢ်ယုတဘျီထွဲ, လုၢ်ဖိထါဖိဘၣ်ထွဲ, တၢ်ဂီၤ
 မ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကွဲးလၢဘၣ်တၢ်စဲကျဲးအီၤလၢသုလ္လကီၤဂ့ၤအ
 ပူၤန့ၣ်, တၢ်ကဟ့ၣ်ကန့ၢ်ခိၣ်ဖးလီၤလၢစ့ၤယီၤ ၅၀၀ ဘးလီၤ. တၢ်
 ဂီၤအဂ့ၢ်မ့ၢ်ပာ်ထွဲဒီးတၢ်ကွဲးန့ၣ် တဘျီကမ့ၢ်စ့ၤယီၤ ၁၀၀ ဘးလီၤ.

ပှၢကွဲးတၢ်ဖိတဖၣ် ကပာ်ဖျါထီၣ်ယုာ်အဲဒီးအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိး
 အလီၢ်လၢလၢပျဲၤဒ်သိးအဲဒီးထီၣ်ဆဲးကျဲးအီၤကသ့အဂီၢ်လီၤ.

သုလ္လကီၤဂ့ၤအိၣ်ဒီးအခွဲးအယာ်လၢကဒီၣ်တၢ်ကွဲးဒ်အကြးဝဲ
 အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဝဲကွဲာ်တၢ်ကွဲးမ့ၢ်ဂ့ၤသ့ဝဲန့ၣ် မ့ၢ်ပတၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဆိ
 မ့ၢ်ကိးပှၢကွဲးလံာ်ဖိလီၤ. ပှၢကွဲးလံာ်ဖိကိးကကဝံသးစ့ၤဆုၤယုာ်အ
 မံဒီးအလီၢ်ဆိးထံးဒ်သိးအလီၢ်မ့ၢ်အိၣ် “သုလ္လကီၤဂ့ၤ” ကဆဲး
 ကျဲးဘၣ်အီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သူလှူကော်ပွားအပူမေး
သကိးတတ်တဖန်

အဲးဒီးထာန်
နီဆန်မူ

ပုကွဲးတတ်ဖိ
စီနဲးခိလးစံ
စီသျှန်ကနာ
နီဆိမိဖိ
ဖုဖုလုလုခိုင်
နီဖးဒိုင်
စီသျှန်ဘျိုင်ဖိ

ပုဖးဘျုလ်
နီနီဆံး

ပုဒဲးကံန်ဒီးရဲန်လံ
နီနီဆံး

လကဆဲးကျိးကွာဒီးသူလှူကော်ပွား
အဂီလ်ဒီးနီဂံ

KESAN/Thulei Kawwei
P.O Box 204
Prasingha Post Office
Muang, Chiang Mai 50205,
Thailand
Phone: 081 993 9694
Office email: info@kesan.asia
Website: www.kesan.asia
Facebook: [https://www.facebook.com/
KarenEnvironment/](https://www.facebook.com/KarenEnvironment/)

တတ်ဂုန်ခိုင်တိတဖန်

ခုစဲးအဂုန်ထံးစီပီ - ၂

အဲးဒီးထာန်နီးယာ

နကယုထာကျဲဖဲလဲန်တဘိလဲန် - ၄

တတ်ကစိန်

သဝီဖိတအိုင်ဒီးလါသျှန်လးလီသဟိန်ဘန် - ၆

ကျဲလုတတ်ဒီးန့ဘန်လီဂံဘါသဟိန်ကဆီ - ၇

တံတမာန်တမုန်ကျဲထဲတဘိလးအထူးထိုင်လီဂံဘါသျှ - ၉

မိန်လုကစာလးလီကဝီဖိအိုင်ဘန်အီ - ၁၂

ကညီဒီကလုတတ်သျှန်သကိးသျှန်မုန်နီ - ၁၄

လဲမလီန့တတ်လးယိန်လိန်တတ်မုန်တတ်ခုန်ကရုန်ပူ - ၁၆

ပဒိုင်ကမလီမာကွန်ကညီထုလံးဒီးကလုန့တဖန်အတတ်ဖးဒုးဖးသံလီမာ - ၁၉

သျှန်ဖျးတတ်လးန့ဆာန်အကျဲတတ်ကဲဘျုး - ၂၂

ဟံးထီရီ

ကျဲယုထာလုတတ်ဒီးန့ဟ့ဟံးပီဂီလီဂံဘါသဟိန် - ၂၅

မိသျှန်ခံလးမုန်တြိကစာခိုင်အကညီမုန်ယုထံမုန်နီအီ - ၃၃

တတ်ဟ့ဆာရဲန်ကျဲတတ်ဝီသျှန်ဖိလးအဘန်ဘျိးဘန်ဒါ - ၃၆

ထိုင်ပုန်အသးသမုအဂုန် - ၃၉

ဆိုင်အါဘုန်ဆိုင်ပံး, ဆါအါဘုန်ဆါကျု - ၄၁

တတ်သံကွန်

တတ်ထံလိန်သံကွန်သံဒီးတတ်ဒီးတံညုန်ကံ - ၄၄

ထါ

ဖုဖုလုလုခိုင်ဖိအထါဟုန်ပလီ - ၄၈

မိန်မုန်တတ်ပံတတ်လးအခိုင်ကျိ - ၄၈

မုန်လီန့အတတ်ဘန်ထဲ - ၄၉

ထါပမုန်ပပုန်ဒုးသျှန်ညါဟုန်ပလီ - ၄၉

ကညီဖိခိန်ဃာဒီးပျာဂုတ်ဝိတ်မပျာ်ဘျးစဲကရ (ခုစုံ)

ခုစုံ၊ မှာဝဲဒ်ဂံခိန်ထံးကမျာ်ကရ၊ ကရသဘျ၊ ဒီးမှာ်ကရလအတကွာ်နီၣ်ကစာ်တၢ်ဘျးဘျးဘၣ်၊ မှာ်ကရတဖုလအမဂုထီၣ်တၢ်လုအိၣ်သးသမုအတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘာ၊ မဂုထီၣ်တၢ်ပာ်ကဲပျာထူလံဖိအတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ဟံးဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လာကီၢ်ရၣ်ကိးဘျးဒီးလအအိၣ်ကညီကီၢ်စံၣ်၊ ကီၢ်ပယီအပူ၊ ဖဲတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးဒီးတၢ်တထဲသိးတုသိးလအမအသးခိဖျိထံလီၢ်ကီၢ်ပုတၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်လအနံၣ်ယုဆံဘျးဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဖျိၣ်သံယၢ်ဂီၢ်အနးကတၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်တဘျးအံၤအချာန့ၣ်လီၤ.

ခုစုံအတၢ်မကျဲလၢတၢ်ဒုးဂုထီၣ်ပသီထီၣ်ခိခိၣ်ဒုသဝိအတၢ်လုအိၣ်အသးသမုလအယုၣ်ကအံၤ ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢဒံၣ်မိၣ်ကရၣ်စံၣ်အတၢ်ဘျးခိၣ်သ့ၣ်လအမုၢ်လၢ်ခိဆူထးခိဒီး “တၢ်ဘၣ်သးလအသဘျ၊ ချးဆါချးကတီၢ်ဒီးသ့ၣ်ညါတၢ်ဂုတ်ကျဲ ” န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖဲတၢ်မလၢပမအီၤသ့ၣ်တဖၣ်မှာ်ဝဲတၢ်လီၤထီၣ်က့ၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, တၢ်မဆူၣ်ထီၣ်ကံၢ်စိတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ဒီးတၢ်ကုၣ်လီၢ်တၢ်ပိၣ်သကိး ခိဖျိ တၢ်ကရကရိက့ၤဒီးဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိက့ၤလီၢ်ကဝါကမျာ်, ခိၣ်န့ၣ်, တၢ်ကရကရိဒီးပျာကွဲးဒုးအိၣ်ထီၣ်က့ၤသန့ (ဖိလံစံၣ်) သ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သိးတၢ်ဆါတံာ်ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ကမှာ်တၢ်လအဘၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ခုစုံတၢ်ဖဲတၢ်မတဖၣ်

၁. ပုတတၢ်တၢ်လုအိၣ်နီၣ်ခိသးသမုအိၣ်ထံးခိၣ်ဘိဒီးတၢ်မဂုထီၣ်က့ၤတၢ်လုအိၣ်သးသမုလၢပုလီၢ်အိၣ်ကမံဖိအဂီၢ်

မဂုထီၣ်ထံဘီကျဲဒီးစံာ်လီၤလအပးဂီၢ်တဖၣ်, မဂုထီၣ်ဘုပာ်ကီၢ်တၢ်မ, ဆိၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်ထုးထီၣ်မိၣ်လုၢ်ပာ်လၢကသံၣ်သ့ၣ်ဂံၢ်ဝဲစဲအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒီးကသံၣ်ဒး, မဆူၣ်ထီၣ်ပုတတၢ်အတၢ်တိခိၣ်ရိၣ်မဲ ဒီးတၢ်ယုသ့ၣ်ညါတၢ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, ဆိၣ်ထွဲမၤစၢပိာ်မုာ်တၢ်စုဆူခိၣ်ဘၣ်ဒ်အမှာ်တၢ်တုလၢဆီ, ဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၣ်လုၢ်လၢထူသန့တၢ်ဘုးတၢ်ထါဒီးတၢ်ဆးတၢ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဒီးဆိၣ်ထွဲမၤစၢပုထူလံဖိအတၢ်ပာ်ကီၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်သ့ၣ်အကျဲအကျဲ ဒီးဆိၣ်ထွဲမၤစၢလၢပးအတၢ်တိာ်က့ၤန့ၣ်လီၤ.

၂. တၢ်န့ၣ်ပာ်ဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးတၢ်ပာ်ဆုၣ်ကျဲန့ၣ်ဆါတၢ်အိၣ်ယၢ

ဟ့ၣ်တၢ်မလိဘၣ်ထွဲဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးသ့ၣ်ပျာ်ကျဲသန့ (ဖိလံစံၣ်), တၢ်ကွာ်ထွဲကတီၢ်က့ၤပုတတၢ်သ့ၣ်ပျာ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, တၢ်ပာ်ဆုၣ်ကျဲန့ၣ်ဆါတၢ်အိၣ်ယၢလၢအယုၣ်ကအံၤ အတၢ်သိၣ်တၢ်သီ, တၢ်ထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်မနီၣ်မၤပာ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, တၢ်တုဟီၣ်ခိၣ်ဂီၢ်ဒီးတၢ်ပာ်ဆုၣ်ကျဲန့ၣ်ဆါတၢ်အိၣ်ယၢလၢအယုၣ်ကအံၤ, မၤစၢတၢ်ထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးမနီၣ်မၤပာ်က့ၤပုတတၢ်သ့ၣ်ပျာ်, သ့ၣ်ပျာ်ပျာ်ကွီၤလၢကညီဖိဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အပူ. ဆိၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒီး တၢ်ပာ်ဆုၣ်ကျဲန့ၣ်ဆါတၢ်အိၣ်ယၢလၢအယုၣ်ကအံၤ သ့ၣ်ပျာ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ် လၢပုထူလံဖိတဖၣ်မအိၣ်ညီန့ၣ်ဝဲဒ်အလုၢ်အလၢအသိး. တီခိၣ်ရိၣ်မဲဒီးပံးစုန့ၣ်ကျဲတၢ်မနီၣ်မၤပာ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အကျဲအကျဲ, ပုတတၢ်သ့ၣ်ပျာ်, ယုာ်ဒီးတၢ်လီၢ်လၢဘၣ်တၢ်ဒီးသဒကဟုကယၢ်အိတဖၣ် ဒ်သိးတၢ်တြိဆါဒီးသဒအီၤလၢသဲစးအကျဲကသ့, ဖဲတၢ်ပံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အိၣ်ထီၣ်အကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၃. တၢ်ပာ်တၢ်ပြးထံနီၣ်တၢ်အိၣ်ယၢ

ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိပုတတၢ်လၢတၢ်ဆိၣ်တံာ်မန့ၣ်အီၤညီသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ကတီၢ်န့ၣ်ခဲးတၢ်လၢတၢ်မဂုထီၣ်က့ၤတၢ်ပာ်တၢ်ပြးလၢထံနီၣ်တၢ်အိၣ်ယၢအဂီၢ်, တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်အကံၢ်အစီ, ကရကရိထီၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢကမတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ ဒီးတၢ်ပတံသကွာ်ကညးအမူးတခါခါ, တၢ်မတၢ်လီၤယုသ့ၣ်ညါဘၣ် ဃးဒီးထံတမၢ်အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး, မၤဘျးစဲလီၢ်သးဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမျာ်ကရအကတဖၣ်, ထုးထီၣ်တၢ်ကတီၢ်န့ၣ်ခဲးတၢ်အလံာ်ပိးလီ, ကရကရိထီၣ်ပုလီၢ်ကဝါဖိ, ထံဖိကီၢ်ဖိ, ဟီၣ်ခိၣ်ဘိမုာ်ကရလအတၢ်သးစဲလီၢ်ကလီၢ်သးတဖၣ်ဒီးပုမတၢ်ဆါတံာ်တဖၣ်

၄. ခိုင်ယာနုဆောင်တော်ကူညီဘဏ်ကူညီသု

ဟုတ်တော်သိပ်လိဘဏ်ထွဲဒီးခိုင်ယာနုဆောင်တော်ကူညီဘဏ်ကူညီသုထဲထီတော်အသိး၊ ငှားအိတ်ထီတိုင်ခိုင်ယာနုဆောင်ပိညါတော်သိပ် လိပိးလိတဖဏ်၊ မာသကိးတော်ဒီးကညီတော်ကူညီဘဏ်ကူညီသုဝဲကျိလောက ငှားပဏ်ယုတ်ခိုင်ယာနုဆောင်တော်ကူညီလောတော် သိပ်လိကိတ်အလံာ်ညိတ်သိတ်ဒိတ်မိတ်ပျာ်အပူ။

၅. ပျာ်ဘျးစဲ၊ တော်ရုလီတော်ကစီဉ်၊ ဒီးတော်ကတိးနုခဲးတော်

ဆိတ်ထွဲဒီးပဏ်ယုတ်ပဏ်ဂီၤလော တော်ကတိးနုခဲးတော်ပျာ်ဘျးစဲကရုအကျါလောကီၤပယိးဒီးကီၤချါခဲကပလီၤ ဘဏ်ထွဲ ဒီးတော်သုဉ်ထီတိုင်တော်မုတ်တော်ခုဉ်ဂုၤဝိ၊ ဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်ခွဲးယာ်၊ ထံတမာ်ဖးဒိဉ်၊ တော်ရဲဉ်သဲကတိးကွေတော်မုတ်တ၊ တော်ထူးထီတိုင်ဟီဉ်လံာ်မုတ်ကျိဝဲကွေတော်မာလောအအိတ်ဖျိဖျိဖျါဖျါ၊ တော်ဆိလီပတ်လီပုဘဏ်ကီဘဏ်ခဲဒီးပုလီၤအိတ် တမံ့တဖဏ်အလီၤအိတ်လီၤဆိး ဒီးတော်ပတၢ်ပြးလောအဂုဘဏ်ထွဲ တော်ပဆုရဲဉ်ကျဲကွေဆောင်တော်အိတ်ယာနုခဲလီၤ ထူးထီတိုင်လံာ်လံာ်၊ ကွေလုလီၤ၊ မာသကိးတော်ဒီးတော်ကစီဉ်ဝဲကျိလော ဒီးငှားသုဉ်ညါထံဖိကီၤဖိဘဏ်ထွဲ တော်ဂုထီတိုင် ပသီထီတိုင်တော်တိတ်ကျဲဖးဒိတ်အတော်ဘဏ်ဒိဘဏ်ထံးဂုၤကျိ၊ ယုတ်ဒီးတော်ဂုထီတိုင်ပသီထီတိုင်လောအယုတ်ကောအတော်ကဲဘျး ကဲဖျိတ်အဒိအတော်တဖဏ်နုခဲလီၤ။

၆. တော်ရဲဉ်သဲကတိးကွေဆောင်ဖိကီၤဖိမံလံာ်ဒီးတော်မုအါကလုဉ်

မာသကိးတော်ဒီးသုဉ်ပျာ်ခိဉ်နုပုဘဏ်မုဘဏ်ဒါ ဘဏ်ထွဲဒီးတော်ရဲဉ်သဲကတိးကွေတော်မုပိညါ၊ မာသကိးတော်ဒီးလီၤ ကဝိပုတတဖိ ခိဖျိတော်ဟုတ်တော်သုဉ်ညါနုပုဘဏ်ပးဒီး တော်တြိဆာဒိသဒါဒီးပဆုရဲဉ်ကျဲတော်မုတတလီဆိလောက ညီကီၤစဲဉ်အပူ၊ ပဏ်ယုတ်ဒီးတော်လီၤတော်ကျဲဒီးဆဉ်ဖိကီၤဖိလောအလုၤဒိဉ်ပွၤဒိဉ်တဖဏ်၊ ထီတိုင်ဒီးမနီဉ်မာပါတော်ပျဲပူ ဆဉ်ဖိကီၤဖိပျဲကွေ၊ ဟုတ်တော်မာလီဆုပုလောအဒိသဒါသုဉ်ပျာ်၊ မာတော်ယုသုဉ်ညါဘဏ်ပးတော်မုကလုဉ်လောဆဉ်ဖိ ကီၤဖိပျဲကွေပုတကတီၤပိ ငှားအိတ်ထီတိုင်ပုလီၤကဝိဖိအတော်လုၤအိတ်သးသမူလောအယုတ်ကော ဒ်သိးအသုတမာဟး ဂီၤမာဘဏ်ဒိသုဉ်ပျာ် ဒီးတော်မံလံာ်ဆဉ်ဖိကီၤဖိတဂုအဂီၤနုခဲလီၤ။

တော်မမုဒါတဖဏ်

- ဒ်သိးကဒိသဒါကွေကညီဖိအဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ် ဒီးတော်လုၤအိတ်နီၤခိသးသမူလောအယုတ်ကောအဂီၤ။
- ငှားအိတ်ထီတိုင်တော်မုတ်တော်ခုဉ်လောအဂီၤကျဲဒီးကခိးလောအတကွေဒိဉ်ဆဲးအါစုတော်ဘဏ်
- သုဉ်ထီတိုင်တော်တူၤခိဉ်ပတ်သးလောအသုတူၤတော် ဖဲတော်ကသုဉ်ကသံးတော်ဆိတလဲအတော်ဘဏ်ဒိဘဏ်ထံး ဝံအလီၤခဲ
- တဲနုခဲးတော်လောမုဉ်ခွါတော်ထဲသိးတုၤသိးအဂီၤ။
- သုဉ်ထီတိုင်တော်သုပတ်ကဲနုဆောင်တော်မုတ်တ၊ ဒီးကညီတတလောအအိတ်ဆိးလောအပူသုဉ်တဖဏ်။
- ဒ်သိးကမာစာကွေပုလီၤအိတ်ကမံ့ဖိတဖဏ် ကကွေသုဉ်ထီတိုင်ကဒါကွေအတော်အိတ်မူ၊ တော်အိတ်တော်ဆိးအ လီၤအကျဲအဂီၤ။

တော်ပညိတ်တဖဏ်

- ဆိတ်ထွဲမာစာတော်ဒီးနုဘဏ်ကွေဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်၊ ထံ၊ သုဉ်ပျာ်ဒီးတော်သုဉ်တော်ဖျးတော်မုတ်တ လောအမုတ်တော်အ ကါဒိဉ်အခိဉ်ထံးခိဉ်ဘိ လောကညီဖိအတော်အိတ်မုတ်တော်အိတ်တော်ဆိးအဂီၤ
- ဆိတ်ထွဲမာစာပုလီၤအိတ်ကမံ့ဒီးလီၤကဝိဖိခိဖျိတော်မာလုထီတိုင်ကံာ်စိတော်သုတော်ဘဏ်လောတော်လုၤအိတ်သးသ မူဒီးတော်သုတူၤတော်အဂီၤ။
- မာဆုဉ်ထီတိုင်ဒီးငှားသုဉ်ညါဂံၢ်ခိဉ်ထံးကမုဉ်ဘျးစဲကရု လောတော်ကသုတဲနုခဲးတော်လောတော်ပတၢ်ပြးခိဉ်ယာနု ဆောင်လောအဂုအဂီၤ။
- ကတိးနုခဲးတော်လောလီၤကဝိ၊ ကီၤစဲဉ်ဒီးထံလီၤကီၤပုကျဲသနုဒီးတော်ဖဲးတော်မာလုၤလံာ်တဖဏ် လောအဒိသဒါ ခိဉ်ယာနုဆောင်ဒီးလီၤကဝိကမုဉ်တဖဏ်အတော်ခွဲးတော်ယာ် ဖဲအဒိသဒါဒီးထီတိုင်တော်ဂုထီတိုင်ပသီထီတိုင်လောအ တတူၤယံာ်ခိဉ်ကျဲ ဒီးငှားအိတ်ထီတိုင်တော်ဘဏ်ဒိဘဏ်ထံးသုဉ်တဖဏ်။

နကဗုထာကျဲဖဲလဲင်တဘိလဲင်

အဲဒါနဲ့ ဆိုင်

ပျာ သဝီဖိတဖှ်ဘဉ်ဗျာ်မုံဟးဖျိးဒီးသုးလီၤ သုးကျဲလီၤ. မ့မ့ပျာဒိဉ်ကျိဉ်ဒိဉ်စုတဖှ် တပတုာ်ကွံာ်အတၢ်ဘျာ်လီၤကျိဉ်စုလၢ ကမၤဝဲတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်တီၢ်ကျဲဒိဉ်ဒိဉ် မုၢ်မုၢ်တဖှ်ဘဉ်. “ဘဉ်မနုၤလၢပျာအဲၣ်ဒီးဟဲတီထံ တမၢ်လၢ (တီၣ်ကျါ) လၢအအိဉ်ဘျးဒီးရှ့ၣ်အ့ၣ်ဒီး ဝဲးလါလဲၣ်” ထံသဒိဉ်ထဉ်ကရၢသဝီဖိတဖှ်အိဉ် ဒီးအတၢ်သံကွၢ်တဖျါအံၤန့ၣ်လီၤ. ပသ့ၣ်ညါဘဉ် လၢတၢ်လီၤဖဲန့ၣ်မ့ၢ်ဒီးဒုတၢ်လီၤလၢပျာဖီၣ်စုက ဝဲအိဉ်ဝဲအါဖုအတၢ်လီၤ ဒီးတၢ်ဒုးတၢ်ယၤကဲထီၣ်ဝဲ သ့ကိးဆၢကိးကတီၢ်ဒီးလၢညီပျာဖီၣ်စုကဝဲတနီၤ လၢတအဲၣ်ဒီးထံတမၢ်ဘဉ်ဒီးထီၣ်ဝဲဒုန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၁၆ နံၣ် လါဝဲးပထဘဉ်အပူၤန့ၣ် တၢ်ဒုးကဲ ထီၣ်ဝဲဖဲတၢ်လီၤအဝဲန့ၣ် ဒီးကကမုၢ်လၢအအိဉ် ဘျးအိဉ်တံၢ်ဖဲန့ၣ် ၅,၀၀၀ ဃဉ်ဃဉ် ဘဉ်ဗျာ်မုံဟး ဖျိးဒီး တုၤခဲအံၤတက့ၤအိဉ်ဘဉ်ဒီးလၢအဝဲသ့ၣ်အ တၢ်အိဉ်တၢ်ဆိးအလီၤဒီးဘဉ်န့ၣ်လီၤ.

ပျာလၢအဘျာ်လီၤကျိဉ်စုတဖှ် မုၢ်လဲလီၤဆူ ပျာကမုၢ်အအိဉ်ဒီးသံကွၢ်ဝဲ, “မုၢ်နအဲၣ်ဒီးတၢ်ဂုၤ ထီၣ်ပသီထီၣ်လၢအယုာ်အကၢ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဂုၤထီၣ် ပသီထီၣ်လၢအမၤဟးဂီၤနခိဉ်ယၤန့ၣ်ဆၢဒီးနတၢ် လုာ်အိဉ်သးသမူအလီၤအကျဲလဲၣ်” ပျာကမုၢ်တဖှ် အိဉ်ဒီးအတၢ်စံးဆၢရှဲဖဲလၢအဝဲသ့ၣ်တဖှ် လိာ်ဘဉ်ဒုတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်လၢအယုာ်အကၢ န့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိးဒ်ကညီကီၢ်စဉ်ကိတိာ်ခိဉ်ကျါနါ ခုဉ်ထူမ့ၢ်စံးဝဲဒုလၢ, “လၢကညီကီၢ်စဉ်အပူၤ ဒ် သိးတၢ်ကလဲထီၣ်လဲထီၣ်ထီၣ်အါထီၣ်အဂီၢ်ပ လိာ်ဘဉ်ဝဲမ့ၣ်အူ ဒီးဒ်သိးမ့ၣ်အူကန့ၢ်အဂီၢ် ပက ဘဉ်ဘျီထီၣ်လၢသ့ၣ်လးလီသဟီၣ်တၢ်မၤအလီၤန့ၣ် လီၤ.” တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်တီၢ်ကျဲဒိဉ်ဒိဉ် မုၢ်မုၢ်ဒ်ထံတမၢ်ဒီးလၢသ့ၣ်လးလီသဟီၣ်တၢ်မၤ လီၤတဖှ်အံၤ ပိာ်ထွဲထီၣ်အခဲဒီးတၢ်ကီတၢ်ခဲတၢ် ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးအကလုာ်အကလုာ်အဂီၢ်န့ၣ် ပျာဟူး ဂဲတၢ်လၢခိဉ်ယၤန့ၣ်ဆၢအဂီၢ်တဖှ် တဲသကိးဝဲတၢ် ဂုၤအံၤအါမးန့ၣ်လီၤ.

စီသးဖိ, ကညီတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယာ်ထံ ကျိထံကွၢ်အမူဒါခိဉ်စံးဝဲလၢ, “ဒ်သိးလၢပကဒီးန့ၢ် ဘဉ်လီမ့ၣ်အူသဟီၣ်အဂီၢ်န့ၣ် တမၢ်ထဲလၢလၢသ့ၣ် လးလီသဟီၣ်တၢ်မၤလီၤဒီးထံတမၢ်ဖးဒိဉ်တဖှ် အံၤအိဉ်အယိမးပဒီးန့ၢ်ဘဉ်လီမ့ၣ်အူဘဉ်, ကျဲအိဉ် ဝဲအါဘိလၢပကဒီးန့ၢ်ဘဉ်လီမ့ၣ်အူဒီးမ့ၢ်စွၢ်ကိးကျဲ လၢအယုာ်ကဒီးတၢ်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးတအိဉ်စွၢ်ကိး ဘဉ်န့ၣ်လီၤ.”

အဒိ, လီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်လၢတၢ်မၤသီထီၣ်ကဒါ က့ၤအီၤသ့ဒ်အမ့ၢ်, ထံဂံၢ်ဘါလီသဟီၣ်ဖိ (ထံတ မၢ်ဖိ), စိာ်လၢလီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်လၢတၢ်ဒီးန့ၢ်အီၤခိဖျိ မုၢ်တၢ်ကပီ, ကလံလီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်, (Biomass power plant) တၢ်သုတၢ်မဲတၢ်မါ တၢ်အုၣ်တၢ်ဆံၣ် တၢ်အုၣ်တၢ်ကျဉ်ဟံဖျိတဖှ်တၢ်ဒွဲအူအီၤ ဒီးထူး

ထိပ်လီဂံဘာသဟိန်ဒီး (Biogas) လီဂံဘာသဟိန်လါအမ့ တာသဝံလါဘာတ်မနုအီလါဆာ်ဖိကီဖိအအုာ်အဆံာ် တာအုာ်တာကျာ်တဖာ်အအိာ်နုာ်လီ။ ကျဲသုာ်တဖာ်အံ၊ မ့ကျဲလါအဂုကတာ်လါပကဒီးနုာ်ဘာ်လီမ့အုအဂီနုာ်လီ။

ဒဲလဲာ်ဂုနုာ် ၆ ၂၀၁၆ နံာ် ကီပယီတာ်ဘျာလီကျိာ်စုသဲစးတာ်ဘျာ ဒီးတာ်ဒုးလိာ်ထိာ်ဖးထိာ်တာ်ဘျာလီကျိာ်စုတာ်သိာ်တာ်သီ (Investment Law and the implementing Investment Rules) လါဘာ်တာ်ထုးထိာ်ရလီအီဖဲလါအုာ်ဖြာ်, ၂၀၁၇ နံာ်အပူအံ၊ ဒုးအိာ်ထိာ်ဝဲတာ်ခွဲးတာ်ယာ်တမံလါပဒိာ်ဒီးကမ္ဘာ်တဝါ လါကတာ်ပိာ်ဝဲသကိးဝဲတာ်ဘျာလီကျိာ်စုတာ်ဂုာ်တာ်ကျါတဖာ် လါတပာ်ယုာ်ဒီးပုလါအဘျာလီကျိာ်စုတဖာ် လါအမေတာ်တာ်မလါအဘာ်ဒိဘာ်ထံးခိာ်ယုာ်နုာ်ဆာ် ဒီးမဟးဂီပုဂံာ်ဝိခွဲးယာ်တဖာ်နုာ်လီ။

လါတာ်ဂုာ်ဝဲအံအဖိခိာ်နုာ် ပုနီတဂါ မ့တမ့ပုတဝါတဖာ် ကဘာ်မကွါဝဲကီပယီအံအတာ်အာ်လီအသးနီနီအိာ်ဝဲလါကလူပိာ်မထွဲဝဲအသဲစးတာ်ဒိာ်စိ (Rule of law) ကစီဒီခါနုာ်လီ။ ကမ္ဘာ်သုာ်တဖာ်အိာ်ဒီးတာ်ခွဲးတာ်ယာ်အသီတမံ

လါကဆိးကါဝဲတာ်သိာ်တာ်သီတာ်ဘျာတဖာ် လါတာ်ဖဲတာ်မတဖာ်ကဘာ်မ့ဝဲတာ်မလါအဖျိဖျါဖျါ အိာ်ဒီးတာ်ဒုးသုာ်ညါကမ္ဘာ်လီတာ်လီဆဲးအဂီနုာ်လီ။ တာ်ဆိးကါဝဲတာ်သိာ်တာ်သီတာ်ဘျာတဖာ်အံတမ့လါအကဲဘျာထဲထံဖိကီဖိအဂီဘာ်, ကကဲဘျာဝဲလါထံကီဖိတဘျာအဂီ ဒီးထံကီဖိအသုးသုာ်လါကပီအဂီနုာ်လီ။

ကညီဒီကလုာ်စာ်ဖိာ်ကရု (ခုာ်အဲာ်ယုာ်) အိာ်ဒီးအတာ်ပာ်သးလါ ဖဲတာ်မုာ်တာ်ခုာ်လါအယုာ်အကါတအိာ်ဒီးဝဲအဆါကတာ်နုာ် အဝဲသုာ်တဟ့ာ်တာ်ပျဲလါတာ်ကမဲဝဲတာ်ဂုထိာ်ပသီထိာ်တာ်တိာ်ကျဲဒိာ်ဒိာ်မုာ်မုာ်တဖာ်ဘာ်နုာ်လီ။ လါတာ်နုာ်အယီ ကညီကမ္ဘာ်သုာ်တဖာ်အတာ်မုာ်လါအိာ်ဒီးဝဲလါ အခိာ်အနာ်တဖာ်ကသုးကျဲနုာ်တာ်လါအဝဲသုာ်အဂီအဂုကတာ် ဒီးသုတမ့တာ်သုးတာ်ကျဲလါအဘာ်ဒိကုအပုကလုာ်ထံဖိကီဖိတဂုအဂီနုာ်လီ။ အါနုာ်အနုာ် ကမ္ဘာ်တဖာ်ကြးစိာ်မဲာ်စိာ်နါဒီးမတာ်ဆါတာ်လါအဝဲသုာ်အနီကစာ်အပုတဝါအဂီ လါကျဲလါအဘာ်ကတာ်တဘိ ဒဲသိးဒီးပကအိာ်ဘာ်ဒီးပခိာ်ယုာ်နုာ်ဆာ်လါအထုးဝဲတာ်ဝဲတဘိယုာ်ယီအဂီနုာ်လီ။ ■

တာ်ဂီအဒီလါကျဲလါတာ်မနုာ်မ့အုလါတာ်မသီထိာ်သုာ်အမ့ထံတမာ်ဆဲးဆဲးဖိ,စိာ်လါမုာ်တာ်ကပီ,ကလံ,တာ်မဲတာ်မါဒီးဆာ်ဖိကီဖိအအုာ်အဆံာ်တဖာ်

သဝီဖိတအဲဒ်ဒီးလားသွဲလ်လးလီသဟီဉ်ဘဉ်

သုလ္လကီလူ

လကညီကီဉ်စဉ်ဝှာ်ဖဉ်အဉ်တၢ်ပအုပူန့ဉ် တၢ်ရဲဉ်ကျဲလဲလၢ တၢ်ကဘျီထီဉ်လၢ သွဲလ်လးလီသဟီဉ်တၢ်မအလီၢ် လၢအကထုးထီဉ်န့ဉ်ဝဲလီမ့ဉ်အုဂံၢ်ဘါ ၁,၂၆၀ မံၢ်ကဉ်ဝး ဒီးတၢ်တိာ်ကျဲအံၤလီၢ်ကဝီသဝီဖိတဖဉ်ဆဲးစုပနီဉ် ထီဒါဝဲလၢ တၢ်သုတဘျီထီဉ်အီၤတဂ့ၤအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.

ဖဲတနီဉ်အံၤလါယုအုပူန့ဉ် တၢ်စးထီဉ်ဟံး န့ဉ်ဝဲကမ္ဗါဖဲဖဉ်အဉ်ဒီးလျှံၤပျံၤကီၢ်ဆဉ်တဖဉ်အုပူ အစုပနီဉ် ဘဉ်ထွဲဒီးတၢ်ကဘျီထီဉ်ဝဲလၢသွဲလ်လး လီသဟီဉ်တၢ်မအလီၢ်အံၤအဂီၢ်လီၤ. လီၢ်ကဝီဖိအ တၢ်ဆဲးလီၤစုပနီဉ်သ့တဖဉ်အံၤကဘဉ်တၢ်ဆုထီဉ် စ့ၢ်ကီၢ်အီၤဆုကညီကီဉ်စဉ်အကီတိာ်ခိဉ်ကျါအ အိဉ်န့ဉ်လီၤ.

ဒဲလဲဉ်ဂ့ၤန့ဉ် ကညီကီဉ်စဉ်ကိတိာ်ခိဉ်ကျါနါ ခုဉ်ထွဲမ့းစံးဝဲဒဉ်လၢ, “လၢကညီကီဉ်စဉ်အုပူ ဒဲ

သီးတၢ်ကလဲထီဉ်လဲထီဉ်ဒိဉ်ထီဉ်အါထီဉ်အဂီၢ်ပ လိဉ်ဘဉ်ဝဲမ့ဉ်အုဒီး ဒဲသီးမ့ဉ်အုကန့ၢ်အဂီၢ် ပက ဘဉ်ဘျီထီဉ်လၢသွဲလ်လးလီသဟီဉ်တၢ်မအလီၢ်န့ဉ် လီၤ. တၢ်ကီတၢ်ခဲမ့ၢ်အိဉ်ထီဉ်န့ဉ်, ကွၢ်လၢလီၢ်က ဝီဖိကဟ့ဉ်ယၢတၢ်ကမဉ်န့ဉ် ယကတူၢ်ယဲအဂီၢ်ယ အိဉ်ကတဲာ်ကတီၤယသးလီၤ.”

လၢတၢ်ကဘျီထီဉ်ဝဲလၢသွဲလ်လးလီသဟီဉ် တၢ်မအလီၢ်အံၤအဂီၢ် တိဉ်ယိဉ်ထါကျဲပနီဉ်ဒီးကညီ ကီဉ်စဉ်ပဒိဉ်အပုဘဉ်မုဘဉ်ဒါတဖဉ် ဆဲးလီၤအစုပ နီဉ်လၢတၢ်နၢ်ပၢ်အလံာ်ပံးယၢ လၢကမၤဝဲတၢ်လီၤ ယုသ့ညါဝဲဒဉ်လဲန့ဉ်လီၤ.

သဝီဖိစီမ့းဒုၢ် လၢအသဝီအိဉ်ဘူးဖဲလၢသွဲလ် လးလီသဟီဉ်တၢ်မအလီၢ်တဂၤစံးဝဲလၢ, “ပတ တူၢ်လိာ်တၢ်မၤဝဲအံၤလုတက့ၤဘဉ်. ပတူၢ်ဘဉ်တ့ၢ် လဲစံးဖိကဟ့ဉ်တၢ်မအလီၢ်လၢတၢ်ဟဲဘျီထီဉ်အီၤဖဲပ

ကူဉ်ပနီဉ်ပု ဘဉ်မုဘဉ်ဒါဒီး ကညီကီဉ်စဉ်ပု ဘဉ်မုဘဉ်ဒါ ထီဉ်လိာ်အိဉ်သ ကိးဒီးရဲပုးလီၢ် ကဝီဖိဘဉ်ထွဲ တၢ်မအလီၢ်သု သ့ညါခိဉ် ဃၢၤန့ဆၢဉ် တၢ်ဘဉ်ဒိဘဉ် ထံးဂ့ၢ်ကျါ

တၢ်ဂီၤ-ခုစံး

တၢ်ဂီၤ-ခုစံး

သဝီကပၤအံၤအါတလၢအခးလံၤ ဒီးကတီၢ်အံၤတၢ်ကဟဲမၤကဒီးလၢလၢာ်သ့ၣ်လးလီၤသဟီၣ်တၢ်မၤအလီၢ်ဒုအိၣ်တၢ်ဒုပကဘၣ်သံလီၤ. ပအဲၣ်ဒီးအိၣ်ဒုလၢပသဝီပူၤဖျးဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤလီၤ.”

ဖဲလၢယူၤ ၁၉ သီအနံၤန့ၣ် ကူၣ်ပနံၣ်အပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါဒီးကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ် ဟဲထံၣ်လိာ်အိၣ်သကိးဒီးလီၢ်ကဝီဖိဒီးဟဲပုၤဒဲဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်မၤဝဲတၢ်လီၤယုသ့ၣ်ညါခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ လီၢ်ကဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်တသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ် ပှၤဟူးဂဲၤတၢ်လၢခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်အဂီၢ်စီၤသးဖိစံးဝဲဒုန့ၣ်လီၤ. အဝဲစံးဝဲလၢ, “ကူၣ်ပနံၣ်လၢကဘျၢလီၤဖျးဒီးကညီကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်အပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ် ကြးဟ့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဖျိဖျိဖျါဖျါလၢပုၤသဝီဖိတဖၣ်အအိၣ်လီၤ. လၢာ်သ့ၣ်လးလီၤသဟီၣ်တၢ်မၤအလီၢ်လၢအကဆီၣ်န့ၣ်ပနံၣ်ပဝဲတသ့ဘၣ်. ကူၣ်ပနံၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ် အိၣ်ဒုဟဲပုၤဒဲတၢ်မံၤလီၤ. တၢ်အနီၢ်ကီၢ်လၢကကဲထီၣ်အသးန့ၣ်တဝဲဘၣ်ပုၤ

ကမ့ၢ်နီၣ်တမံၤဘၣ်. ကျဲအိၣ်အါဘိလၢပကမၤန့ၢ်လီၤမ့ၣ်အူၤအဂီၢ်လီၤ ပတလိၣ်ဘၣ်လၢာ်သ့ၣ်လးလီၤသဟီၣ်တၢ်မၤအလီၢ်လၢကမၤဘၣ်ဒိပခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်ဒီးလီၢ်ပဝီဖိတဖၣ်အတၢ်အိၣ်မူဘၣ်.”

လၢတၢ်ထီၣ်ဒါလၢာ်သ့ၣ်လးလီၤသဟီၣ်တၢ်မၤအလီၢ်အံၤအဂီၢ် ကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကရၢကရိ ၃၀ ဘျဲၣ်ဒီးလၢကီၢ်ပယီၤဒီတဘျီအပူၤတၢ်ကရၢကရိလၢအထၢန့ၣ်လီၤယုၣ်အမံၤပၣ်ယုၣ်ဝဲ ၁၁၄ ဖုထုးထီၣ်အလံာ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤတဘျီ ဖဲလၢယူၤ ၂၁ သီအနံၤ လၢအထီၣ်ဒါဝဲတၢ်တီၢ်ကျဲၤတၢ်မၤတဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိးဖဲတနံၣ်အံၤလၢမၤ ၇ သီ တုၤ ၁၃ သီအနံၤန့ၣ် ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါခါဒုးဒီးကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတနီၤလဲၤဝဲဒုဆူကီၢ်ယပၣ် လၢကလဲၤယုသ့ၣ်ညါမၤလိအါထီၣ်အသးဘၣ်ထွဲဒီးလၢာ်သ့ၣ်လးလီၤသဟီၣ်တၢ်မၤအလီၢ်လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်မၤဘၣ်ဒိခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်ဘၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ် ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါဟဲက့ၢ်တဝဲဘၣ်ပုၤလီၢ်ကဝီဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ■

ကျဲလၢတၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်လီၢ်ဂံၢ်ဘါသဟီၣ်ကဆီ

မုမုဝါ

အဆိကတၢ်တဘျီလၢတၢ်စံၣ်စါတဲစါအပူၤဘၣ်ထွဲဒီး, “ဂံၢ်ဘါသဟီၣ်လၢလၢာ်ကွံာ်တသ့” အဂံၢ်ထံးတဖၣ် ဟ့ၣ်ထီၣ်လီၤမ့ၣ်အူၤဂံၢ်ဘါအါန့ၣ်ဒီး ၅၀ မျးကယၤ ဖဲကီၢ်အဲကလံးအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ပတနံၣ်အံၤလၢယူၤ အဆိကတၢ်တနံၣ်အပူၤန့ၣ် ကီၢ်အဲကလံးအကူၣ်ပနံၣ်လၢ အပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ထုးထီၣ်ရၢလီၤလီၤမ့ၣ်အူၤတဖၣ်ဟဲဖျါဝဲဒုလၢ ကတီၢ်ခဲအံၤ ဒီဖျိ တၢ်သုထံၣ်ဂံၢ်ဘါ, မုၢ်အတၢ်ကပီၤ, ကလံးဂံၢ်ဘါဒီး တၢ်ဒွဲၣ်အူၤသ့ၣ်ကမ့ၣ်ဖျါၣ်သလၢဖိ (wood pellet) တဖၣ်အယိ တၢ်

ထုးထီၣ်ရၢလီၤလီၤမ့ၣ်အူၤဂံၢ်ဘါန့ၣ်ဝဲ ၅၀.၇ မျးကယၤ, ဒီးမ့ၢ်ဘၣ်ဟဲဖျါတၢ်အံၤဒီးလီၢ်ဂံၢ်ဘါလၢတၢ်ထုးထီၣ်အီၤဒီဖျိနယူၤကလံးယါန့ၣ် ဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲဒု ထံကီၢ်ဒီတဘျီအလီၤမ့ၣ်အူၤ ၇၂.၁ မျးကယၤန့ၣ်လီၤ. ကူၣ်ပနံၣ်အံၤစံးဝဲ, “တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်အဆိကတၢ်လၢလီၤမ့ၣ်အူၤခဲလၢာ်ဟဲဖျါလၢတၢ်မၤန့ၢ်အီၤဒီဖျိ

ထံကံဘါ၊ ကလံကံဘါ၊ နယူကလံယါဒီး မှာအ တာကပီအံ၊ အါနွံဒီးလီမုာ်အူကံဘါခဲလက်လာ တာ မနုာ်အီဒီဖျိ တာသူန့ဆာ်ကံသဝံဒီးလားသွာ်လး တဖာ်န့လီ။”

ဘာ်ယးဒီးတာ်ထုးထီာ်လီမုာ်အူဒီဖျိ ထံကံ ဘါ၊ မှာအတာ်ကပီဒီးကလံကံဘါန့ လာကညီ ကီာ်စာ်ဒီးကီာ်ပယီအပူ ပှအါကနာ်ဟူသ့ညါဝဲဒီး တနီထံာ်ဘာ်ဝဲဒာ်န့လီ။ ဘာ်ဆာ်မုာ်တာ်ထုး ထီာ်လီမုာ်အူကံဘါဒီဖျိတာ်ဒွာ်အူသ့ညါကမူာ်ဖျာ်သ လာ်ဖာ် (wood pellet) တဖာ်တခီ လာကီာ်ပယီပူ တအိာ်ဒီးဝဲဘာ်န့လီ။

သ့ကမူာ်ဖျာ်သလာ်ဖိ (wood pellet) တဖာ် မှာ်ဒာ်တာ်ဖျာ်သလာ်ဖိလံးယီာ်ဒီာ် လာဘာ်တာ်ဒုး ကထီာ်အီဒီဖျိ သ့ဒုးဝဲဒုးဒီးသ့အကုအခီလာ တာ်တကွာ်အီတဖာ်၊ ဒီးသ့အကမူာ်လာဘာ်တာ် မနုာ်အီဖဲ တာ်ဘူးသ့အါန့လီ။ သ့အကမူာ် တဖာ် တာ်ဆီာ်တာ်အီတုာ်လားအလံးယီာ်ဒီာ်ဒီးမးဝဲ ဒီာ်မး၊ ဝံတာ်ဒုးကထီာ်ကုအီာ်လာတာ်အဖျာ်ဖိန့ လီ။ တာ်တုထီာ်ဝဲတာ်အဖျာ်ဖိတဖာ်အံမုာ်ဒ်သိး တာ်ဒွာ်အူအီကတုာ်ယံာ်အဂီာ်န့လီ။ တာ်ဒွာ်အူအီ ဒ်သိးတာ်ကထုးထီာ်တာ်ကီာ်အသဟီာ်လာ အက ဒုးလဲတရံး မုာ် အူဖဲဒီးထုးထီာ်လီ မုာ်အူ အဂီာ်

သ့ကမူာ်ဖျာ် သလာ်ဖိလာ တာ်ဒွာ်အူ (wood pellet)

တာ်ဂီ-google အူထာ်န့

လီ။ ဒ်န့အသိးခီဖျိသ့ကမူာ်ဖျာ်ဖိတဖာ်အံမုာ် တာ်ယုထီအယိ ထုးထီာ်ကလံဘာ်အာ (Carbon) လာအမကီာ်ထီာ်ဟီာ်ခိာ်စ့ဝဲဒာ်စ့ကီးန့လီ။

ပှလာအဟူးဂဲတာ်လာခိာ်ယးန့ဆာ်တဖာ်အ တာ်မုာ်လာ်ကလာပုထီာ်ဝဲဒာ်တမံဒီဖျိကလံဘာ် အာ (Carbon) လာအမကီာ်ထီာ်ဟီာ်ခိာ်ကစ့လီဝဲ ဒီဖျိတာ်သူသ့ကမူာ်ဖျာ်ဖိလာတာ်ကမနုာ်လီမုာ်အူ ကံဘါအဂီာ်န့လီ။

ထံ၊ ကလံ ဒီးမုာ် တာ်ကံဘါတဖာ်အံ လက်ကွာ်ဝဲတသ့ဘာ်။ ဒ်န့အသိးသ့အကမူာ်တ ဖာ်အံစ့ကီးသ့မုာ်အီာ်န့သ့ကမူာ်တဖာ်လာ် ကွာ်ဝဲတသ့နီတဘျီဘာ်။ တာ်မုာ်သူအီလာတာ်ထုး ထီာ်လီမုာ်အူအဂီာ်န့ တာ်ဘာ်ဒီဘာ်ထံးတအိာ် စ့ကီးဘာ်။ အါန့အန့လီမုာ်အူလာထံ၊ က လံ၊ မုာ်ဒီးသ့ကမူာ်ဖျာ်ဖိဟ့ထီာ်ဝဲတဖာ်န့ လက်ဝဲတသ့နီတဘျီဘာ်။ လာတာ်အံအယိ လီမုာ် အူကံဘါလာအဝဲသ့ဟ့ထီာ်န့ တာ်ကီးအီလာ “ကံဘါသဟီာ်လာလက်ကွာ်တသ့” ဒီးမုာ်ဝဲ “ကံဘါ သဟီာ်လာလက်ကွာ်တသ့” အဂံထံးတဖာ်န့လီ။

ကီာ်အဲကလံး အုာ်လံ အသး လာတာ်က ထုး ထီာ်လီမုာ်အူကံဘါအဂီာ်န့ “ထံတမာ်” တဖာ် တမုာ်ထဲကျဲတဘိဒီးဘာ်အဂုာ်န့လီ။ ■

တာ်ဂီ-google အူထာ်န့

ထံတမၢ်တမ့ၢ်ကျဲထဲတဘိလၢအထူးထီၣ်လီၤဂံၢ်ဘိသ့

သုလၢကီၤဂ့ၤ

၀၁ နံၣ်အံၤ ဖဲ လၢမ့ၢ် အခိၣ်ထံးတနွံန့ၣ် ကမ့ၢ်လၢကီၤလူခိၣ်ဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ်ဟ်ဖှိၣ်ထီၣ်အသးရဲၣ်ကျဲမ့ၢ်အဆိကတၢ်တဘျီလၢအမ့ၢ်, “တၢ်တဲသကိးယိၣ်လိာ်ကျိတၢ်ယံတၢ်လၢ” အမ့ၢ် ဖဲ ယိၣ်လိာ်ကျိအပူၤကီၤအဒိၣ်ကတၢ်လၢအမ့ၢ်ကီၤလူခိၣ်, လၢအအိၣ်ဖဲလူၢ်ပျီၤကီၤဆၣ်, ဖၣ်အၣ်တၢ်ပၤ, ကညီကီၤစဲၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲတဘျီအံၤအပူၤကလၢၣ်န့ၣ်အမ့ၢ်ကညီ, ယိၤဒိၣ်, ကရၢၣ်နံၣ်, တလၢအခၢၣ်စးတဖၣ်, ခုၣ်အဲၣ်ယုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါ, ကညီဖိလံာ်လံာ်ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအခၢၣ်စး, ကလၢၣ်န့ၣ်ဘျီဒိၣ်ခၢၣ်စးအပူၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါ, ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၣ်တၢ်ကရၢကရိတနီၤ, ကညီတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်ထံကျိထံကွၢ်ခၢၣ်စး ဒီးလီၤကဝီၤဖဲသဝီဖိတဖၣ်ဟဲထီၣ်မ့ၢ်အံၤ ပုၤခဲလၢာ် ၃၀၀ ဘျီန့ၣ်လီၤ. ကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဖျါသ့ၣ်ပိၢ်သးဝးဖဲတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲအဆၢကတီၢ် ဒီးတကတီၢ်ယီ အဲၣ်သ့ၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘျီ ခိၣ်ဖျါအဲၣ်သ့ၣ်န့ၣ်ဟုဘၣ်ထဲ ထံတမၢ်အတၢ်ဂ့ၤဒီးအတၢ်အာတဖၣ်အဂ့ၢ်အယိၣ်န့ၣ်လီၤ.

စီၤသးဖိ, ကညီတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်ထံကျိထံကွၢ်အမ့ၢ်ဒါခိၣ်လၢအရဲၣ်ကျဲမၤစၢၤလီၤကဝီၤဖိတဖၣ်လၢဘျီဝဲအံၤစံးဝဲလၢ, “ပအိၣ်ဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲအံၤ မ့ၢ်ဒ်သိးလီၤကဝီၤကမ့ၢ်တဖၣ်ကသ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၤအါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲဒီး ထံတမၢ်အတၢ်ဂ့ၤဒီးတၢ်အါအိၣ်ဒ်လဲၣ်, ယိၣ်လိာ်တမၢ်အတၢ်တီၢ်ကျဲအံၤတၢ်ရဲၣ်ကျဲစ့ၢ်ကိးအီၤလၢကလၢၣ်န့ၣ်အဂၤတၢ်လီၤအယိ ကလၢၣ်န့ၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဟဲဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤတၢ်ထံၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ထူးထီၣ်လီၤမ့ၢ်အူၤဂံၢ်ဘိသ့ဟီၣ်ခိၣ်ဖျါထံတမၢ်အတၢ်ဘၣ်ဒိ

ဘၣ်ထံးတဖၣ်အိၣ်ဒ်လဲၣ် ဒီးအရူဒိၣ်တမံၤန့ၣ် ဒ်သိးပကထူးဟ်ဖျါထီၣ်လီၤကဝီၤဖိအတၢ်မိၣ်န့ၢ်သးလီၤ လၢတၢ်ကဘၣ်ပတုၣ်ယၢ်တၢ်တီၢ်ကျဲဖးဒိၣ်ဒီးအံၤသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်လၢကတီၢ်အံၤထံၣ်ကီၤသးအတၢ်အိၣ်သးတကၢ်တကျဲဒီးဝဲဘၣ်အယိန့ၣ်လီၤ.”

ဖဲကီၤလူခိၣ်န့ၣ်သဝီအိၣ်ဝဲဒၣ် (၁၄) ဖျါ, ဟံၣ်ခိၣ်အိၣ်ဝဲ ၁,၆၀၀ ယၢ်ယၢ် ဒီးမ့ၢ်ပုၤနီၣ်ဂံၢ်တခီအိၣ်ဝဲ ၆,၀၀၀ ဘျီန့ၣ်လီၤ. ကမ့ၢ်ဖဲန့ၣ်တဖၣ်အတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမ့ၢ်အခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးန့ၣ်လီၤ. လၢအဲၣ်သ့ၣ်အတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအယိ ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ကျိၣ်စ့ၢ်ဟဲန့ၣ်ဖဲန့ၣ်လီၤ.

တကွံကျါသဝီသးပုၤ အူၤသါစိစံးဝဲ, “တၢ်အခိၣ်သ့ၣ်လၢပသ့ၣ်အိၣ်မ့ၢ်ဝဲကထံန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဝံၤပသ့ၣ်ဘုဒီးပဲအကလၢၣ်ကလၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ပတၢ်လီၤအံၤမ့ၢ်ကိးအယိ ဟီၣ်ခိၣ်လီၤလၢအထူးစိဂ့ၤဒီးဟဲဖျါထီၣ်ဖဲထံဒိၣ်ဝံၤအလီၤခံတဖၣ် အိၣ်ဝဲအါမးန့ၣ်လီၤ.”

ဒ်န့ၣ်အသိးတကွံကျါသဝီဖိ နီၤန့ၣ်န့ၣ်မ့ၢ်စံးဝဲ, “(ကထံ) တကျိးန့ၣ် န့ၢ်ဝဲဒၣ် (နီၣ်ကွဲအ့ၣ်) ယုကထံ နွံကထံဘျီကွဲန့ၣ်လီၤ. တနံၣ်ညါအံၤန့ၣ်ပဆါ ၁ ပီၤန့ၣ် ၁,၀၅၀ ကွဲလီၤ. တကထံန့ၣ်န့ၢ်ဝဲအကလီၤ ၁၀ ဘျီန့ၣ် ဒီးယုကထံန့ၣ်န့ၢ်ဝဲ အကလီၤ ၆၀ ဘျီန့ၣ်လီၤ.”

လီၤကဝီၤသဝီဖိတဖၣ်စံးဝဲဒၣ်လၢ တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ်အဲၣ်သ့ၣ်အတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမ့ၢ်အခိၣ်သ့ၣ်အသိးန့ၣ် ယိၣ်လိာ်ကျိစ့ၢ်ကိး မ့ၢ်ထံကျိတဘိလၢအရူဒိၣ်ကတၢ်လၢအဲၣ်သ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မ့ၢ်ကိးမ့ၢ်န့ၣ်ဒီးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကတီၢ်ခဲအံၤ ခိၣ်ဖျါဟးကွံထံတမၢ်တၢ်တီၢ်ကျဲအယိ ကဲထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဖးဒိၣ်လၢကမ့ၢ်လၢအ

အိတ်ဖဲကီးလူခိတ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပားကွံထံတမၢ်အတၢ်တိတ်ကျဲအိတ်တၢ်အလီၢ်အံၤ အိတ်ဖဲကီးတဖျၢၣ်အံၤအကလံးစီးဒီး တအိတ်ယံၤကဲာ်ဆိးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ထံတမၢ်အံၤမ့ၢ်ကဲာ်ထီၣ်န့ၣ် တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးကအိတ်အါမးလၢကီးတဖျၢၣ်အံၤအဂီၢ် ဘၣ်ဆၣ်ကီၢ်ပယီၤပဒိတ်တခိဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အံၤ တဟ့ၣ်ဒုးန့ၣ်ပုးဒီးဂဲၤပုးဒုသဝီဖဲန့ၣ်တဖၣ်နီတဘျီဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် သဝီဖိတနီၤလၢတကွံကျဲဒီးအသဝီသးပျၢ်တဖၣ် နၢ်ဟူထွဲတၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်အံၤ ဒီဖျိကညီကရူၢ်ကရတဖၣ်အတၢ်စံးတၢ်ကတိၤ ဒီးတၢ်တဲန့ၢ်ခဲးတၢ်တဖၣ်အယိန့ၣ်လီၤ.

လၢမူးတဘျီအံၤအပူၤ ပုၤကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တဖၣ်ဟဲစံးကတိၤတဲပုးဒုဖိသဝီဖိတဖၣ် တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးထံတမၢ်အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး ဒီးကျဲလၢတၢ်ကယုထၢအီၤအဂုၤအဂၤ လၢအတအိတ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒိတ်ဒိတ်မ့ၢ်မ့ၢ်ဒီး အထူးထီၣ်လီမ့ၢ်အူၢ်ဂါဘိသ့သ့တဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိးပုၤဟူးဂဲၤတၢ်လၢတၢ်တြီဆၢထံတမၢ်လၢယိဒိတ်, ကရူၢ်န့ၣ်ဒီးတလၢကီၢ်စဲၣ်တဖၣ် ဟဲဒီးဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤလီၤအတၢ်လဲၤဒီဖျိဘၣ်သး ဒီးထံတမၢ်အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလၢအဝဲသ့ၣ်အဟီၣ်ကဝီၤဒိတ်ဝဲအပူၤန့ၣ်လီၤ.

သရၣ်အူအိတ်မူးလၢအမ့ၢ် ကီၢ်ပယီၤဂံၢ်ဘိသ

အူအိတ်မူးတဲလီၤတၢ်ဖဲ
“တၢ်တဲသကိး
ဃိတ်လိာ်ကျိ
တၢ်ဃံတၢ်လၢ”
ဖဲကီးလူခိတ်,
လျၢ်ဖျိကီၢ်ဆၣ်,
ဖၣ်အၣ်ဝုၢ်
တၢ်ပၤ,

ဟီၣ်လၢတၢ်မၤသီထီၣ်အီၤသ့အန့ၣ်ရွဲၣ် (Secretary of Renewable Energy Association Myanmar-REAM) မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးပုၤလၢအဟဲစံးကတိၤလီၤတၢ်လၢမူးတဘျီအံၤအပူၤတဂၤစံးဝဲ, “ လီမ့ၢ်အူကန့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ် တၢ်သ့တၢ်ဝဲဒၣ်ကျိကျဲလၢတၢ်မၤညီနီၤအီၤဒ်အမ့ၢ် တၢ်တ့ထီၣ်ထံတမၢ်ဖးဒိတ်ဒီးတၢ်သ့လၢသ့ၣ်လးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ခုခါစီဆၢကတီၢ်လၢ ဆိတလဲအသးအခဲအံၤန့ၣ် တၢ်တိတ်ကျဲလၢအဖုးအိတ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး ဒီးတမ့ၢ်ကျဲလၢအယုၣ်ကၢဒ်န့ၣ်တဖၣ်အလီၢ်န့ၣ် ကျဲအဂၤလၢအတုၤလီၤတီၤလီၤ လၢတၢ်ကထူးထီၣ်လီမ့ၢ်အူၢ်ဂါဘိအဂီၢ်န့ၣ် အိတ်ဖဲလီၤ. ကျိကျဲအဝဲအံၤတၢ်ကီးအီၤလၢ ဂံၢ်ဘိသဟီၣ်လၢဟဲသီထီၣ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ.”

“ဂံၢ်ဘိသဟီၣ်လၢဟဲသီထီၣ်ထီၣ်” စံးတၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ဂံၢ်ဘိသဟီၣ်လၢအလၢာ်တသ့နီတဘျီလၢဘၣ်တၢ်မၤန့ၢ်အီၤဒီဖျိ တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအလၢာ်တသ့နီတဘျီဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, မ့ၢ်, ကလံးဒီးထံတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်အတၢ်ကပီၤအံၤတၢ်ဒုးကဲထီၣ်ကဒါက့ၤအီၤဆူ လီမ့ၢ်အူၢ်ဂါဘိဒီဖျိ စိာ်လၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်အတၢ်ကပီၤအံၤလၢာ်တသ့နီတဘျီဘၣ်. ဒ်န့ၣ်အသိးထံကီၢ်တနီၤတ့ထီၣ်ဝဲဒၣ် နီၣ်ဝံၢ်ကသ့ၣ်ဖးဒိတ်တဖၣ်လၢကလံးအူတၢ်ဆူၣ်အလီၢ်ဒီးဒုးလဲၤတရံးအီၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲနီၣ်ဝံၢ်ကသ့ၣ်တဖၣ်တရံးသးအခါဒုးလဲၤတရံးစ့ၢ်ကီးဝဲ မ့ၢ်အူစဲးတဖၣ်အယိ တၢ်မၤန့ၢ်လီမ့ၢ်အူၢ်ဂါဘိသ့ဝဲဒၣ်ဖဲန့ၣ်လီၤ. ကလံးတဖၣ်စ့ၢ်ကီးလၢာ်တသ့နီတဘျီဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပကထံၣ်ဘၣ်ဒုသဝီတၢ်လီၢ်တနီၤ သ့ဝဲထံဂံၢ်ဘိဒီးထူးထီၣ်လီမ့ၢ်အူန့ၣ်လီၤ. စဲးတနီၤတလိတ်တၢ်တမၢ်ထီၣ်ထံကျိဘၣ်, ဒီးတနီၤလိတ်ဘၣ်ဝဲတၢ်တမၢ်ထံကျိန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် တမ့ၢ်တၢ်တမၢ်ထီၣ်ထံကျိဒိတ်ဒိတ်မ့ၢ်မ့ၢ်ဒ် ထံတမၢ်ဖးဒိတ်တဖၣ်လၢအမၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတၢ်အါအါဘၣ်. တၢ်တမၢ်ထီၣ်ထံကျိတဆံးတက့ၢ်အယိ တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတအိတ်ဘၣ်, တမၤဘၣ်ဒိစ့ၢ်ကီးထံကျိအတၢ်ပူၤ

လီၤဘၣ်, န့ၣ်ညၣ်တဖၣ်လ့ၢ်ထီၣ်လ့ၢ်လီၤဝဲန့ၢ်ထီၣ်ဘိ
ဒီး ထံလၢထံကျိအံၤအပူၤစ့ၢ်ကိးလၢဂံၢ်ဝဲတသ့ဘၣ်.
အယီၤတၢ်ထုးထီၣ်လီၤမ့ၣ်အူၤန့ၢ်ဝဲထီၣ်ဘိန့ၣ်လီၤ. လၢ
တၢ်န့ၣ်အယီၤ လီၤဂံၢ်ဘၢသဟီၣ်လၢ တၢ်ထုးထီၣ်အီၤ
လၢကျိကျဲအံၤန့ၣ် တၢ်ကိးအီၤလၢ “ဂံၢ်ဘၢသဟီၣ်
လၢဟဲသီထီၣ်ထီၣ်ဘိ” ဒီး တၢ်ဒ်အမ့ၢ် မ့ၢ်, ကလံၤဒီး
ထံတဖၣ်အံၤ မ့ၢ်ဝဲ “ဂံၢ်ဘၢသဟီၣ်လၢဟဲသီထီၣ်ထီ
ဘိ” အဂံၢ်ထံးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကျိကျဲအဂူၤအဂူၤ
အိၣ်ဒီးဝဲအါမးဒ်အမ့ၢ် တၢ်ထုးထီၣ်လီၤဂံၢ်ဘၢခိဖျိ
ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအအ့ၣ်အဆၣ်ဒီးတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိအယု
ထီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤစ့ၢ်ကိး မ့ၢ်ဝဲတၢ်ထုးထီၣ်
“ဂံၢ်ဘၢသဟီၣ်လၢဟဲသီထီၣ်ထီဘိ” ဒီးတၢ်ဘၣ်ဒ်
ဘၣ်ထံးတအိၣ်ဝဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

နီၢ်န့ၣ်န့ၣ်မ့ၢ်စံးစ့ၢ်ကိးဝဲလၢ မူးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲ
ဒီးအံၤန့ၣ် ဟ့ၣ်ဒုးနၢ်ဟံၢ်အါထီၣ်ပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိတဖၣ်
တၢ်ဂ့ၢ်ဖးအါန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ပုၤသ့ၣ်ဖျး
တၢ်ဖိလဲၤတတုၤက့ၤတတုၤယံၤယံၤဘၣ်အယီၤ တ
သ့ၣ်ညၢတၢ်အိၣ်သးအါအါဘၣ်, အယီၤန့ၣ်မ့ၢ်သ့
န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အဲၣ်ဒီးလၢပုၤကလဲၤလီၤရဲၣ်ကျဲ
ဒီးဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညၢအါထီၣ် မ့ၢ်ဒ်သိးဒီးအဝဲသ့ၣ်တ
ဖၣ်ကသ့အိၣ်ကတၢ်ကတီၤအသး ဒီးသုတတူၢ်ဘၣ်
တၢ်နးနးတဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ထံကျိထံကွၢ်အတၢ်ပၢ်ဖျါအဖီ
ခိၣ် ကမ္ဗူၢ် ၄၀၀ တုၤ ၈၀၀ ကကွဲၢ် တူၢ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်
ထံတမၢ်ဖးဒိၣ်တဖၣ်အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလံန့ၣ်
လီၤ. ပုၤနီၣ်ဂံၢ်ထဲအံၤန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဖျါပုၤအ
နီၢ်ဂံၢ် ၁၀ မျးကယၤန့ၣ်လီၤ.^၁

သဝီဖိလၢအဟဲလၢယီၤဒိၣ်ကီၢ်စဲၣ် လၢအတူၢ်
ဘၣ်ဝဲထံတမၢ်အတၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတဂူၤ ဟဲဝဲ
ဘၣ်ဝဲအတၢ်လဲၤခိဖျိလၢ, “တၢ်လီၢ်လၢပဘၣ်အိၣ်ခဲ
အံၤန့ၣ် တၢ်ပျီ, သ့ၣ်ကဒုၣ်ကဒုတအိၣ်ဘၣ်. က
ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်တၢ်အဂီၢ်ဟီၣ်ခိၣ်တအိၣ်ဘၣ်. ပဒိၣ်
တဲဝဲလၢကဟ့ၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဘၣ်ဆၣ် စးထီၣ်လၢ
၂၀၀၅ တုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤ တဟ့ၣ်ဝဲဒီးဘၣ်. ခိဖျိ

တၢ်ဖံးတအိၣ်တၢ်မၤတအိၣ်အယီၤ ဖိသၣ်သးစၢ်လၢ
အအီၤသံလီၤအသးအိၣ်လံ ၄၀ ဘျဲၣ် ခိဖျိအသးသ
ဟီၣ်လီၤစၢ်အယီၤန့ၣ်လီၤ.”

ခိဖျိမူးတဘျီအံၤအယီၤ ကမ္ဗူၢ်လၢကိးလူခိၣ်တ
ဖၣ် သ့ၣ်ညၢနၢ်ဟံၢ်အါထီၣ်ဝဲဒၣ်ထံတမၢ်အတၢ်
ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒီး ကတီၢ်ခဲအံၤပၢ်လီၤအသးယုယု
လၢ တသးလီၤဝဲထံတမၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တ
ဖၣ်စံးဝဲ လၢတၢ်ထုးထီၣ်လီၤမ့ၢ်ဂံၢ်ဘၢကျိကျဲလၢ
အကမၤဘၣ်ဒိကမ္ဗူၢ်ဒီးပုၤအါဂါအတၢ်အိၣ်မူန့ၣ် တ
သးလီၤဝဲဘၣ်, မ့ၢ်သ့တခီ အဝဲသ့ၣ်အဲၣ်ဒီးဝဲလၢပ
ဒိၣ်ကယုန့ၣ်ကျဲအဂူၤ လၢအတုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်
ဒိဘၣ်ထံးဒိၣ်ဒိၣ်ဘၣ်, ဒီးကဲဘျူးလၢကမ္ဗူၢ်ဒီးခိၣ်
ယၤန့ၣ်ဆၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သဝီသးပုၤအူၤသါစိစံးစ့ၢ်ကိးဝဲလၢ, “ပဒိၣ်တဲ
ဝဲ တၢ်မ့ၢ်တ့ထံတမၢ်မး လီၤမ့ၢ်အူၤကန့ၢ်လီၤ. တမ့ၢ်
ထဲထံတမၢ်ဘၣ်, ကျဲအဂူၤအဂူၤအိၣ်အါမးလီၤ.
ထံတမၢ်မ့ၢ်ဒၣ်ကျဲထဲတဘိဇီၤလၢ တၢ်ကထုးထီၣ်
လီၤမ့ၢ်အူၤဂံၢ်ဘၢလီၤန့ၣ် ပဝဲပတူၢ်လိၣ်တသ့ဘၣ်. ပ
အဲၣ်ဒီးတဲပဒိၣ်လၢ တဘၣ်တ့ထီၣ်ထံတမၢ်တဂ့ၤ,
ယုစ့ၢ်ကိးကျဲလၢအဂူၤအဂူၤတဖၣ်တက့ၢ်.” ■

¹ <https://www.internationalrivers.org/human-impacts-of-dams>

ကမ္ဗူၢ်ထီၣ်ဒိ
ကန့ၣ်“တၢ်တဲ
သကိးဃိၣ်လီၢ်
ကျိတၢ်ဃဲတၢ်
လၢ” အမူးဝဲ
ကိးလူခိၣ်,
လုၢ်ပျါကီၢ်
ဆၣ်, ဖၣ်အၣ်
ဝုၢ်တၢ်ပၤ

တၢ်ဂီၢ်-ခုၣ်စါ

မိန့်လှကစာလင်္ကာသီတိဖအံ့ဘန်အီ

သုလ္လင်္ကါဒု

၃ ဖိသဝီဖိအဂ ၁,၀၀၀ ဘျှင် ကွဲးဝဲလံာ်ယု တာ်သးကညီလော့ခွဲအံ့ယုာ်ပုဘာ်မုဘာ် ဒါတဖၣ်အအိၣ် လာတာ်သုတတုထီၣ်ဝဲမု လ္လှ (မိန့်လှ) ကစာလင်္ကာမုာ် (ဘံလးမုာ်) စဲးဖိ ကဟာ်တာ်မလီၢ်ဒီး ထးထီၣ်လာ်တာ်တိာ်ကျဲအံ့ တဂ့အဂီၢ်အဂီၢ်န့ၣ် လီၢ်ကဝီသဝီဖိတဖၣ်စဲးဝဲဒၣ် န့ၣ်လီၤ.

မုလ္လှဟီၣ် ကဝီတာ်ကတဲာ်ကတီၤခိၣ်ယာန့ ဆါအကမံးတံာ်တဖၣ် ရဲၣ်ကျဲဝဲဒီးဆုထီၣ်ဝဲလီၢ် ကဝီဖိလံာ်ယုတာ်သးကညီလော့ခွဲအံ့ယုာ်လီၢ် ခါၣ်သးအပတီၢ် ဒီးဆုစ့ၢ်ကိးဝဲဆုထီၣ်ကီၢ်ရဲၣ် အပုဘာ်မုဘာ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

စီမိလှလော့အမုာ်ပုဟူးဂဲၤတာ်လာ မုလ္လှဟီၣ် ကဝီတာ်ကတဲာ်ကတီၤခိၣ်ယာန့ဆါအကမံးတံာ်အ ကျါတဂမံးဝဲလော့, “ပဂုာ်ကျဲးစးဂဲၤလီၢ်သကိးတာ် ဒီးလီၢ်ကဝီဖိတဖၣ်လီၤ. သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်တဘၣ် အသးလာတာ်ကဘျီထီၣ်ဘံလးမုာ်စဲးဖိကဟာ်တာ် မလီၢ်ဘၣ်. မိန့်လှကစာလင်္ကာ အရူဒိၣ်လော့လီၢ်ကဝီ သဝီဖိတဖၣ်အဂီၢ်လာကျဲအဘိဘိလီၤ. ကိးနံၣ်ဒဲး န့ၣ်လီၢ်ကဝီဖိတဖၣ်လဲၤထုကဖၣ်တာ်ဖဲန့ၣ် ဒီးအဝဲ သ့ၣ်နဝဲဒၣ်လာအတာ်ထုကဖၣ်လာထီၣ်ပုထီၣ်လီၤ. ကစာလင်္ကာမုာ်တအိၣ်လာဘာ်န့ၣ် လာကမုာ်အဂီၢ်က

မုာ်တာ်လီၢ်မာ်တစီၤသး လာပမန့ၢ်ကွဲးအီၤတသုလာ ဘာ်န့ၣ်လီၤ.”

တနံၣ်အံၤ ဝဲလါအုၣ်ဖြၣ် ၂၉ သီအနံၤန့ၣ် ခုၣ် အံၣ်ယုာ်သးကုနီၣ်ဂံၢ် (၁) ရဲၣ်ကျဲဝဲတာ်အိၣ်ဖျိၣ် ဘာ်ထွဲဒီးမုလ္လှဘံလးမုာ်စဲးဖိကဟာ်တာ်မလီၢ်အ တာ်တိာ်ကျဲအံၤ ဝဲထံညါလုာ်သဝီသီခါဖျိၣ်ပု လာ ကထံၣ်လိာ်ဝဲသကိးတာ်ဒီးကမုာ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. တာ်ရဲၣ်တာ်ကျဲတဘျီအံၤ ဘာ်တာ်ရဲၣ်ကျဲအီၤ လာပဒိၣ်စီၤကိၣ်လု လာအမုာ်ခုၣ်အံၣ်ယုာ်ထုထု ကီၣ်ရဲၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တာ်အိၣ်ဖျိၣ်တဘျီအံၤ ခုၣ်အံၣ် ယုာ်ပုဘာ်မုဘာ်ဒါ, ကျဲပနံၣ်အပုဘာ်မုဘာ်ဒါ တဖၣ်, ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတာ်ကရုကရိတနီၤဒီး မုလ္လှဟီၣ် ကဝီပုသဝီခဲလော့ ၁၄ ဖျါ ဟဲထီၣ်ဝဲတာ်ထံၣ်လိာ် အိၣ်သကိးလာဘျီဝဲအံၤန့ၣ်လီၤ.

ပဒိၣ်ကိၣ်လုစဲးဝဲလော့, “မုလ္လှဘံလးမုာ်စဲးဖိ ကဟာ်တာ်မလီၢ်တာ်တိာ်ကျဲအံၤ တာ်ဟ့ၣ်ဒၣ်အခွဲး လာတာ်ကလီၤယုသ့ၣ်ညါမကွဲးဒီးအီၤန့ၣ်လီၤ. သဝီ ဖိတဖၣ်မုာ်တဘၣ်သးန့ၣ် တာ်တိာ်ကျဲအံၤတာ်ဆဲးမာ အီၤတသုဘာ်န့ၣ်လီၤ.”

ဒဲလဲၣ်ဂုၤန့ၣ် ပုလီၢ်ကဝီဖိမုလ္လှဟီၣ်ကဝီ တဖၣ် အဝဲသ့ၣ်လုတကွဲးတအဲၣ်ဒီးဝဲလာတာ်ကမာ ဝဲဘံလးမုာ်စဲးဖိကဟာ်တာ်မလီၢ်အံၤဘာ်အယိ အဝဲသ့ၣ်ဟ်ဖျါထီၣ်အတာ်ဘာ်သး ကွဲးဆုထီၣ်ဝဲ လံာ် လာတာ်ကဆိမိၣ်န့ၢ်တာ်လာအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်လီၤ.

ဒဲန့ၣ်အသိးလာသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အလံာ်ယုတာ် သးကညီအပုန့ၣ် ကွဲးဟ်ဖျါဝဲလော့ တာ်မုာ်မာဝဲဘံ လးမုာ်စဲးဖိကဟာ်တာ်မလီၢ်န့ၣ် လီၢ်ကဝီဖိသ့ၣ် တဖၣ်အဂီၢ်အတာ်လီၢ်ကဟးဂီၤကွဲာ်, သ့ၣ်ပုၢ်က

မိန့်လှကစာလင်္ကာ အရူဒိၣ်လော့လီၢ်ကဝီ သဝီဖိတဖၣ်အဂီၢ်လာကျဲအဘိဘိလီၤ. ကစာလင်္ကာမုာ်တအိၣ်လာဘာ်န့ၣ် လာက မုာ်အဂီၢ်ကမုာ်တာ်လီၢ်မာ်တစီၤသးလီၤ.

ဘၣ်ဒိဟးဂီၤ, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢပျၢ်ပူၤတဖၣ်အစၢက
လီၤတၢ်, ဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကိကအိၣ်ထီၣ်အါမံၤ, လီၢ်
ကဝီၤဖိကဒဲကဒဲတၢ်ထံၣ်တလီၤပလီၢ်ကအိၣ်ထီၣ်,
ဖဲတၢ်မၤပိၢ်ထီၣ်မ့ၣ်ပိၢ်ကတီၢ် ကထီၣ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ဂ့ၢ်
ကီၤလၢပျၢ်အိၣ်ဘူးအိၣ်တၢ်တဖၣ်အဂီၢ်, တၢ်ဆူးတၢ်
ဆါကဟဲပၢ်ထီၣ်အကလုာ်ကလုာ် ဒိဖျိကလံၤတ
ဆံၣ်လၢဘၣ် ဒီးလီၢ်ကဝီၤဖိတဖၣ် လၢကဖဲးအိၣ်မၤ
အိၣ်တၢ်အဂီၢ်ကကထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၤန့ၣ်လီၤ.

သဝီဖိတဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ဂီၤ ဒိဖျိဖဲအပူၤ
ကွံာ်လါဒံၣ်စ့ဘၣ် ၅ သီ, ၂၀၁၆ နံၣ်အနံၤန့ၣ်
ဖျါမ့ၣ်ထီၣ်ပုၤန့ၣ် ပုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါဒီး ဟးဒါဘး
စံးမဲးအ့ၣ်ခိအဲလ်ထံၣ်ဒါ (Hidberg Cement Asia)
ဖဲးဖိကဟၣ်အပူၤန့ၣ်တၢ် ဒီးအပူၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါ ၅
ဂၤ ဟဲဒဲဒဲလၢမုၢ်လွၢ်ကစၢ် လၢကဟဲမၤကွၢ်သမံသ
မိးဝဲတၢ်ဖဲမုၢ်လွၢ်တၢ်လီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤန့ၣ်လီၤ.

ကညီတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ပုၤဘူးဖဲ (KDN)
အပူၤမၤသကိးတၢ် နီၢ်ကဝီၤစ့ လၢအဟူးဂဲဟ့ၣ်ကူၣ်
ဟ့ၣ်ဖးလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိတကစံးဝဲလၢ, “သဝီဖိတဖၣ်
တသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ထွဲဒီး
တၢ်တီၢ်ကျဲဘၣ်. ကူၣ်ပနံၣ်တဖၣ်ကြးဒူးနီၢ်ပၢ်
သဝီဖိလီၤတၢ်လီၤဆဲး ဒီးဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါနီၢ်ပၢ်ဘၣ်

ထွဲတၢ်ကဲဘျူးအိၣ်တအိၣ်အဂ့ၢ်လီၤ. ယထံၣ်လၢ
ကူၣ်ပနံၣ်ကွဲန့ၢ်သဝီဖိဒဲးသိးသဝီဖိကအၢၣ်လီၤတၢ်
လီၢ်တၢ်တီၢ်ကျဲအဂီၢ်ဒု တမ့ၢ်တၢ်လၢအဘၣ်ဘျီး
ဘၣ်ဒါဘၣ်. တၢ်ဘၣ်ဘျူးဘၣ်ဖျိၣ်မ့ၢ်အိၣ်နီၢ်နီၢ်လၢက
မ့ၢ်အဂီၢ်တခီ မတၢ်မးတထီၣ်ဒါတၢ်တီၢ်ကျဲဘၣ်.”

မုၢ်လွၢ်ကစၢ်အံၤအိၣ်ဝဲဒဲဖဲ ကီၢ်ရၣ်ဒုသထူၣ်
တၢ်ပၤဟီၣ်ကဝီၤပူၤဒီး သဝီလၢအအိၣ်ဖဲန့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်
ဝဲ နိၣ်ထီၣ်ဒုၣ်, မိၣ်လုၤသဝီဖိဒဲး, မိၣ်လုၤသဝီဖိ,
ထံဖိသ့ၣ်ယဲၤ, နိၣ်ပျဲပျဲပျဲ, ကီးတဒီးနံၤ, ပန့ၣ်ကျါ
သဝီလၢ, ပန့ၣ်ကျါသဝီထး, လါခိၣ်, မိကလိ, တီ
သူကျါဒီးသဝီဖိအိၣ်ဒဲးအဂၤတနီၤန့ၣ်လီၤ.

မုၢ်လွၢ်လၢၢ်ကမူၣ်ဖဲးဖိကဟၣ်တၢ်မၤလီၢ်အတၢ်
တီၢ်ကျဲအံၤ ဘၣ်တၢ်စးထီၣ်ရဲၣ်ကျဲအီၤလၢတၢ်က
လီၤယုသ့ၣ်ညါမၤကွၢ်တၢ်ဖဲ ၂၀၁၄ နံၣ် လၢဖျါမ့ၣ်ထီၣ်
ကူၣ်ပနံၣ်လံးမံးတဲးန့ၣ်လီၤ. ဒိဖျိလၢလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိ
တဖၣ်ဒီး မုၢ်လွၢ်ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်ကတဲာ်ကတီၢ်ခိၣ်ယၤ
န့ၣ်ဆၢၣ်အကမံးတံာ်တဖၣ်အတၢ်ဂဲၤလီၢ်လၢ တၢ်တီၢ်
ကျဲအံၤတၢ်သုတမၤအီၤတဂ့ၢ်အဂီၢ်အယိ ဖဲ ၂၀၁၆
နံၣ်န့ၣ် ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်လီၢ်ခါၣ်သးမုၢ်ကျိၤဝဲကွံာ်ကမံး
တံာ် ထူးထီၣ်ဝဲလံာ်တဘျီလၢတၢ်ကပတုာ်ကွံာ်တၢ်
တီၢ်ကျဲအံၤ တုၤလၢကတီၢ်ခဲအံၤန့ၣ်လီၤ. ■

ဖျါမ့ၣ်ထီၣ်
ကူၣ်ပနံၣ် ကူၣ်
ထီၣ်လၢကဆီ
လီၤ(ဘဲလးမ့ၣ်)
လၢၢ်ကမူၣ်ဖဲးဖိ
ကဟၣ်လၢက
ဟံးန့ၢ်လၢၢ်ဖဲ
မိၣ်လုၤကစၢ်

ကညီဒီကလုာ်တၢ်သုၣ်သကိးသုၣ်မုၢ်နံၤ

သုလုၤကိၤတုၤ

ဒါ ဆိကတၢ်တဘျီလၢကညီဒီကလုာ်စၢဖျိၣ် ကရၢခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်ဒီးကညီသးစၢကရၢ ရဲၣ် ကျဲၤကညီဒီကလုာ်တၢ်သုၣ်သုၣ်မုၢ်နံၤ အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဖဲလၢယုၤလံ (၁) သီ, မိၤဖၢခိၣ်သဝီ, လုၢ်ပျၢ်ကိၢ်ဆၣ်, ကိၢ်ရၣ်ဖၣ်အၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ကပၤယၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်က့ၢ်ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၣ်အဂီၢ် ကညီဒီကလုာ်တၢ်သုၣ်သုၣ်မုၢ်နံၤအံၤဘၣ်တၢ်စးထီၣ်ရဲၣ်ကျဲၤအိၤဒီးပုၤလၢအဟဲပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီအံၤမ့ၢ်ဝဲ, လီၢ်ခၢၣ်သးသုၣ်ပျၢ်ပုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါ, ကညီသးစၢကရၢ, ပိာ်မုၢ်ကရၢ, ကျဲၣ်သုဆဲးလၢပုၤမၤတၢ်ဖိ, ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိ, သုးပုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါ, ကိၢ်ဖိသးစၢကရၢဒီးလီၢ်ကဝီဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ် ကျဲၣ်တဲၣ်သုၣ်ပျၢ်အပုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါ, သုးခိးကိၢ်ဆၢ, ဟၤကိၢ်တဖၣ်ဟဲထီၣ်စ့ၢ်ဝဲမုးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ ပုၤနီၣ်ဂံၢ်ခဲလၢာ်ကအိၣ်အဂၤ ၁၀၀ ဘျဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

ခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်သုၣ်ပျၢ်ဝဲကျဲၤပုၤဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိအခိၣ် စီၤကိၢ်မ့ၢ်စံးဝဲလၢ, “လၢခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်တၢ်ဟီၣ်ကဝီအပူၤန့ၣ် တၢ်သုၣ်သကိးသုၣ်ကိးနံၣ်ဒဲးလီၤ ဘၣ်ဆၣ်တၢ်တဟ်ပနီၣ်ဝဲအမုၢ်နံၤမုၢ်သီဘၣ်အယီၤ ဖဲခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်ခိကရဲး ၁၆ ဘျီတဘျီအပူၤန့ၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤဆၢတဲာ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲကညီဒီကလုာ်တၢ်သုၣ်သုၣ်မုၢ်နံၤဖဲလၢယုၤလံ (၁) သီအနံၤန့ၣ်လီၤ. ပတၢ်ပညိၣ်အခိၣ်သုၣ်မုၢ်ဒၣ်လၢ ပကမၤပုၤထီၣ်က့ၢ်ပသုၣ်လၢအလီၤဟီၣ်လီၤပျီတၢ်တဖၣ် ဒီးပအဲၣ်ဒီးစ့ၢ်ကိးလၢကညီဖိလၢတၢ်လီၢ်အဂၤကသုၣ်သကိးသုၣ် ဒ်သိးပမၤတၢ်အသိးလီၤမိၤ.”

လၢပကညီကိၢ်စဲၣ်အပူၤ ပမ့ၢ်က့ၢ်က့ၢ်လၢမုၢ်ခိၣ်

ကလံၤသီၣ်ဂီၤတၢ်အိၣ်သးန့ၣ် လၢယုၤလံမ့ၢ်ဝဲလၢတဘျီလၢမုၢ်ခိၣ်စူၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်စုၣ်စီၣ်ဂ့ၤဝဲအကတီၢ်အယီၤ ပမ့ၢ်သုၣ်သုၣ်န့ၣ် သုၣ်ကမဲထီၣ်ဒီးသံဝဲတညီဘၣ်, လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤဆၢကတီၢ်ဝဲန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်အဂ့ၤကတၢ်လၢ တၢ်ယုၤထၢအိၤလၢတၢ်ကသုၣ်သုၣ်အဂီၢ်န့ၣ်စီၤကိၢ်မ့ၢ်စံးဝဲအိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ပသုၣ်ညါဘၣ်လၢသုၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအရ့ၤဒိၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ဒ်သုၣ်မ့ၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ဘိအိၣ်ကတၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ချ့အသိး, သုၣ်ဟ့ၣ်ပုၤအိးကစံၣ်ကွၢ် (တၢ်သဝံလၢအအိၣ်လၢကလံၤဒီးထံအကျါ), သုၣ်ဖိၣ်တံာ်ယၢ်ကံၤသဝံဘၣ်အဘၣ်သီတဖၣ်, မၤဘၣ်လိာ်ဟီၣ်ခိၣ်ညၣ်ထ့ၣ်, ဟ့ၣ်ဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိတၢ်မံၤလၢတဖၣ်တၢ်အိၣ်မူ ဒီးသုၣ်တဖၣ်ကဲဘျးလၢပဂီၢ် ခိဖျိဟ့ၣ်ပုၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤအကလုာ်ကလုာ် ဒ်ပကအိၣ်ကဒုဘၣ်ဒီးသုၣ်ဘၣ်အိၤလၢကျဲတဘျးဘိန့ၣ်လီၤ.

ခ့ၣ်ပုၤမၤသကိးတၢ်ဖိနီၢ်ကွဲးင့ၣ် လၢအလဲထီၣ်ဝဲမုးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဒုးနံၤဟံာ်ဝဲပုၤသးစၢတဖၣ် လၢကသုကတီၢ်က့ၢ်ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၣ် ဒီးသုၣ်သုၣ်ဒ်အလီၢ်အိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ. အဝဲစံးဝဲလၢ, “တၢ်လီၢ်ကိးတၢ်ဒဲးန့ၣ် တဂၤလၢပလီၢ်ပကျဲပသန့ၣ်ဒၣ်ဝဲ ပကတဲလိာ်ပသး ကတဲာ်ကတီၢ်က့ၢ်ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၣ် ဒီးဒ်သိးတနံၤအံၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်သုၣ်သုၣ်မုၢ်နံၤအသိးန့ၣ် ပကသုၣ်သကိးသုၣ်လၢခါဆူညါတၢ်ကဲဘျးကဲဖျိၣ်အဂီၢ်လီၤ.”

ဒ်န့ၣ်အသိးပုၤရဲၣ်ကျဲၤတၢ်အကျါစီၤဒုအဲၣ်မူ, တၢ်ကတဲာ်ကတီၢ်ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၣ်မူဒါခိၣ်, ကညီသးစၢကရၢစံးဝဲလၢ, “ခါဆူညါန့ၣ်ဘၣ်ထွဲဒီးကိၢ်သုလုၤကညီဒီကလုာ်တၢ်သုၣ်သုၣ်မုၢ်နံၤအံၤ ပကမၤအိၤ

ကိးမၢ်နံၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်မနုၤယိလဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ လၢခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်အဂီၢ်အရူၤဒိၣ်ဒိၣ်မး ဒီးလၢပုၤတၢ်အဂီၢ် ကထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိၣ်အါမးစ့ၢ်ကိးအယိလီၤ.”

တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီအံၤတၢ်သ့ၣ်သကိးဝဲသ့ၣ်တဘျးကလုာ်လၢအမၢ်, တလးအီ, သ့ၣ်ပဟံၣ်, သ့ၣ်နာမု, ဂ့ၢ်, တမ့ၤထူၣ်ဒီးသ့ၣ်ဖိအဂၤတနီၤ ဒီး

သ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်လီၤအီၤဖဲသဝီပူၤဒီးတနီၤန့ၣ်တၢ်သ့ၣ်အီၤလၢကျဲၤမၢ်ကျဲၤဘိအကပိာ်ကပၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၂၀၁၇ နံၣ်အပူၤ ကညီၤဒီကလုာ်တၢ်သ့ၣ်သ့ၣ်မၢ်နံၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤမၢ်စ့ၢ်ကိးအီၤလၢခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်တၢ်ပၤဟီၣ်ကပီၤအဂၤတဖၣ်အပူၤအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤခါသးသ့ၣ်ပုၤဘၣ်မုဘၣ်ဖါစံးဝဲန့ၣ်လီၤ. ■

နီၣ်ကွဲးၤတၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဒီးဒုးန့ၢ်ပၤပုၤသးစၢ်လၢအဟဲထီၣ်ကညီၤဒီကလုာ်တၢ်သ့ၣ်သ့ၣ်မၢ်နံၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဖဲလၢယူၤလဲ (၁) သီ, မိၤပၤခိၣ်သဝီ, လုၢ်ပျီၤကီၢ်ဆၢၣ်, ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ရၣ်

လဲမလိနတ်လာဗိန်လိတ်တတ်မုတ်တတ်ခုတ်ကရားပူ

သုလ္လကီတု

မ

ညီကီစင်အပူ တတ်မုတ်တတ်ခုတ်ကရားအ ဆိကတတ်တဖျာဘတ်တတ်စးထိတ်ရဲဂျေ အီဖဲ ယိတ်လိတ်ကျိအတြိပူအံ၊ ကြားမုတ် တတ်လိတ်လဲအမံဟူသုဂျိတတီး မုတ်လဲအအိတ်ဒီး တတ်မုတ်အိတ်ဒီး တတ်ဆဲးတတ်လဲအိတ်ဒီး တတ်လဲအိတ်ဒီး အလီဆိသုတ်တဖျာအယိလီ၊ လဲတတ်နုတ်အယိ ကီရဲဂျေမုတ်တြိအိတ်ဒီးအနိတ်ဒီးကညိဖိခိတ်ယုဒီးပုဂျေ ဝိတတ်မုတ်ဘုးစဲကရ (ခဲစဲ) ယုတ်ဒီးကရမဲသကိး တတ်သုတ်တဖျာ ဆုတ်နဲဖဲဒုဒုလဲတတ်ကဒုးအိတ် ထိတ် (ယိတ်လိတ်တတ်မုတ်တတ်ခုတ်ကရား (Salween Peace Park) ဒ်အမုတ်တတ်ကျဲအသိတ်တမံ၊ လဲကဒုးအိတ် ထိတ်တတ်မုတ်တတ်ခုတ်, တတ်ဟံဖျိတ်မဲသကိးတတ်, တတ် ကာယတ်ကုတ်တတ်ဆဲးတတ်လဲဒီးတတ်ပာဆုတ်ရဲဂျေကုတ် ခိတ်ယုဒီးဆုတ် ခိတ်ဖျိတ်ဆိးကဲတတ်မဲအကျိအကျဲ လဲအဟူဂံဟူဂံဘိဒီးမဲဆုတ်ထိတ်ကုတ်ဂံခိတ်ထံး ကမုတ်နုတ်လီ၊

ဖဲတတ်လဲမလိ
နတ်လာဗိန်
လိတ်တတ်မုတ်
တတ်ခုတ်ကရားပူအ
ဆိကတတ်

ယိတ်လိတ်တတ်မုတ်တတ်ခုတ်ကရားအံတမုတ်ဖဲဒ်တတ် မံမိတ်တခါဘတ်အယိ ဘတ်တတ်သုတ်ညါအိတ်ထိတ်အီ

ကွတ်ကွတ်နုတ်လီ၊ ကညိဘတ်ကီဘတ်ခဲကီဖိ, ကိတ်သ ရဲဂျေမုတ်ဒီးကိတ်မံးတတ် ၂၁ ကလဲ နီတကတတ်ဂု ထိတ်ပသီထိတ်ကိတ် (PDC) မဲရဲမိတ်ဒဲကဝိတဖျာက ရဲကရိထိတ် အသးဒီးလဲမလိ နတ်ဟံအသးလဲ ယိတ်လိတ်တတ်မုတ်တတ်ခုတ်ကရား ဖဲလဲမုတ်သနွဲတနွဲ, ၂၀၁၇ နံ, ဒီးတတ်ရဲဂျေဒီးတတ်ဟူးတတ်ဂဲဖဲ လက်ယံဝဲ အသီ (၁၀) နုတ်လီ၊

သရဲဂျေမုတ်နီဖိဖး လဲသိတ်လိတ်ဖဲနီတကတတ် ဂုထိတ်ပသီထိတ်ကိတ် လဲအပတ်ယုတ်လဲတတ်လဲတ ဘျိအံဖဲဝဲ,

“ပတ်လဲဆုတ်ယိတ်လိတ်တတ်မုတ်တတ်ခုတ်ကရား နုတ် ပတ်မုတ်လဲကွတ်ဖိအိတ်ကတတ်နုတ်မုတ် ပုကိတ်ဖိ လဲအအိတ်လဲဒဲကဝိပူသုတ်တဖျာကအိတ်ဒီးတတ်ရဲ လိတ်မုတ်လိတ်သးဒီးကညိပုထုလဲဖိ ဒီးဟူဂံခိတ်ဟူဂံနီ လိတ်သးလဲလုတ်လုတ်ထုသနုတ်ဆဲးတတ်လဲ, ကိတ်ဖိ သုတ်တဖျာက လီ ယုတ်ညါဒီးထိတ် နုတ်ကုတ်ဒဲဒဲ လုတ်လုတ်ထုသနုတ်ဆဲးတတ်လဲလဲအအိတ်လဲပုက ညိထုလဲဖိသုတ်တဖျာအကျိ ဒီးပုကိတ်ဖိသုတ်တဖျာ

တတ်ဂီ-စိတ်လဲနီ (KSNV)

ကမနာ့ဝဲဒ်တၢ်ကတံာ်ကတီၤကွၢ်ခိၣ်ယုၤန့ၣ်ဆၢၣ်
အကျဲဒ်လဲၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ပတၢ်မုၢ်လၢ်ကွၢ်စိအဒိၣ်ကတၢ်
န့ၣ်လီၤ။”

တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်
အံၤအိၣ်ဒီးတၢ်မုၢ်လၢ်ကွၢ်စိအဒိၣ်ကတၢ်လၢအမ့ၢ်
တၢ်မလၢထီၣ်ပုၤထီၣ်ကွၢ်ကညီပုၤထူလံၤဖိတဖၣ်အ
တၢ်မိၣ်န့ၢ်သးလီၤလၢအမ့ၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အမ့ၢ်အတီ
ဒီးအတၢ်အိၣ်စံာ်အိၣ်ကျၢၤ ဒ်သိးဖိလံၤလၢခံတစိက
အိၣ်မုၢ်ဆိးဟံးဘၣ်ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။

ဘၣ်ကီဘၣ်ခဲကွီဖိစိခုၣ်ယုၤ လၢအမ့ၢ်နီၣ်တက
တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ကွီဖိလၢအလဲလၢယိၣ်လိာ်တၢ်
မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်တကစံးဝဲ, “ယဟဲကွၢ်မလိသ့ပ
သးလၢယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်အဂ့ၢ်လၢတဘျီ
အံၤ, ယတၢ်မုၢ်လၢ်ကွၢ်စိအဒိၣ်ကတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒ်
လၢ တၢ်ဟဲကွၢ်ယုၤသ့ညါမနၢ်ဟံၢ်ကွၢ်ယသးလၢ ပု
ထူလံၤဖိတဖၣ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ, တၢ်ဖံးအိၣ်မအိၣ်
အိၣ်ဒ်လဲၣ်ဒီးအဒိၣ်အအါ ယအဲၣ်ဒီးဒုးဘျးစဲကွၢ်
ယပုၤကလုာ်လၢအအိၣ်လၢဒဲကဝီပုၤဒီးကီၢ်ပုၤတဖၣ်
အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။”

စီညၣ်ကံာ်ထူလၢအမ့ၢ် လူသီဖိဒုပုၤတတက
မံးတံာ်ခိၣ်လၢအသဝီအိၣ်ဖဲကရၢၢ်အံၤစံးဝဲ, “ယိၣ်
လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်အဝဲအံၤ မ့ၢ်တၢ်လၢအရူဒိၣ်
ဒီးတၢ်ဆီလီၤအီၤအကွၢ်အဂီၢ်လၢတၢ်ကမလီၤတံာ်
ကွၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, တၢ်ကမဂုၤထီၣ်တၢ်လုာ်အိၣ်နီၣ်
ခိသးသမုၢ်အကျဲဒီး အါန့ၢ်အန့ၣ် တၢ်ကဘၣ်မဂုၤ
ထီၣ်ကွၢ်လုာ်လၢထူသန့ အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်
န့ၣ်လီၤ။”

ဘၣ်ထွဲဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်ကိးလၢ
“ကီၢ်” န့ၣ်ပုၤထူလံၤဖိတဖၣ်လၢမိၢ်ပံၤဖဲအစိလံၤ
လံၤ ယီၢ်ကွၢ်အထံကီၢ်အိၣ်ဝဲ သန့ကွၢ် မ့ၢ်လၢဒုၣ်ဒါ
တၢ်ဆိၣ်သနးအယိ တၢ်ယီၢ်ထံယီၢ်ကီၢ်တဖၣ်လီၤမုၢ်
လီၤမၢ်ကွၢ်ဝဲ လၢ အန့ၣ် လၢ အဆံတဖၣ် အဆံလီၤ။
ဘၣ်ဆၢၣ်ခဲအံၤလီၢ်ကဝီဖိတဖၣ် စးထီၣ်မသကိးဒီး
ယီၢ်သကိးကွၢ်ထံဆၢကီၢ်ဆၢ အါန့ၢ်အန့ၣ် လၢက

ရၢၢ်တဘျီအံၤအပုၤ တၢ်ထီၣ်မနီၣ်မၤပၤကွၢ်အီၤဒီး
မလီၢ်တံာ်ကွၢ်ထံကျိထံ ကွၢ်ဒ်ဟီၣ်ခိၣ် ဂီၤတဘျီ
အသိးအဂ့ၢ်န့ၣ် စီညၣ်ကံာ်ထူတဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ။

တဘျီအခါယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဟီၣ်ကဝီ
အဝဲအံၤ မ့ၢ်ဝဲဒ်တၢ်ဒုးတၢ်ယၤအဟီၣ်ကဝီဒီး ပု
ထူလံၤဖိတဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်ခဲဒီးတၢ်ကီတၢ်ခဲအါမံၤ
ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ယုၤမ့ၢ်ဖျိး, ဒုသဝီဟးဂုၢ်ဟးဂီၤ,
တၢ်အိၣ်တၢ်အီတကူတလၢဒီးလုာ်လၢထူသန့တၢ်
ဆဲးတၢ်လၢတဖၣ်လီၤမုၢ်လီၤမၢ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ။

သရၣ်မုၢ်နီၣ်ဖိဖး စံးကဒီးဝဲလၢ, “ဘၣ်မနုၤ
အယိလၢပယုထၢယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်လဲၣ်
န့ၣ် မ့ၢ်လၢ ပထံၣ်ဘၣ်လၢယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်
ကရၢၢ်တဖျၢၣ်အပုၤအံၤ အိၣ်ဝဲဒ်ဒီးပုၤကညီထူလံၤ
ဖိ, ပုၤတတခိၣ်န့ၢ်သ့တဖၣ်, ဒုဖိသဝီဖိသ့တဖၣ်
ဟံးယာ်ကွၢ်ဒဲဒ်လုာ်လၢထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ
တကးဘၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲဝဲဒ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်
အိၣ်ယၤသ့တဖၣ်အဒိ သ့ၣ်ပုၤဝဲၣ်ပုၤ, ထံကျိထံ
ကွၢ်, ဒုဖိညၣ်ဖိဒီးတၢ်သ့တဖၣ်အံၤပၤဆုၤဝဲလၢ
အိၣ်ဒီးအကျိအကျဲလီၤတံာ်လီၤဆဲးအယိန့ၣ်လီၤ။”

တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲတဘျီအံၤဘၣ်တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်ခဲ
ဒီးရဲၣ်ကျဲအီၤလၢကညီဖိခိၣ်ယၤဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်မပုၤ
ဘျးစဲကရၢ (ခုစံၢ်) လၢအဟံးဖျိၣ်မသကိးတၢ်ဒီးနီၣ်

ဝဲတၢ်လၢမလိ
နီၣ်တၢ်လၢယိၣ်
လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်
ခုၣ်ကရၢၢ်ပုၤအ
ဆၢကတီၢ်

တၢ်ဂီၤ-စီလါနီၣ် (KSNB)

တကတော်ဂုဏ်ထူးပထမီထိုင်ကို (PDC), ကညီပုထု လံဖိ ခိန် နာလုလုသီဖိ ဖွပုတတသွန်တဖန် နှုန် လီ။ တာဟူးတာဂဲတဖန် မှာဝဲတာရုလိာ် မှာလိာ်ဒီး တာဟ့ဉ်ခိဟ့ဉ်နီလိာ်သးလုလုလုထုသနုဒီး တာ ဆဲးတာလု၊ တာဟ့ဉ်တာသွန်ညါ နာဟာ်ဘဉ်ထွဲဒီး ပုထုလံဖိခွဲးယာ်ဒီးခိန်ယာနုဆာဉ်ဂုာ်ဝီအကလုာ် ကလုာ် ဒီးတာဟုသွန်ညါ၊ တာလဲမလိသုသးလု ပျီပုဘဉ်ထွဲဒီးပုထုလံဖိတဖန်အတာဒီးသဒီးပာ ဆုရဲဉ်ကျဲအဝဲသွန်အထံကျိထံကွာ်ဒီးသွန်ပျာ်တာ အိဉ်ယာသွန်တဖန်နှုန်လီ။

လာတာရဲဉ်တာကျဲ (၁၀) သီအတီပု လီာ် ကဝီဖိဒီးပုလဲမလိနာ်ဟာ်သးသွန်တဖန် လဲဝဲဆု ပုတတသွန်ပျာ်အပု ဟုသွန်ညါဘဉ်ကွဲသွန်အက လုာ်, ဖိအကလုာ်, ဖွဖိညဉ်ဖိအကလုာ်ဟုာ်ဒီး ကွဲတဖန်တာကဘဉ်ကတဲာ်ကတီအိဉ်လဲဉ်, သွန် ပျာ်တဖန်တာကဘဉ်ကတဲာ်ကတီအိဉ်လဲဉ်အဂုာ် တဖန်နှုန်လီ။

နီာ်ဝါဖိလုအမလိတာ်လုနီာ်တကတော်ဂုဏ်ထူးပ ထီထိုင်ကို စံးဝဲလု, “ ပုထုလံဖိသွန်တဖန်နှုန် ယထံဉ်ဘဉ်လုပုသးစာ်မာ်ဂု, မိာ်ပာ်တဖန်မာ်ဂုပာ ယာ်ကွဲဝဲဒဉ်အတာဆဲးတာလုလုအမာ်လုာ်ဖိထါ ဖိ, တာဆဲးတာလု လုာ်လုထုသနုဒ် အမာ်ကျိဉ်, ကွဲ, တနာ် ဒီးဆိးကါဝဲအယိ ယထံဉ်ဘဉ်ဒီးယ သးမာ်သးခုဒိဉ်မးလု ပပုကလုာ်ပာယာ်တာဆဲး တာလုလုလုထုသနုဒ်နှုန်လီ။”

စီခုဉ်ယုာ်စံးစုာ်ကီးဝဲလု, “ တာလုယမလိနာ် ဘဉ်အဒိဉ်ကတာ်လုယတာ်လဲတဘျီအံး မာ်တာ် ကတဲာ်ကတီကွဲခိဉ်ယာနုဆာဉ်ဒီးပုထုလံဖိတဖန် အတာ်ဟူးတာဂဲနှုန်လီ။ ဘဉ်မနုလဲဉ်နှုန်ခိဖျိလု ပုထုလံဖိလုလီာ်ကဝီအပုတဖန်အိဉ်ဒီးတာထံဉ် တာဆိကမိဉ်လုဖိလဲလုခံတစီမာ်ဂု အပုကလုာ် လုအအိဉ်တမ့လုလီာ်အကမာ်ဂုအယိလီ။ ”

ယိဉ်လိာ်တာ်မာ်တာ်ခုဉ်ကရုာ်အံး မာ်ကတီာ် ယံာ်တာ်မလုအကကဲထီဉ်ဒိဂုတဲာ်ဘဉ်တခါလု

ကီာ်သုလုဒီးကီာ်ပယီအပု လုလာ်သုဉ်ထီဉ်တာ် မာ်တာ်ခုဉ်အမာ်အတီ လုပုထုလံဖိဒီးပုလီာ်ကဝီ ဖိသွန်တဖန်တီခိဉ်ရိဉ်မဲဒီးရဲဉ်ကျဲဝဲဒဉ်အယိနှုန် လီ။ ဒီးကရုာ်အံးကမာ်စုာ်ကီးတာ်မာ်လုာ်ဒီးတာ်လီာ် တတီလုပုဘဉ်ကီဘဉ်ခဲဖိသွန်တဖန်ကဟဲကွဲ သုဉ်ထီဉ်အတာ်အိဉ်မုအဂီာ်လီ။

တာ်အရဲဒိဉ်လုဘဉ်ကီဘဉ်ခဲကွဲဖိတဖန်အ တာ်လဲဆုယိဉ်လိာ်တာ်မာ်တာ်ခုဉ်ကရုာ်အံးအိဉ်ဖဲ လဲဉ်အဂုာ်နှုန်သရဲဉ်မုဉ်ဖိမးစံးဝဲလု, “ ပုထုဖိတ ဖန်နှုန် မာ်ခါ ဆုညါ ခိဉ်နာ်လု ကဘဉ်ဟံး ထီဉ်ဖိဉ် ထီဉ်တာ်ဖဲးတာ်မာ် တီခိဉ်ရိဉ်မဲဒီးဆုကွဲဝဲဒဉ်စာ သွန်အသီလုကဟဲလုခံတဖန်နှုန်လီ။ အယိယစံး လုပုသွန်တဖန်နှုန်မာ်ပုလုအရဲဒိဉ်နှုန်လီ။”

နီာ်ဝါဖိတဲအါထီဉ်ဝဲဒဉ်လု, “ ယမာ်အိဉ်ဘဉ် လုဒဲကဝီအပုနှုန် မာ်တနုယမာ်ကွဲဘဉ်လုယထံ ယကီာ်အပုနှုန် ကဲထီဉ်တာ်မလိလုယကကတီာ် ဒီးပာဆုရဲဉ်ကျဲကွဲ ယခိဉ်ယာနုဆာဉ်ဒီးထံကျိထံ ကွာ်နှုန်လီ။”

စီခုဉ်ယုာ်စုာ်ကီးစံးဝဲလု, “ လုလာ်ကဟုက ယာ်ကွဲမိာ်ပာ်ဖဲဖုအကီာ်အဂီာ် တာ်လုသးစာ်မာ်သုဒ် အမာ် တာ်မကွဲတဲာ်, တာ်ကတဲာ်ကတီ ခိဉ်ယာနု ဆာဉ်, လီာ်ကဝီတာ်ကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုဒီးလုာ်လုထု သနုတာ်ဆဲးတာ်လုသုတလီမာ်တဂုအဂီာ် သးစာ် ပဉ်ယုာ်မာ်သကီးတာ်သု, အါနုအနု မိာ်ပာ်အလီာ် အကျဲလုလာ်ကဟဲမဟးဂီအီတဖန်နှုန် သးစာ် ပဉ်ယုာ်ထီဒါ, တြီဆာသကီးဝဲဒဉ်သုနှုန်လီ။”

ယိဉ်လိာ်တာ်မာ်တာ်ခုဉ်ကရုာ်လုအအိဉ်ဝဲဒဉ် (၅,၄၈၅.၈၃) စကွဲယါကံလိမံထာဉ်အံး အိဉ်သုဉ် လီအသးဖဲယိဉ်လိာ်ကျိအမာ်ထီဉ်ကလံဖိးလုကီာ် ပယီမာ်ထီဉ်ကလံထံးနှုန်လီ။ ယိဉ်လိာ်တာ်မာ်တာ် ခုဉ်ကရုာ်အံး ကျဲဘာဝဲဒဉ်ကီာ်ဆဉ်သု ဘုဉ်လုာ် ယဉ်ယဉ် လုအအိဉ်ဖဲမာ်တြီကီာ်ရုဉ်အပုဒ်အမာ် လုသီကီာ်ဆဉ်, ဘုသိဉ်ကီာ်ဆဉ်ဒီးဖွဉ်လိကီာ်ဆဉ် တဖန်နှုန်လီ။ ■

ပဒိၣ်ကမၤလိၤမၢ်ကွၢ်ကညီထူလံၤဒီးကလုာ်ဒုၣ်တဖၣ်အတၢ်ဖဲး ခုးဖဲးသံၣ်လီၤဒါ

နံးခိလးစံ

ပယီၤအပူၤ စးထီၣ်လၢ NLD (National League for Democracy) နၢတၢ်ဖးဝံၤအလီၢ်ခံ ဘၣ်ထွဲဒီး NLD အတၢ်ပၤထံကီၢ်လၢ ၁ နံၣ်ဘျဲၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ် ကီၢ်ပယီၤထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ် တအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်မံသးမ့ၢ်ဘၣ်. စးထီၣ်လၢအိၣ်ဆါစူးကွၢ်ပံးန့ၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤ ဇံအမ့ၢ်ကမ့ၢ်ပဒိၣ်သီ အခိၣ် အနၢ်တၢ်ဂၤလၢကမ့ၢ် ပၢ်ထီၣ်အိၣ်အသိးဝံၤအလီၢ်ခံ ပှၤအါဂၤအသ့ၣ်ဟးဂီၤသးဟးဂီၤလၢပဒိၣ်တဖုအံၤအဖီခိၣ် ခိဖျိလၢပဒိၣ်တဖုအံၤတဖုအိၣ်ထီၣ်ထံရှၢ်ကီၢ်သးတၢ်ဆိတလဲဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်ဘၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် ဇံ NLD ပဒိၣ်စံးတၢ်ဝဲအသိး အဝဲသ့ၣ်ကခါယီၤအခိၣ်ဒီးမၤတၢ်လၢတၢ်ကသ့ၣ်ထီၣ် “ဖဲးဒဲးဒါဒိၣ်မိၣ်ကရူၣ်စံၣ်ကီၢ်စၢ်ဖိၣ်လၢ အသ့ၣ်ထီၣ်အသးလၢ တၢ်သဘျူ, တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ထဲသိးတုၤသိးဒီးနီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးတဖၣ်အဖီခိၣ်” ပှၤတနီၤ ခိးကွၢ်ဒီးမ့ၢ်လၢဒီးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်န့ၢ်မ့ၢ်သီတဖၣ်လဲၤပူၤကွၢ်ဝဲ တသီဘၣ်တသီလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်မ့ၢ်လၢအတၢ်ကပီၤဖိအံၤ ခံးလီၤကဒုလီၤဝဲတစဲးဘၣ်တစဲး ခိဖျိကခွၢ်ဒီးယိၤဒိၣ်ကီၢ်စဲၣ်အပူၤ ကီၢ်ပယီၤသးတဖၣ် အတၢ်ထီၣ်ဒုး, မၤအၢမၤနး မၤဟးဂီၤတၢ်ဘၣ်ဆၣ် NLD ပဒိၣ်တခိအိၣ်ဘျဲၣ်အိၣ်ဘျဲၣ်တတဲတၢ်နီတမံၤအယီၤလီၤ. ဘၣ်ထွဲဒီးသးသမုၤအါဖျၢၣ်ဘၣ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤခိဖျိပယီၤသးအတၢ်မၤအၢမၤနးဒံအံၤအဂီၢ်ဒၣ်လဲၣ် NLD ပဒိၣ်ထီၣ်ဒါစံးကတီၢ်န့ၢ်တၢ် မ့ၢ်တန့ၢ်ဘၣ်တခိ တၢ်အုၣ်ကီၢ်လၢကီၢ်ပယီၤကမ့ၢ်ပှၤထူလံၤဖိတဖၣ် အခွဲးအယၢ်ဒီးအ

လုၢ်လၢ်ထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတဖၣ် ကဘၣ်တၢ်ပၢ်ကဲဒီသအါအဂီၢ်န့ၣ် NLD မၤလၢပှဲၤဝဲတမ့ၢ်လၢကန့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

NLD အတၢ်ပၢ်သ့ၣ်ပၢ်သးနီၢ်နီၢ်လၢ အဘၣ်ထွဲဒီးကီၢ်ပယီၤကလုာ်ဒုၣ်တဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်န့ၣ် ပထံၣ်အိၣ်သ့ဖဲ NLD အတၢ်ပၢ်သ့ၣ်ပၢ်သးအလံာ်ပၢ်ဖျါလၢ ကီၢ်ပယီၤ ၂၀၁၅ နံၣ်တၢ်ယုထၢအဂီၢ်ဘၣ်ထွဲတၢ်လၢအကမၤဝဲတဖၣ်ဖဲအနၢ်တၢ်ဖးအခါန့ၣ်လီၤ. လၢအလံာ်ပၢ်ဖျါအပူၤ NLD အတၢ်ပၢ်သ့ၣ်ပၢ်သးအိၣ်ဝဲတထံၣ်လၢ အဒုးကဲထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤပှၤထူလံၤဖိဒီးပှၤဟူးဂဲၤတၢ်လၢခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်ဂ့ၢ်ဝီ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. “ဒံသိးတၢ်ကမၤဂ့ၤထီၣ်ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်အဂီၢ်” NLD စံးဝဲ ကဂုၢ်ကျဲးစးမၤတၢ်ဒဲလဲၣ်အသိးလီၤ.

ဖဲအလံာ်ပၢ်ဖျါအပူၤ- အဒု (၄), အဆၢဖိနီၣ်ဂံၢ် (၈) စံးဝဲ, “ဒံသိးတၢ်ကမၤလိၤမၢ်ကွၢ်တၢ်ဖဲးခုးဖဲးသံၣ်အဂီၢ် ပကမၤန့ၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢအကဲဘျူးနီၢ်နီၢ်တဖၣ်လီၤ.”

တၢ်စံးတၢ်ကတီၢ်ဒံအံၤ တလီၤဆိလိာ်သးဒီးအပူၤကွၢ်ကီၢ်ပယီၤသးပဒိၣ်အတၢ်တဲတၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲအကျဲကူၣ်တရံးလၢ အကဂုၢ်န့ၢ်ပံးန့ၢ် ပှၤထူလံၤဖိဒီးကလုာ်ဒုၣ် အဟီၣ်ကဝီၤအဂီၢ်, လၢအစံးဝဲဒၣ် “ပှၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်ပှၤလၢက့ၤကဒါက့ၤဆူလီၢ်ခံ, မၤဟးဂီၤခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်ဒီး အလီၢ်အိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်မၤဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်အိၣ်ဒီးမၤဂ့ၤထီၣ်ဝါထီၣ်အိၣ်လီၤ.” ဘၣ်ဆၣ်နီၢ်နီၢ်တခိ တၢ်တဲတဖၣ်

အဲဒါ မှာဒ်တက်ကမာဘာ တာအိတ်တုတ်အိတ်ကလီဒီး တာပံးန့ဆူဟိတ်ခိတ်ကပံာ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တာဖဲးခးဖဲးသံၣ်န့ၣ် ကလုာ်ဖူၣ်ဒ်အမ့ၢ် ကညီ, ကခွာ်, ကရုၣ်နံၣ်, ခွီတဖၣ်အသးသမူအဂီၢ်န့ၣ်မှာ်တာ်လုာ်အိတ်သးသမူတာ်မာ်တခါလၢ, တမာ်တသ့ဒီးမှာ်တာ်လၢအဆိတ်ထွဲကမျါနီၣ်ဂံၢ်လၢနဂံၢ်အီၤတလၢာ်လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့မှာ်ကညီဖိအဂီၢ်န့ၣ် တာ်ဖဲးခးဖဲးသံၣ်အံၤ မှာ်တာ်လၢအဆၢဝဲကညီဖိအတာ်အိတ်မူတနံၣ်ဘၣ်တနံၣ်အဂီၢ်ဒီး ဟ့ၣ်ထီၣ်တာ်အိတ်ထုးစီ ဖဲတာ်ပံးတာ်စ့အခါ, တကးဒီးဘၣ် မှာ်စ့ၢ်ကီးတာ်မကျါကျဲတခါလၢ အကတီၤသ့ၣ်ပှၢ်ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တာ်မူအါကလုာ်အဂီၢ်လၢကညီဟိတ်ကဝီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ကညီဖိအတာ်ကူၣ်သ့ဘၣ်ထွဲသ့ၣ်ပှၢ်ကစၢ်ကလိတဖၣ် မၤစၢၤဝဲဒ်ကညီဖိဒ်သိးကသ့ၣ်ဖျးတရံးဝဲဒ်ဘုဟုလၢ အလီၤသံၣ်လီၤတတီၤဘၣ်တတီၤအဂီၢ်လီၤ. တာ်သ့ၣ်တာ်ဖျးကျါကျဲဒ်အံၤတဖၣ်တမာ်ဟးဂီၢ်ခိတ်ယၢန့ဆၢၣ်ဘၣ်အမဲာ်ညါ မၤပျဲဒီးမၤဂ့ၤက့ၤဟိတ်ခိတ်ညၣ်ထ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ကညီဖိတဖၣ် ညီန့ၣ်ဟ်လီၤယီဝဲဒ်အလီၤသံၣ်လီၤ ၇ နံၣ် တုၤ ၁၀ နံၣ်, မ့တမ့ၢ် ၂၀ နံၣ်ဒီး တာ်အံၤဟ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်ပှၢ်ဒီးဟိတ်ခိတ်တဖၣ်တာ်ဆၢကတီၢ်လၢ ကဟဲဂ့ၤထီၣ်ကဒါက့ၤအဂီၢ်လီၤ. လၢတာ်န့ၣ်အယိ ဝုဖိသဝီဖိလၢအဖဲးခးဖဲးသံၣ်ဒ်အံၤတဖၣ်န့ၣ် တလိာ်လၢကဘၣ်ဟးယုဟိတ်ခိတ်အသိးမၤလဲာ်ထီၣ်အတာ်သ့ၣ်တာ်ဖျးဘၣ်, ခိဖျိလၢအလီၤသံၣ်လီၤတဖၣ် အိတ်ဒီးဟိတ်ချါဟိတ်စီထီၣ်အယိလီၤ. ကညီထုလံၤအတာ်ဖဲးခးဖဲးသံၣ်ကျါကျဲအံၤ မှာ်တာ်လၢအရဲၣ်သဲကတီၤဝဲဒ် သ့ၣ်ပှၢ်ဟိတ်စီလၢကီၢ်ပယီ-ကီၢ်ကျိတ်တဲာ်ကီၢ်ဆၢ တုၤမုာ်မဆါတနံၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ် လၢတာ်ကပၤဆၢကွၢ်ထွဲတာ်ဖဲးခးဖဲးသံၣ်တုၤလီၤတီၤလီၤအဂီၢ် တာ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲဟိတ်ခိတ်ကပံာ်အကွၢ်အဂီၢ်လၢ ပှၤတတၢ်သ့တ့ၢ်ဝဲဒ်အလုာ်လၢထုသန့အသိးတဖၣ်န့ၣ် တနံၣ်ဘၣ်တနံၣ် ဆံးလီၤစ့ၤလီၤဒီးလီၤမူလီၤမာ်ဝဲ ခိဖျိတာ်ဒုးတာ်ယၢ, တာ်သဘံၣ်သဘုၣ်ဒီးတာ်ပံးန့ၣ်ဆူ

ဟိတ်ခိတ်ကပံာ်တဖၣ်အယိလီၤ.

ဘၣ်ထွဲဒီးတာ်သ့ၣ်တာ်ဖျး ဒီးတာ်လုာ်အိတ်သးသမူယုာ်ကၢအကွၢ်အဂီၢ်လီၤဆီလၢ ဘၣ်တာ်မၤအီၤဒ်လုာ်လၢထုသန့အသိး ဖဲကလုာ်ဖူၣ်ဟိတ်ကဝီၤအပူၤတဖၣ်န့ၣ် အလီၤအိတ်လၢ တာ်ကဘၣ်ကၤယာ်မၤဆူၣ်ထီၣ်အီၤအလီၤန့ၣ် NLD ပဒိတ်အိတ်ဒီးတာ်ဟ်သးလၢ ကမၤလီၤမာ်တာ်ဖဲးခးဖဲးသံၣ်အကျါအကျဲအဖိခိတ် NLD ပဒိတ်အံၤ ဒ်အဝဲစံးတ့ၢ်ဝဲလၢကမၤတာ်လၢ “တာ်ထဲးသိးတုၤသိးအခွဲးအယာ်” ဒီး “တာ်ဟ်ကဲလိာ်သးခံခီယာ်ပ” လၢပှၤထုလံၤအဂီၢ်န့ၣ်တဖျါလၢအသးအိတ်မၤဝဲနီၢ်နီၢ်ဘၣ်. အတာ်ဟ်သ့ၣ်ဟ်သးလၢကမၤလီၤမာ်ကွၢ်တာ်ဖဲးခးဖဲးသံၣ်အတာ်မၤန့ၣ် မှာ်တာ်ပနီၣ်ဆိတခါလၢ အကဒုးအိတ်ထီၣ်တာ်မၤဘၣ်ဒိပှၤထုလံၤဖိဒီးကလုာ်ဖူၣ်တဖၣ် အတာ်ဖဲးအိတ်မၤအိတ်အကျါအကျဲဒီး လၢခံကတာ်န့ၣ်ကမၤလီၤမာ်ကွၢ်ကလုာ်ဖူၣ်အလုာ်လၢထုသန့တာ်ဆဲးတာ်လၢလီၤဆီတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢ အဲးကလံးဟဲပာ်အစီတုၤလီၤဆူပယီပာ်တုၤမုာ်မဆါတနံၣ်အံၤန့ၣ် ဘၣ်ထွဲဒီး “ကျိပျီ-ဒီး-ခွဲၣ်အူ” (တာ်ဖဲးခးဖဲးသံၣ်) န့ၣ် ခိဖျိတာ်တဲာ်ဟးဂီၢ်ဒီးတာ်ဟ့ၣ်အခီပညီလၢအကမၢ်တဖၣ်အယိ ဘၣ်တာ်ဟ်ဒုၣ်ဟ်ကမၢ်အီၤဒ်အမ့ၢ် တာ်တခါလၢအမာ်ဟးဂီၢ်ခိတ်ယၢန့ဆၢၣ်န့ၣ်လီၤ. နီၢ်နီၢ်တခီဟိတ်ခိတ်လၢကညီဒီးကလုာ်ဖူၣ်အဂၤတဖၣ် ဖဲးခးဖဲးသံၣ်ဒီးသ့ၣ်လီၤဖျးလီၤတာ်တဖၣ်န့ၣ်မှာ်ဒ်လၢအတာ်လုာ်အိတ်အသးသမူအဂီၢ်လီၤ. ဒ်အဝဲသ့ၣ် (ပယီပဒိတ်) စံးဝဲအသိး တာ်ဖဲးခးဖဲးသံၣ်အယိ သ့ၣ်ပှၢ်ဘၣ်လီၤပျီအဂ့ၢ်န့ၣ် တာ်မှာ်ကွၢ်ကဒါက့ၤအီၤတခီတာ်အံၤကဲထီၣ်အသးခိဖျိ ပယီသုးအတာ်ခွဲၣ်အူမၤဟးဂီၢ်ကညီဖိအခးအသံၣ်ဒီးအတာ်ပံးဂုာ်န့ၣ်ဆူကညီဟိတ်ကဝီၤအယိ ကညီပှၤထုလံၤဖိတဖၣ်ဘၣ်ဟ်တ့ၢ်အဟိတ်ခိတ်ကပံာ်ဒီးယုာ်မ့ၢ်ဖျိဆူတာ်လီၤအသိ လၢတအိတ်ဒီးအခးအသံၣ်ဒီး ကအိတ်မူဘၣ်ဝဲအဂီၢ် ဘၣ်ကျိပျီဖဲးခးကဒီးဖဲန့ၣ်အယိလီၤ. ကီၢ်

ပယီၤသုးပဒိၣ်ဒီး ခဲအံၤ NLD ပဒိၣ်အတၢ်ဟံၣ်ဒုၣ် ဟံၣ်ကမၢ်တၢ်ကျိၣ်ဒုးဖဲးသံၣ်အတၢ်မၤ ဒ်အမ့ၢ်တၢ်လၢ အမၤဟးဂီၢ်ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဒုၣ်အဝဲသ့ၣ်အကျဲ ကျဲၣ်တရံးတခါလၢ ကဟံးန့ၢ် ပုၤထူလံၤဖိဒီးက လုၣ်န့ၣ် အဟီၣ်ကဝီၤ လၢပဒိၣ်အမ့ၢ် ကျိၣ်ဝဲကွၢ် တၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိၣ်အဂီၢ်လီၤ.

တၢ်သ့ၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိထဲတကလုၣ်ဒီးဖးလဲၣ် ဖးကွၢ် လၢတၢ်လီၢ်တတီၤယီၤအပူၤန့ၣ် ပယီၤပဒိၣ် အံၤထံၣ်ဝဲဒုၣ်လၢ ဟ့ၣ်ထီၣ်ခိၣ်သ့ ကျိၣ်စ့အါဝဲဒုၣ် လီၤ. ပယီၤပဒိၣ်အံၤ ဒ်သိးကတဲဂ့ၤတဲဝါဝဲဒုၣ်အတၢ် ထံၣ်အဝဲအံၤအဂီၢ် စံးဝဲဒုၣ်လၢ တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးဒ်အံၤ တဖၣ်အံၤ ဟ့ၣ်ပုၤသ့ၣ်တၢ်ဖိကျိၣ်စ့အါန့ၢ်ဒီးတၢ်ဖဲး ခုးဖဲးသံၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးလၢ အလူၤထီၣ်ခုၣ်ခါဆၢကတီၢ်တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်တဖၣ် အံၤန့ၣ် ခိၣ်ဖျိအဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢကံၢ်ကသံၣ် ဟီၣ်စီၣ် ဒီးကသံၣ်မၤသံတၢ်ဖိယၢ်တဖၣ်အယီၤ လၢခံ ကတၢ်မၤဟးဂီၢ်ဟီၣ်ခိၣ်အထူးအစီၣ်န့ၣ်လီၤ. ခိၣ်ဖျိလၢ န့ၣ်ဆၢဟီၣ်စီၣ်ဟီၣ်ချါတဖၣ် ဟးဂီၢ်ဝဲအယီၤ ပုၤသ့ၣ် တၢ်ဖိတဖၣ် တမၤန့ၢ်တၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိဘၣ်အမဲၣ် ညါ ဘၣ်ဒီးသန့ထီၣ်အသးဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ် လၢကျဲၣ်ပ နံၣ်လၢအထူးထီၣ်ကံၢ်ကသံၣ်ဟီၣ်စီၣ် ဒီးကသံၣ်မၤသံ တၢ်ဖိယၢ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်အကျဲ ကျဲၣ်တရံးလၢ သ့စ့ၣ်ပဒိၣ်ဒုးအိၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်ဝဲဒီး ဘၣ် တၢ်မၤထွဲအီၤလၢ အိၣ်ဆါစူးကွံၣ်ပဒိၣ်အံၤန့ၣ် ကဟံး စိၣ်န့ၢ်ပုၤတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအက့ၢ်အဂီၢ်ဒ်တၢ်သ့ၣ်တၢ် ဖျးလၢလူၤထီၣ်ခုၣ်ခါဆၢကတီၢ်ခဲအံၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကျဲၣ်လၢအကမၤဂ့ၤမၤဆူၣ်ထီၣ် တၢ်န့ၢ်သုးဒီးပၤဘၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်အခွဲးအယၢ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအတၢ် ဟးထီၣ်အိၣ်အါမးအဂ့ၢ်န့ၣ် ပသမၤအလီၢ်တအိၣ် ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်မၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်အဝဲအံၤ အလီၢ်န့ၣ် NLD ဒိၣ်သုးထီၣ်ဝဲမ့ၢ်ကျိၣ်ဝဲကွၢ် တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၣ်လၢ အတ

ယုၣ်ကၢဒီးတဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိၣ်ထဲသိး တုၤသိးအမဲၣ်ညါ သးအိၣ်မၤလီၤမၤဝဲတၢ်ဖဲးဒုးဖဲး သံၣ်အတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးဒီး ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါတၢ်သ့ၣ် တၢ်ဖျးလၢအဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢဖဲးဖိကဟ့ၣ်တၢ် သ့ၣ်တၢ်ဖျးအလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ခိၣ်ဖျိတၢ်မၤလီၤမၤဝဲတၢ်ဖဲးဒုးဖဲးသံၣ်အတၢ်သ့ၣ် တၢ်ဖျးကျိၣ်ကျဲၣ်အယီၤ ပုၤသ့ၣ်တၢ်ဖျးတၢ်ဖိလၢအမ့ၢ်ပုၤ ထူလံၤဖိဒီးကလုၣ်န့ၣ်ဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ် တထုၣ်ဖျး ထီၣ်လၢတၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်ပုၤဘၣ်အမဲၣ်ညါ အမ့ၢ် ကျိၣ်ဝဲကွၢ်ကဟးဂီၢ်ဟးဂီၢ်အါထီၣ်, ဒီးတၢ်အံၤက ဆုၤယီၤပုၤဆူ တၢ်မၤဟးဂီၢ်အါထီၣ်ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်န့ၣ် လီၤ. ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဒီး ကလုၣ်န့ၣ်ဖိၣ်စုကဝဲတ ဖၣ်အဘၣ်စၢ ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ် ခုၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဒီးန့ၢ်တၢ်ဘၣ်သးခံခိၣ်ယၢ်ပတမံၤမံၤဒုၣ် လဲၣ်ပုၤထူလံၤဖိဒီးကလုၣ်န့ၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပုၤတဖၣ် အတၢ်အိၣ်မူအံၤ ကဟံးညီထီၣ်ဂ့ၤထီၣ်စ့ၢ်စါ. ကီၢ်ပ ယီၤပဒိၣ်အတၢ်ဟံၣ်သးတီတီလၢ ကသ့ၣ်ထီၣ် “ဖဲးဒဲး ရဲၣ်ဒိၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ်ကီၢ်စၢဖျိၣ်လၢ အသ့ၣ်ထီၣ်အသး လၢတၢ်သဘျ့, တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ထဲသိးတုၤသိးဒီးနီၢ် ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပလီၤသးတဖၣ်အဖိခိၣ်” သပုၤ တၢ်န့ၣ် ကြးလၢအကဘၣ်စးထီၣ်မၤန့ၢ်ပၢ်အသး ဘၣ်လၢပုၤထူလံၤဖိဒီးကလုၣ်န့ၣ်တဖၣ်အလုၢ်အ လုၢ်, အတၢ်ထံၣ်, အတၢ်ဟံၣ်သးဒီးအလုၢ်လုၢ်ထူသ န့ၣ်တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတဖၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပယီၤတၢ်ဆီတလဲအသးလၢအချ့သဒဲးဖဲ တၢ်ဘျးစဲယါယုၣ်ဟီၣ်ခိၣ်တတၢ်အကတီၢ်အံၤ, မၤစုၤ လီၤကွံၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်မၤလၢအယုၣ်ကၢဒီးတၢ်ဂ့ၤထီၣ် ပသီထီၣ်တၢ်မၤလၢဘၣ်ဘၣ်ဘျးပုၤကိးဂၤထဲသိးတုၤ သိးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးတကတီၢ်ယီၤတၢ်ကွဲးန့ၢ်လွဲးန့ၢ် တၢ်တတီတလီၤလၢပုၤတတၢ်လၢအသးသ့တၢ်မ့ၢ်တၢ် ခုၣ်ဒီးကအိၣ်ကုးအိၣ်ပုၤတဖၣ်အဂီၢ်အယီၤ အရူဒိၣ် လၢဒ်သိးပသုတဘၣ်တၢ်ထူးတၢ်တီၤအထုတဂ့ၤအ ဂီၢ် ပကဘၣ်တြီဆၢပလီၢ်ပသးန့ၣ်လီၤ. ■

သ့ၣ်ဖျးတၢ်လၢန့ဆၢၣ်အကျဲတၢ်ကဲဘျုး

နီၣ်ဆိမိၣ်ဖိ

တမ့ၢ်ထံၣ်တၢ်လီၢ်အံၤမ့ၢ်သၢပျၢပျၢလီၢ်ကအိၣ်ကမ့ၢ်အိၣ်ကတၢ်လီၢ်ဘၣ်ဆၢၣ်, လၢမုၢ်ဂါၣ်စ့ၣ်စ့ၣ်ဒီးသးပှၢ်ပိၤစ့ၢ်အဂီၢ် လီၤကၢ်ဒ်တၢ်လဲၤဟးကသ့ၣ်ကသီအလီၢ်န့ၣ်လီၤ. မုၢ်ဂါၣ်စ့ၣ်စ့ၣ်လဲၤတုၤဘၣ်ဝဲဝဲတမ့ၢ်ထံၣ် ခုၣ်တၢ်မၤလီၢ်အခိၣ်ထံးကတၢ်တဘျီ ဒီးထံၣ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်လၢခုၣ်တၢ်မၤလီၢ်အံၤ ဂ့ၤလၢတၢ်ကဘၣ်မၤအိၣ်လၢတၢ်လီၢ်အါတီၤ လၢကညီဟီၣ်ကဝီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

မုၢ်ဂါၣ်စ့ၣ်စ့ၣ်တဝဲဒၣ်လၢ, “ဖဲလၢန့လဲၤတုၤလီၢ်တၢ်လီၢ်အံၤတဘျီယီၤ နကထံၣ်ဘၣ်ဒဲဖိအိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးလၢထံၣ်ကၢ်ခိၣ်, နကထံၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ထုၣ်တၢ်ဘိအကလုာ်ကလုာ်ဒ်အမ့ၢ်သဲး, တခိး, ပနီၣ်ကျဲ, ဒီးကၣ်ဖံၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝးဝးလၢတၢ်ကပၤဒီးနကထံၣ်ဘၣ်ယုာ်တၢ်ဝီတၢ်ဖိလီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်မၤန့ၢ်ဟီၣ်စီ, ဟီၣ်ချါအလီၢ်ဒီးနကထံၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်သ့ၣ်န့ၣ်ဖျးအကရၢ် ဒီးအိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးန့ဆၢၣ်အကသံၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအဂီၢ်အကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၢ်ဒ်အံၤလၢကညီကီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤတအိၣ်ဒီးဘၣ်အယီၤ ဒ်သိးကကဲထီၣ်တၢ်မၤလိလၢပျၢအါဂၤအဂီၢ်န့ၣ် ဂ့ၤတက့ၢ် လၢတၢ်ကသ့ၣ်ထီၣ်အိၣ်လၢတၢ်လီၢ်အါတီၤန့ၣ်လီၤ.”

ဆၢကတီၢ်ခ့ၣ်ခဲအံၤလၢတၢ်လီၢ်ကိးပူၤဒဲးဝှၢ်ဒိၣ်ဝှၢ်ထီတဖၣ်အပူၤန့ၣ် တၢ်ဒီးတၢ်လၢဒီးတၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်လၢဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ဒီးဘၣ်အိၣ်ဒဲန့ဆၢၣ်အကျဲဒၣ်ဝဲအသိးတဖၣ်န့ၣ် အပူၤဒိၣ်ဝဲဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. လၢကညီကီၢ်ပူၤ ပျၢဒုဖိသဝီဖိတဖၣ်လုာ်အိၣ်ဒၣ်အသးသမ့ၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးတဖၣ် ဒီးသ့ၣ်ဒၣ်ကျဲလၢန့ဆၢၣ်အကျဲန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ကူလဲၤမၤကဲဝဲအ

တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးဒီးတၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ကမ့ၢ်ပျၢလၢအကဲဒိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

နီၢ်ဟ့ၣ်တၢ်မူသီ လၢအလဲၤအိၣ်လၢကီၢ်ခဲန့ၣ်တကဖံးဝဲလၢ, “လၢထံၣ်ကီၢ်လၢအလဲၤထီၣ်လဲၤထီတဖၣ်အပူၤပျၢလၢအမ့ၢ်ပျၢထူစံၣ်ဖိ (Famer) န့ၣ်ပျၢဆိမိၣ်ဒိၣ်အိၣ်ဒိၣ်မး ဒိဖျိပျၢသ့ၣ်တဖၣ်အံၤပၤဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်, ဘၣ်ဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိ, သ့ၣ်တၢ်ဖျးတၢ်, အိၣ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်န့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါဒီးအိၣ်မူဒၣ်အကစၢ်လၢတၢ်သဘျီအပူၤလီၤ.”

လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒီးအံၤသ့ၣ်တဖၣ်အယီၤန့ၣ် ပျၢကညီကမ့ၢ်တဖၣ်သ့ၣ်ဆံးသးဆံးအလီၢ်တအိၣ်ဒီးဘၣ်. ပျၢကညီသဝီဖိတဖၣ်အါတက့ၢ်ထူစံၣ်, ဖဲဒဲးဒီးသ့ၣ်တၢ်ဖျးတၢ်လၢန့ဆၢၣ်အကျဲန့ၣ်လီၤ. ပျၢသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအနီၢ်နီၢ်တခီ မ့ၢ်ပျၢလၢအကဲဒိၣ်လၢခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်တကပၤမ့ၢ်ဂ့ၤဒီးလၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တကပၤစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤန့ၣ် ဒိဖျိလၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၢဒီးတၢ်အိၣ်သးလၢထံၣ်ကီၢ်ပူၤတက့ၢ်တကျၢဒဲးဘၣ်အယီၤ ပျၢကညီထူစံၣ်ဖဲဒဲး, မၤဝဲတဖၣ်အိၣ်ဒီးဒၣ်လၢတၢ်ဂဲလိာ်အပူၤလီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်ကတီၢ်အံၤတၢ်တၢ်ဒီးပျၢလီၢ်ကဝီၤဖိတဖၣ်အိၣ်အါထီၣ်ဝဲဝဲကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤညီထီၣ်အကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်မနုၤယီၤလဲၣ်န့ၣ် ပျၢဟးထီၣ်ဟးလီၤတဖၣ် ဟးဒီးထံၣ်ဘၣ်တၢ်အသီဒီးဟဲက့ၤစိၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤဝဲဆူၣ်အကစၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်ဒ်အမ့ၢ်ကသံၣ်ကသီလၢပၣ်ယုာ်ဒီးကၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤတဖၣ် ဒီးတၢ်ချံၤလၢအပၣ်ယုာ်ဒီးအယၢ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်လီၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဖးဒိၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ကဒီသဒဲးဒီးကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်တၢ်တၢ်ဒီး

လၢ်ကဝီၤဖိတဖၣ်အဂီၢ် ခုၣ်ဖးအိၣ်ထီၣ်ဝဲအတၢ်မၤ
 လၢ်ဖဲတမ့ၤထၣ် ဟီၣ်ကဝီၤပုၤလၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်ဖိတၢ်
 လၢ်တတီၤဖဲကီၢ်ရၣ်မ့ၢ်တြီၢ်အပူၤ ဒီးမ့ၢ်စ့ၢ်ကီးတၢ်
 လၢ်တတီၤလၢဘၣ်တၢ်ကီးအီၤလၢ “ကညီပုၤထူလံၤ
 ဖိတၢ်မူတဝၢတၢ်မၤလိလၢ်ခၢ်သး” လၢဘၣ်တၢ်တီ
 ခိၣ်ရိၣ်ဖဲအီၤလၢ သရၣ်ကွံၣ်ကျၢထူန့ၣ်လီၤ. ခုၣ်ဖးအ
 ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါဖဲန့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်တၢ်မၤလိဘၣ်သး
 တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးလၢန့ၣ်ဆၢၣ်အကျိၤအကျဲလၢအဘၣ်
 ဒီးကသံၣ်ဒိသအတၢ်ဖိယၢ်လၢန့ၣ်ဆၢၣ်အကျဲ, ကသံၣ်
 လၢအမၤဂ့ၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိလၢန့ၣ်ဆၢၣ်အကျဲဒီးကသံၣ်
 အဂ့ၤအကလၢအမ့ၢ်တၢ်တ့ၤဟီၣ်စီ, ဟီၣ်ချါလၢန့ၣ်ဆၢၣ်
 အကျဲ ဒီးသိၣ်လိစ့ၢ်ကီးတၢ်မၤထိးဆၢၣ်လၢန့ၣ်ဆၢၣ်
 အကျဲအယံၤ ကထီၣ်တၢ်မၤလိဒီးကထီၣ်စ့ၢ်ကီးတၢ်
 မၤစၢပုၤလၢဟံၣ်ယီၤ တၢ်လိၣ်ဘၣ်အဂီၢ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ
 ကဝီၤဖိဖဲန့ၣ်တဖၣ်စံးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၂၀၁၇ နံၣ် တနံၣ်အံၤအတီၢ်ပူၤ တမ့ၤထၣ်
 သဝီဖိတဖၣ် သ့ၣ်ဝဲကတီၢ်ဖုၣ်တၢ်ဒီးတၢ်လၢၣ်ဒီးဆါ
 အိၣ်ဘၣ်ဝဲအယံၤ ကထီၣ်တၢ်မၤစၢ တၢ်ဘျူးတၢ်ဖျိၣ်
 လၢတၢ်အိၣ်မိၢ်ပျၢ်ဒ်အမ့ၢ်ဟုသးဒီးဖုၣ်ကပူၤတၢ်ဟဲန့ၣ်
 အဂ့ၤအကန့ၣ်လီၤ.

တမ့ၤထၣ်သဝီဖိ သးပျၢ်ပိတီ တဲဖျါဝဲဒၣ်လၢ,
 “ခိဖျိ ပ အိၣ် ဘျူး ဒီး ခုၣ်ဖး တၢ်ကရၢကရိ တဖုအံၤ
 အယံၤ ကထီၣ်တၢ်ဘျူးတၢ်ဖျိၣ်လၢပဝဲလၢပအိၣ်ဖဲ
 န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အဂီၢ်ဖးဒိၣ် ဒီးကထီၣ်စ့ၢ်ကီးတၢ်
 မၤလိလၢ ပတၢ်လၢ်အိၣ်နီၢ်ခိသးသမ့ၤအကျဲဖးဒိၣ်
 န့ၣ်လီၤ.”

သဝီဖိတဖၣ်စံးဝဲဒၣ်လၢပုၤတနီၤန့ၣ် ထဲဒၣ်အ
 သ့ၣ်တၢ်ဖျးတၢ်တခါဇိန့ၣ် ဟံၣ်တဖျါၣ်အစ့ဟဲ
 န့ၣ်တုၤလၢ ၆၀၀၀ ဘး ယၣ်ယၣ်န့ၣ်လီၤ.

သးပျၢ်ပိတီ တဲဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ, “ခိဖျိတၢ်
 ဆိၣ်ထွဲမၤစၢ ဟံးစုနဲၣ်ကျဲပုၤဒ်အံၤအယံၤ ကျိၣ်စ့
 လၢယဒီးန့ၣ်ဘၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအပူၤဒီးတၢ်ဘၣ်
 တၢ်ဖိၣ်အပူၤသ့ၣ်တဖၣ် ပသ့ဘၣ်က့ၤအီၤလၢဖၣ်က

တၢ်ဂီၤ-ခုၣ်ဖး

တၢ်တ့ၤဟီၣ်စီလၢန့ၣ်ဆၢၣ်အကျဲဒီးတၢ်သ့ၣ်ကတီၢ်ဖုၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးဖဲတမ့ၤထၣ်သဝီ

တစ်ကမ္ဘာ-ခုစီ

တစ်သက်တော်ဖန်တီးသည့်တစ်ဖန်တီးမှုတစ်ခု

ပူတင်အိမ်အကလောင်ကလောင် ဒီးဆွာဘဉ်စွာကီးယဖိ လာကွီန့ဉ်လီ။”

ဒ်န့ဉ်အသီးဝါဒ်ဉ်မိလ်လာအမ့ဉ် ပှသျှဉ်အိဉ်ဖျး အိဉ်တံအကျါတကစံးဝဲဒ်လါ, “တံအိဉ်ထွဲမ စါဒ်အံမ့ဉ်တအိဉ်ဘဉ်ဖုးသါပျာ ယကမအိဉ်ဘဉ် တံဖးနးညါန့ဉ်လီ။ ဒီးယဆွာယဖိ လာကွီတန့ဉ် စွာကီးဘဉ်။”

တမ့ထဉ်သဝီအံအိဉ်စွာကီးဒီးဘုဖိဟ်ကီတ ဖျဉ် လါအဘဉ်တံအိဉ်ထွဲမစါ အီလါခွဲတံ တံ တိာ်ကျါဒီးသဝီဖိစုလီယုဉ်တံမသကီးတံန့ဉ်လီ။

သးပှဝါဝါတဲဖျါဝဲလါ ဒီဖျါခွဲတံ တံဟ့ဉ်ဂံ ဟ့ဉ်ဘါအဝဲသ့ဉ်လါတံတိာ်ကျါတခါအံအယံ အ ဝဲသ့ဉ်တဖဉ်ကဘဉ်လူယုအိဉ်ဟုသးလါတံချါ ဒီး ကကွာ်ဆါဉ် မဲတံအိဉ်တံ ဂုာ်ကီ ဒိဉ် ဒိဉ် မုာ်မုာ် တ အိဉ်စွာကီးလါဘဉ်န့ဉ်လီ။

သဝီဖိလါအအိဉ်ဖဲတမ့ထဉ်ဖဲန့ဉ်တဖဉ် တ မ့ဉ်ပှလီကဝီထုလံဖိဖဲန့ဉ်ဘဉ်. မ့ဉ်ဝဲဒ်ပှလီ အိဉ်ကမ့ဉ်ဖိ ဖဲ ၂၀၀၈ နံဉ် ဒီဖျါထံကီတံဘဉ်ဂံ ဂုာ်တံဒုးတံယါအယံသဝီဖိလါတံသုအါ, ကုဒု, ဒီးသဝီလါအ ဂါ တနီ ဟဲ ယုာ်မ့ဉ်ဝဲ ဒ်ဖဲတံလီဖဲ န့ဉ် ဒီဖျါခိဉ်နံတံရဲဉ်တံကျါလါအဝဲသ့ဉ်တဖဉ်က အိဉ်ဘဉ်ဖဲတံလီဖဲန့ဉ်န့ဉ်လီ။

တမ့ထဉ်သဝီဖိတဖဉ်ဖဲအဝဲသ့ဉ်ဟဲယုာ်န့ဉ် လီအိဉ် အ ဆါကတီ န့ဉ် တံအိဉ် မိပှါ ဘဉ်တံ ကွာ်ထွဲမစါအီလါကီရဲဉ်ခိဉ်နံန့ဉ်လီ။ စးထီဉ်ဖဲ ၂၀၁၀ နံဉ်န့ဉ်သဝီဖိဖဲန့ဉ်သ့ဉ်တဖဉ် အနီကစာ ဘဉ်ဂဲဆါထဉ်ကုလါအခိဉ်ဒ်ဝဲန့ဉ်လီ။ ဒီးဖဲ ၂ ၀၁၁, ၂၀၁၂ နံဉ်န့ဉ် ခွဲတံကရါကရီကုအိဉ် သျှဉ်လီအသးဖဲန့ဉ်အယံ သဝီဖိဖဲန့ဉ်တဖဉ်ဘဉ် တံအိဉ်ထွဲမစါအီလါခွဲတံကရါကရီ ဘဉ်ယး တံသျှဉ်တံဖျး ဒီး တံ ဘုဉ် တံဖိဉ်တံတိာ်ကျါ တ ဖဉ်န့ဉ်လီ။ ■

ကျဲယုထာလာတၢ်ဒီးန့ၢ်ပာဆှာဟံၣ်ဃီဂီၢ် လီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်

သုလၢကီၤဂ့ၤ

မတီၢ်အံၤကီၢ်ပယီၤအလီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်တၢ်
အိၣ်သး, ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်
အိၣ်ချ့, ဒီးပုၤဂံၢ်ဝိခွဲးယၢ် အတၢ်ဘၣ်ဒိ
ဘၣ်ထံးလာကဟဲအိၣ်ထီၣ်လၢ ကမုၢ်ဒီးပုၤတၢ်လၢ
အအိၣ်လၢကညီဒီးတလၢကီၢ်စၣ်အပူၤ ခိဖျိကီၢ်ပ
ယီၤပဒိၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲဘၣ်သး တၢ်ကမၤအါ
ထီၣ်လီၤမ့ၣ်အူၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်လၢထံ ကီၢ်အပူၤ န့ၣ်
လီၤ. တၢ်ဂံၢ်ထီၣ်ရီၤတယုၤအံၤ ပမုၢ်လၢလၢကမၤအါ
ထီၣ်က မုၢ်အတၢ်သ့ၣ်ညါ နၢ်ဟံၣ်ဘၣ်သး တၢ်ခွဲး
တၢ်ယၢ်လၢအအိၣ်ဟံၣ်စၢဒီးအဝဲသ့ၣ် လၢကမၤန့ၢ်လီၤ
မ့ၣ်အူၤဂံၢ်ဘါလၢတမၤဘၣ်ဒိ, မၤဟးဂီၤဒီးဒုးအိၣ်
ထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢခိၣ်ယၢ်န့ၣ်ဆၢၣ် အဂီၢ်ဘၣ် န့ၣ်
လီၤ. ကျဲလၢတၢ်ယုထာအီၤလၢတၢ်ကမၤန့ၢ်လီၤဂံၢ်ဘါ
သဟီၣ်တဖၣ်အိၣ်ဖျါဒ်လၢလၢအသိးန့ၣ်လီၤ.

လၢသုဟံၣ်န့ၣ်, အိၣ်ဒီးလီၤမ့ၣ်အူၤစ့ၢ်ကိးခါ

လီၤမ့ၣ်အူၤဂံၢ်ဘါန့ၣ် ဟဲတုၤဝဲဆူပအိၣ်သ့လၢ
ကျဲခံဘိန့ၣ်လီၤ. တၢ်တဘိမ့ၢ်ဝဲ လီၤမ့ၣ်အူၤလၢထံကီၢ်
ပဒိၣ်ရၢလီၤအီၤ ဒီးလီၤမ့ၣ်အူၤ အံၤဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ပျံ
လၢလီၤခၢၣ်သးပဒိၣ် ဒီးဘၣ်တၢ်ရၢလီၤအီၤလၢထံ
ကီၢ်ဒီးဘၣ်ခိဖျိ လီၤမ့ၣ်အူၤပျံဒီးအတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
ခံဘိတဘိ မ့ၢ်ဝဲ လီၤမ့ၣ်အူၤလၢပထုးထီၣ်ရၢလီၤအီၤ
လၢပဟီၣ်ကစီၤဒုးဝဲဒီးတၢ်အံၤဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကမ့ၢ်
(မ့တမ့ၢ်) တမ့ၢ်လီၤမ့ၣ်အူၤဂံၢ်ဘါလၢထံကီၢ်ပဒိၣ်ရၢ
လီၤဝဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

လီၤမ့ၣ်အူၤလၢနသ့ဘၣ်အီၤအဝဲအံၤန့ၣ် မ့မ့ၢ်လီၤ

မ့ၣ်အူၤလၢအဟဲလၢထံကီၢ်ပဒိၣ်ရၢလီၤဝဲန့ၣ် နမ့ၢ်ပုၤ
လၢအဘျီအတီၢ်ဂုၤလၢပုၤစ့ၢ်ဂၤအကျါတဂၤန့ၣ်လီၤ.
ဘၣ်မနုၤအယိလဲၣ်န့ၣ် ကီၢ်ပယီၤဒီးတဘျီအဟံၣ်
ခိၣ်ခဲလၢကကျါထဲဒၣ် ၃ ပူ ၁ ပူ န့ၣ် ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲ
လီၤမ့ၣ်အူၤလၢပဒိၣ်ရၢလီၤဝဲတခါအံၤအယိန့ၣ်လီၤ.
ပမ့ၢ်ကွၢ်လၢကီၢ်အုၤအမ့ၢ်ထီၣ်ကလံးထံး ထံကီၢ်ခဲ
လၢကကျါနီၣ်ဂံၢ်အဝဲအံၤ မ့ၢ်နီၣ်ဂံၢ်အစ့ၢ်ကတၢ်လၢ
ထံကီၢ်တဘျီအတၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်လီၤမ့ၣ်အူၤလၢထံဖိကီၢ်
ဖိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်ပုၤအါဂၤသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲအသိး,
ကီၢ်ပယီၤအပူၤလီၤမ့ၣ်အူၤမ့ၢ်တုၤလၢတၢ်လီၢ်တတီၤတီၤ
အပူၤဒုၣ်လဲၣ်န့ၣ် ပဒိးသန့ထီၣ်ပသးလၢလီၤမ့ၣ်အူၤ
အဝဲအံၤတသ့ဘၣ်. ဝဲတၢ်ကီၢ်ခါတၢ်ယုထီၣ်အဆၢ
ကတီၢ် လီၤမ့ၣ်အူၤသံအိၣ်ဝဲလၢအန့ၣ်ရံၣ်တဖၣ်အန့ၣ်
ရံၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအမၤအသးညီန့ၢ်လၢကီၢ်ပယီၤအ
ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤခိဖျိလၢကီၢ်ပယီၤအလီၤမ့ၣ်အူၤဂံၢ်
ဘါ ၃ ပူ ၂ ပူ န့ၣ် ဘၣ်တၢ်မၤန့ၢ်အီၤလၢ (ထံတမၢ်)
ထံဂံၢ်ဘါသဟီၣ် ဒီးဝဲတၢ်ကီၢ်ခါအဆၢကတီၢ်န့ၣ်
ထံလၢထံတမၢ်အပူၤ တအိၣ်လၢလၢပျဲပျဲအယိန့ၣ်
လီၤ. အါန့ၢ်အန့ၣ် ကီၢ်ပယီၤအပူၤကမုၢ်အတၢ်လိၣ်
ဘၣ်လီၤမ့ၣ်အူၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်ဟဲဒိၣ်ထီၣ်အါထီၣ်အ
ကတီၢ်န့ၣ် ခိဖျိလီၤ မ့ၣ်အူၤပျံဒီးတၢ်လၢအရၢလီၤ
လီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်လၢထံကီၢ်အပူၤတဖၣ် ဟးဂီၤဒီးတ
ဂုၤလၢဘၣ်အယိ ကဲထီၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဂံၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပယီၤအပူၤ ပုၤလၢအဒီးန့ၢ်ဘၣ်လီၤမ့ၣ်အူၤဂံၢ်
ဘါလၢ ကီၢ်ပယီၤထံကီၢ်ပဒိၣ်ထုးထီၣ်ရၢလီၤဝဲတ
ဖၣ်န့ၣ် အါဒုၣ်တက့ၢ်အိၣ်ဆိးဝဲလၢဝဲဒိၣ်ဝဲထီၣ်အ

မ္မာ ဝှံတကူၣ်, နှံၣ်ပှံၣ်ဒီၣ် မ့တမ့ၢ် မါဒလုတဖၣ်နှံၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်လၢခိခိၣ်ကစၢ်ကျါဒီးဒူသဝီတဖၣ်တခီအဝဲသ့ၣ်ကမၤန့ၢ်ဝဲဒၣ်လီၤမ့ၣ်အူလၢကီၢ်ပယီၤထံကီၢ်ပဒိၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်အဝဲအံၤန့ၣ်တညီဘၣ်. ၂၀၁၃ နံၣ်, လၢဒိၣ်စဲဘၣ်အပူၤ တၢ်ထီၣ်တယၢ်ဝဲဒၣ်လၢ ထဲဒၣ်ဟံၣ်ခိၣ် ၆ မျးကယၤလၢကညီကီၢ်စဲဒီး ၃၅ မျးကယၤလၢတလၢကီၢ်စဲဒ်အပူၤ ဒီးန့ၢ်ဘၣ်လီၤမ့ၣ်အူလၢကီၢ်ပယီၤထံကီၢ်ပဒိၣ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤဝဲ န့ၣ်လီၤ. ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢ ၂၀၁၄ နံၣ်, ကီၢ်ပယီၤအတၢ်ထၢက့ၢ်ထံကီၢ်ပယီၤနီၣ်ဂံၢ်စရီအဖီခိၣ် ကမ္မာအါဂၤလၢကညီဒီးတလၢကီၢ်စဲဒ်အပူၤတဖၣ်နှံၣ် ဒ်သိးကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကပီၤလၢမ့ၢ်န့ၢ်အဂီၢ် တၢ်အခိၣ်သ့ၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဒီးသန့ထီၣ်ဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ပနဲတၢ်န့ၣ်လီၤ. တုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤ ကမ္မာလၢခိခိၣ်ကစၢ်ကျါတၢ်လီၤအါတီၤအပူၤတဖၣ် ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်လီၤမ့ၣ်အူအဂီၢ် ဘၣ်သုးဝဲဒၣ် မ့ၣ်အူစဲးလၢအအိၣ်သိ (ဒိၣ်စဲ), စီၢ်လၢ ဒီးထံကံၢ်ဘါလီၤသဟီၣ်ဆံးဆံးဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

နမ့ၢ်န့ၢ်သ့ဘၣ်လီၤမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါလၢနဟံၣ်တခီ လီမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါလၢနသ့န့ၣ် နမၤန့ၢ်အီၤလၢကျဲးလဲၣ်.

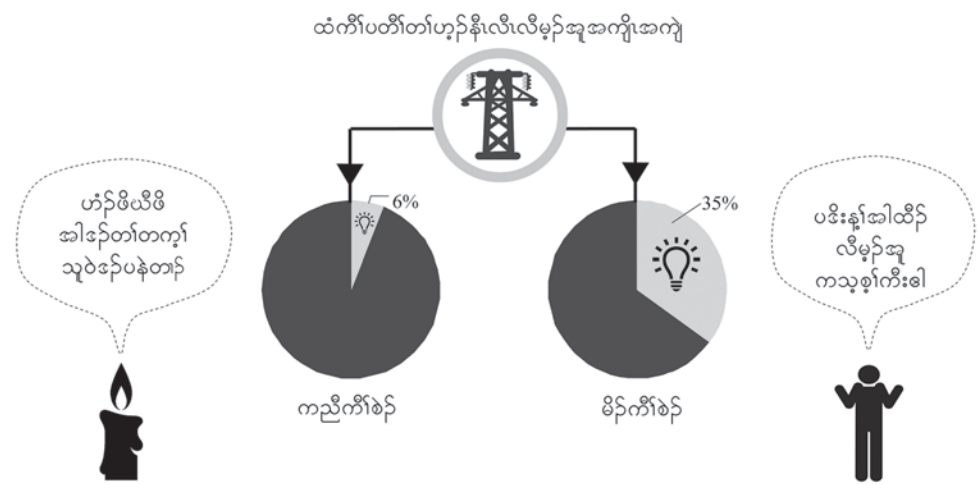
လီမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါလၢနမၤန့ၢ်အီၤအခဲအံၤန့ၣ် (က) ဟဲအသးခိဖျိလီမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါလၢကီၢ်ပယီၤထံကီၢ်ပဒိၣ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤဝဲဒါ. (ခ) မ့တမ့ၢ် မ့ၢ်ဝဲလီ

မ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါလၢ ဘၣ်တၢ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤအီၤလၢဒူပူၤသဝီပူၤ, ပှၤတတၢအပူၤဒါ.

(က) လီမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါလၢကီၢ်ပယီၤထံကီၢ်ပဒိၣ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤ

လီမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါလၢဘၣ်တၢ်သ့အီၤလၢကီၢ်ပယီၤအပူၤန့ၣ် အါဒၣ်တက့ၢ် ဟဲအသးခိဖျိ လီမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါလၢကီၢ်ပယီၤထံကီၢ်ပဒိၣ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤဝဲန့ၣ်လီၤ. လီမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါအဝဲအံၤ ဘၣ်တၢ်မၤန့ၢ်ဒီးထုးထီၣ်အီၤခိဖျိတၢ်တိၣ်ကျဲးအမ့ၢ် ထံတမၢၣ်, န့ဆၢၣ်ကံသဝံ မ့တမ့ၢ် လၢသ့ၣ်လးတၢ်ဟ့ၣ်လီမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါသန့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လီဂံၢ်ဘါလၢတၢ်မၤန့ၢ်အီၤအံၤ တၢ်ရၤလီၤအီၤဆူပူၤဝှံပူၤ, တၢ်ဆါတၢ်ပှၤတၢ်အကျးဒီး စဲးဖိကဟၣ်တၢ်မၤလီၢ်တဖၣ်အအိၣ်ခိဖျိမ့ၣ်အူပှံတဖၣ်လီၤ.

အပူၤကွံၣ်သ့စ့ၣ်အပဒိၣ်စံးဝဲဒၣ်လၢ ၂၀၃၀ နံၣ် မ့ၢ်တုၤယီၤန့ၣ် ဟံၣ်ခိၣ်ကိးဖျါဒီးလၢကီၢ်ပယီၤအပူၤ ကဘၣ်ဒီးန့ၢ်လီမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါန့ၣ်လီၤ. ဒ်အဝဲအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးအိၣ်အသိး ဒ်သိးတၢ်ကဟ့ၣ်ဝဲဟံၣ်ခိၣ် ၃ ပူ ၂ ပူ လၢအတဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဒီးလီမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါလၢကီၢ်ပယီၤအပူၤတဖၣ်အဂီၢ် ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဟ်လီၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲး လၢကတုၤအါ ထီၣ်ထံတမၢၣ်, လၢသ့ၣ်လးတၢ်ဟ့ၣ်လီမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါသန့ ဒီးတၢ်

ဟံၣ်ဖိဃီဖိလၢကညီကီၢ်စဲဒ်ဒီးမိၣ်ကီၢ်စဲဒ်လၢအဒီးန့ၢ်လီမ့ၣ်အူခိဖျိထံကီၢ်ပတီၢ်တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤလီမ့ၣ်အူအကျိအကျဲ

ထူးထိုင်လီဂံဘါသဟီၣ်အတၢ်တိာ်ကျဲအဂၤအဂၤ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲအသီလၢအဟံၣ်လီၤ ဝဲအံၤ ကဟံၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်အသးဒီးကီၢ်ပယီၤတၢ်ထူးထီၣ် လီၤဂံၢ်ဘါသ နူ လၢ အ အိၣ်ဟ် စၢ ခဲ အံၤတဖၣ်ဝံၤ က ထူး ထီၣ် ဝဲ လီၤ မ့ၣ် အူ ဂံၢ် ဘါ ၄၆,၀၀၀ မံၣ် ကၣ်ဝးဖဲ ၂၀၃၀ အ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၤမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါ ၄၆,၀၀၀ မံၣ်ကၣ်ဝးဝဲအံၤ အါန့ၣ်ဒီးလီၤမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါ နီၢ်နီၢ်လၢကီၢ်ပယီၤထံဖိကီၢ်ဖိဒီးတဘျီလိၣ်ဘၣ်ဝဲ န့ၣ်လီၤ. နီၢ်နီၢ်တခါ လၢကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ် ကျဲဖိလၢန့ၣ် ထဲဒၣ် ၂၆,၀၀၀ မံၣ်ကၣ်ဝးန့ၣ်က ဘၣ်တၢ်သူအီၤလၢ ကီၢ်ပယီၤထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤအဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသးလၢ ၂၆,၀၀၀ မံၣ်ကၣ်ဝးအပူၤအံၤ န့ၣ်, တၢ်ခးတယၢ်ဝဲဒၣ်လၢ အအါန့ၣ်ဒီးကီၢ်ပယီၤ ထံကီၢ်အတၢ်လိၣ်ဘၣ်နီၢ်နီၢ်န့ၣ်လီၤ. လီၤမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါ လၢအအိၣ်တီၢ်တဖၣ် ကဘၣ်တၢ်ဆါအီၤဆူထံကီၢ် လၢအအိၣ်ဘူးဒီးကီၢ်ပယီၤန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤထံဖိ ကီၢ်ဖိ, လီၤဆီဒၣ်တၢ် ကမျၢ်လၢခိခိၣ်ကစၢ်ကျဲဒီး ကလုာ်ဒုၣ်ဟီၣ်ကဝီၤန့ၣ် တၢ်ကထူးထီၣ်သူန့ၣ်ဆၢၣ် တၢ်အိၣ်ယၢၤလၢအဟီၣ်ကဝီၤပူၤဘၣ်ဆၢၣ်သန့ကု အဝဲသ့ၣ်တဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဘျူးတၢ်ဖျိၣ် ဘၣ်အမဲာ် ညါ ကမ့ၢ်ပုၤလၢအကဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ဒိ ဘၣ်ထံးအါကတၢ်ခိဖျိတၢ်တိာ်ကျဲအံၤအယိလီၤ. ကီၢ်ပဒိၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲလၢအတလီၤတၢ်လီၤဆဲး အိၣ်ဒီးဝဲဒၣ်အါမးဘၣ်ဆၢၣ်, တၢ်လီၤတၢ်တခါလၢပ စံးအီၤသ့န့ၣ် ခိဖျိတၢ်ထူးထီၣ်လီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်တၢ် တိာ်ကျဲအံၤအယိ ကမျၢ်လၢအိၣ်ဆိးဖဲတၢ်တိာ်ကျဲ အဟီၣ်ကဝီၤဒီးအကပိာ်ကပတဖၣ် ကဘၣ်ကွၢ် ဆၢၣ်မဲာ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်လၢကဟံၣ်ထွဲထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲ တဖၣ်အံၤအခံန့ၣ်လီၤ.

ထံကီၢ်ပတီၢ်တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤလီၤမ့ၣ်အူအကျိၤအကျဲ လၢတတုၤဆူတၢ်လီၢ်ကိးတီၤဒဲး

တၢ်လၢအလီၤထူးန့ၣ်ပသးဒီးတမ့ၢ်တၢ်လီၤဆီ လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤတခါန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ ကမျၢ်လၢကလုာ်

ဒုၣ်ဟီၣ်ကဝီၤအပူၤတဖၣ် အတၢ်သူလီၤမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါ န့ၣ်စ့န့ၣ်ဒီး ကမျၢ်လၢအိၣ်လၢတၢ်လီၤအဂၤအဂၤတ ဖၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. လီၤမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါလၢကီၢ်ပယီၤထံ ကီၢ်ပဒိၣ်ရလီၤဝဲအံၤ တလဲတုၤဝဲဒၣ်လၢ ပုၤခိခိၣ်က စၢ်ကျဲအဂီၢ်န့ၣ် တလိၣ်ပတဲလၢဘၣ်, လၢကီၢ်ပ ယီၤအကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ဒိၣ်အဝုၢ်ခိၣ်ဒၣ်လဲာ် လီၤမ့ၣ်အူ တလဲတုၤဝဲလၢလၢပုၤပုၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကတီၢ်ခဲအံၤ ဒ်တၢ်မၤအါထီၣ်လီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ် တၢ်တိာ်ကျဲလၢ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ကွဲးလီၤဟံၣ်လီၤဝဲတ ဖၣ်အသး ၂၀၃၀ နံၣ်အပူၤ ကီၢ်ပယီၤဒီးတဘျီလီ မ့ၣ်အူကန့ၢ်အဂီၢ် တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိ ဘၣ်အစ့တးကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤန့ၣ် နီၢ်နီၢ်တခါ တမ့ၢ် လၢကမျၢ်လၢကညီဒီးတလၢကီၢ်စဲၣ်တဖၣ် ကန့ၢ် ဘၣ်တၢ်န့ၢ်ဘျူးန့ၢ်ဖျိၣ်ဘၣ်. ကီၢ်ပယီၤအတၢ်ထူးထီၣ် ရလီၤလီၤမ့ၣ်အူ ကျိၤကျဲလၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ပဆ့ၣ်ရဲၣ် ကျဲလၢအဂၤ, တၢ်တုၤလီၤတီၤလီၤဒီး တၢ်ဟံၣ်ဂံၢ်ဟ် ဘါအီၤတသ့အယိ တၢ်တိာ်ကျဲအသီလၢ တၢ်ကမၤ အါထီၣ်လီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်လၢ ခါဆူမဲာ်ညါ ၁၅ နံၣ် အဂီၢ်တဖၣ်အံၤန့ၣ် တမ့ၢ်လၢအမၤလၢပုၤခိခိၣ်ကစၢ် ကျိၤကမျၢ်တဖၣ်အတၢ်လိၣ်ဘၣ် ဘၣ်ပးလီၤမ့ၣ်အူ ဂံၢ်ဘါကန့ၢ်ကသ့ဘၣ်. လီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်တၢ်တိာ် ကျဲဖးဒိၣ်တဖၣ်အံၤ ကအိၣ်တူၣ်အိၣ်ကလီၤကွံာ်န့ၣ် ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤလၢကလုာ်ဒုၣ်ကီၢ်စဲၣ်ဒ်အမ့ၢ် က ညီ, ယိဒိၣ်, ကယါ, ကခွၢ်ဒီးတလၢကီၢ်စဲၣ်ဒီး ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လုာ်အိၣ်သးသမူအ ကျိၤအကျဲ တၢ်ပးဂုၢ်ပးဂီၤဒီး တၢ်လီၤမူလီၤမၢ်အါမးလၢက မျၢ်အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်လိၣ်ဘၣ်နီၢ်နီၢ်လၢကလုာ်ဒုၣ်ဒီး ကမျၢ်လၢခိခိၣ်ကစၢ်ကျိၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၢ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်က ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကပီၤအဂီၢ် ပနဲတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်သ့ဝဲ အဝဲအံၤအလီၢ်န့ၣ် တၢ်ကဟ့ၣ်ထီၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢ လီၤမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါတခါ, ဒီးတၢ်ဖိအိၣ်တုၤအိၣ်အကျိၤ အကျဲလၢအဂၤန့ၢ်ဒီးတၢ်စူးကါသ့ၣ်မ့ၢ်အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤကလုာ်ဒုၣ်ဒီးကမျၢ်လၢခိခိၣ်ကစၢ် ကျိၤတဖၣ်ဘၣ် သ့ဝဲ ဒၣ်ပနဲတၢ်လၢတၢ်ကပီၤအ

ဂီၢ်အဖီခိၣ် ပနဲတၢ်ဒီးသ့ၣ်မ့ၢ်အလီၢ်န့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ် ထီၣ်န့ၢ်လီၤမ့ၢ်အူလၢကဒုးကပီၤထီၣ်အဟံၣ်အယီၤဒီး ကဖီအိၣ်တၢ်ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်လီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်အ ကျိအကျဲလၢအကြးကကီၣ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤဖိတၢ်လိၣ် ဘၣ် လၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢအတၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိသးသ မူန့ၣ်ကမ့ၢ်ကမ့ၢ်အတၢ်လိၣ်ဘၣ်နီၢ်နီၢ်လၢအရူဒိၣ် ဒီးတၢ်ကြးမၤလၢပုၤအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်တိၣ်ကျဲဖးဒိၣ်ဒ်အမ့ၢ် ထံတမၢ်ဖးဒိၣ်တ ဖၣ်, န့ဆၢၣ်ကံသဝံဒီးလၢၢ်သ့ၣ်လးလီၤဂံၢ်ဘါသန့ တဖၣ်အံၤ မၤလၢပုၤန့ၢ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်လိၣ်ဘၣ်က သ့ဘၣ်ဆၢၣ် ကျဲအဂုၤအဂၤအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢပယုထၢအိၣ် သ့န့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢလီၤမ့ၢ်အူဂံၢ်ဘါန့ၣ် ပထူးထီၣ် အိၣ်လၢ ပပုၤတဝၢဒုသဝီအပူၤသ့လီၤ. လီၤမ့ၢ်အူဂံၢ် ဘါလၢပထူးထီၣ်အိၣ်လၢ ပဟီၣ်ကဝီၤအပူၤန့ၣ် အိၣ် ဘူးဝဲ ဒၣ်ဒီးပုၤလၢ အသုအိၣ်တဖၣ်, ဒီးပ ဟ ဆု ရဲၣ်ကျဲအိၣ်ဘူးဘူးတၢ်တၢ်ကသ့စ့ၢ်ကီးဝဲလီၤ. ပမ့ၢ် ထီၣ်သကြိၤအိၣ်ဒီးလီၤမ့ၢ်အူဂံၢ်ဘါလၢ ကီၢ်ပယီၤထံ ကီၢ်ပဒိၣ်ထူးထီၣ်ရၢလီၤဝဲန့ၣ် လီၤမ့ၢ်အူဂံၢ်ဘါလၢ ပ ထူးထီၣ်အိၣ်လၢပပုၤတဝၢအပူၤန့ၣ် ဘၣ်လိၣ်ဖိးမံ လိၣ်အသးဒီးဒိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်သန့ အါန့ၢ်ဒီးကီၢ်ပယီၤ ပဒိၣ်အတၢ်န့ၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ် ဒ်သိးတၢ်ကရၢ လီၤလီၤမ့ၢ်အူဂံၢ်ဘါဆူဒုပူၤသဝီပူၤအဂီၢ် တလိၣ်စ့ၢ် ကီးလၢပကဘၣ်တ့ထီၣ်မ့ၢ်အူတၢ်ဒီးမ့ၢ်အူပျံ လၢအပွၤဒိၣ်တဖၣ်ဘၣ်အယီၤ ကျိကျဲအံၤအတၢ် လၢၣ်ဘျီလၢၣ်စ့ၢ်စ့ၢ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

လီၤဂံၢ်ဘါသ
ဟီၣ်ဆံးဆံးဖိ
လၢတၢ်မၤန့ၢ်အိၣ်
ခိဖျိထံဒီးတၢ်ဆိ
လီၤအိၣ်ဝဲန့
သထုၣ်ကီၢ်ရၢၣ်

တၢ်ဂီၢ်-ခုစါ

(ခ) လီၤမ့ၢ်အူဂံၢ်ဘါ လၢဘၣ်တၢ်ထူးထီၣ်ရၢလီၤ အိၣ်လၢပပုၤသဝီပူၤ ဒီးပပုၤတဝၢအပူၤ

လၢန့ၣ်ပူၤသဝီပူၤန့ၣ် တၢ်ထူးထီၣ်လီၤမ့ၢ်အူဂံၢ် ဘါသ့လၢကျဲဒ်လဲၣ်. တၢ်ထူးထီၣ်လီၤမ့ၢ်အူဂံၢ်ဘါ လၢန့ၣ်ပူၤသဝီပူၤ, လၢအတအိၣ်ဒီးလီၢ်ခၢၣ်သးတၢ်ဖိၣ် ပျံဒီးတဘျးလိၣ်အသးဒီး ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်အလီၤမ့ၢ် အူကျိတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်, စိၢ်လၢလီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်, ထံ ဂံၢ်ဘါလီၤသဟီၣ်, တၢ်သ့ဝဲဒၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိအယု လၢတၢ်ထူးထီၣ်လီၤမ့ၢ်အူဂံၢ်ဘါ, တၢ်သ့ကလံၤဂံၢ် ဘါလၢတၢ်ထူးထီၣ်လီၤမ့ၢ်အူဂံၢ်ဘါ ဒီး, မ့တမ့ၢ် တၢ်သ့ဝဲဒၣ်မ့ၢ်အူစဲးလၢအအိၣ်သိတဖၣ်ပၣ်ယုၣ်ဝဲ ဒၣ်လီၤ. မ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤ ကီၢ်ပယီၤအပူၤကမ့ၢ်လၢ ခိခိၣ်ကစၢ်ကျဲတဖၣ် စူးကါဝဲဒၣ်ကျိကျဲလၢထးတ ဖၣ်အံၤ ဒ်သိးကမၤန့ၢ်လီၤမ့ၢ်အူဂံၢ်ဘါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကမ့ၢ်လၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤခိခိၣ်ကစၢ်ကျဲ တဖၣ် ဒ်သိးကမၤန့ၢ်လီၤမ့ၢ်အူအဂီၢ် တၢ်လၢအဝဲ သ့ၣ်သ့ညီန့ၢ်တခါမ့ၢ်ဝဲ မ့ၢ်အူစဲးလၢအအိၣ်ဒ်ဖိၣ်သိ န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်မနုၤအယီၤလဲၣ်န့ၣ် မ့ၢ်အူစဲးတဖၣ်အံၤ တၢ်သ့ဘၣ်အိၣ်ညီဒီးတလိၣ်စ့ၢ်ကီးလၢ တၢ်ကဘၣ် အံးထွဲကွၢ်ထွဲအိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်ဘၣ်. တၢ်သ့မ့ၢ်အူစဲး တဖၣ်အံၤဒီးတၢ်ထူးထီၣ်လီၤမ့ၢ်အူဂံၢ်ဘါအကျိကျဲ အံၤ တၢ်မ့ၢ်ကွၢ်ထွဲကတီၤအိၣ်ဂုၤဂုၤန့ၣ် ပဟံၣ်ဂံၢ်ဟံၣ်ဘါ အိၣ်သ့အါန့ၢ်ဒီး ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်အလီၤမ့ၢ်အူ, တကး ဒီးဘၣ် ပကပူၤဖျဲးစ့ၢ်ကီးလၢ မ့ၢ်အူသံခဲအံၤခဲအံၤအ တၢ်ဂုၢ်ကီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်မ့ၢ်အူစဲးလၢ အအိၣ်ဒ်ဖိ ဖိၣ်သိဒ်အံၤစ့ၢ်ကီးအိၣ်ဒီးအတၢ်ဂံၢ်စၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်မ နုၤလဲၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢဒ်ဖိၣ်သိ တပယုၣ်ယီၤဒီး ကမ့ၢ်တဖၣ်ပူၤသ့သိဒ့ၣ်အံၤမ့ၢ်န့ၢ်မး ဒီးတၢ်သ့အိၣ်သ့ဝဲလီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိးသိဒ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အံၤအပူၤထီၣ်, လီၤဝဲထီၣ်ဘိအယီၤပဟံၣ်သံအပူၤတ သ့ဝဲဒၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ်ကီၢ်ပယီၤအပူၤ တၢ်သ့မ့ၢ်အူစဲးအံၤလၢတၢ်ကထူးထီၣ်လီၤမ့ၢ်အူအ ဂီၢ်အခါ တန့ၣ်ရံၣ်အတီၢ်ပူၤ တၢ်ကထူးထီၣ်လီၤမ့ၢ် အူဂံၢ်ဘါ ၁ ကံၣ်လိၣ်ဝဲ (KW) အဂီၢ် ဒ်ဖိၣ်သိလၢ

တၢ်ဘၣ်ပွၤသုအိၤန့ၣ် တၢ်လၢၣ်ဘျၣ်လၢၣ်စ့ၤအိၣ်ဖဲ ၈၀၀ တုၤ ၁,၁၀၀ ကွး အကပိၣ်ကဟ်န့ၣ်လီၤ. လၢ တၢ်န့ၣ်အယံ နီၣ်ဖၢၣ်သိ အံၤမ့ၢ်တၢ်ပီးတၢ်လီလၢအ လၢၣ်ဘျၣ်လၢၣ်စ့ၤတခါန့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ် မ့ၢ်အူ ဝဲထူးထီၣ်စ့ၢ်ကီးတၢ်သဝံလၢအိၣ်ဒီးအစုၣ်အပျၢ်ဆူ ကလံၤကျါအယံ တဂ့ၢ်လၢပုၤကညီဒီးခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ် အတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ အဂီၢ်ဘၣ်.

ပသုၣ်ညါဘၣ်လံလၢမ့ၢ်အူဝဲတဖၣ်အံၤအ တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးပုၤအိၣ်ဒီးဝဲအယံ ပကဘၣ်ယံ ထံးဒီးယုထၢကျါကျဲအဂ့ၢ်အဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်မ့ၢ် ဒ်န့ၣ်ဒီး ကျိကျဲအဂ့ၢ်အဂၤလၢအကဟဲစိၣ်န့ၣ်ပုၤ **renewable energy** (လီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်လၢတၢ်မၤ သီထီၣ်ကဒါက့ၤအိၤသ့) န့ၣ်ကမ့ၢ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်.

လီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်လၢတၢ်မၤသီထီၣ်ကဒါက့ၤအိၤသ့

ထံၣ်ဂံၢ်ဘါလီၤသဟီၣ်ဖိ တဖၣ်န့ၣ် ညီဝဲဒ်လၢ တၢ်ကဆိလီၤဒုးလဲၤတရံးအိၤအဂီၢ်, ဒီးဒီးသန့ထီၣ် အသးလၢပထံကျိအထံၣ်ဂံၢ်ဘါအဖိခိၣ်လၢက ထူး ထီၣ်ဝဲဒ်လီၤမ့ၢ်အူဂံၢ်ဘါကန့ၢ်ဝဲလၢဟံၣ်ခိၣ်အဖျၢၣ် လၢအကယၤ မ့တမ့ၢ် အကထီတဖၣ်အဂီၢ် န့ၣ် လီၤ. ထံၣ်ဂံၢ်ဘါလီၤသဟီၣ်လၢအဆံးတဖၣ်အံၤ သုဝဲ ဒ်ထံယုၤလီၤအသဟီၣ်ဒီး ဒုးလဲၤတရံးဝဲဒ်မ့ၢ်အူ ဝဲလၢအမ့ၢ်တရံးဒီးထူးထီၣ်လီၤမ့ၢ်အူ (**generator**) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တလိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်တမၢၣ်ထံးဒီး ဟ်ကီၤယၢၣ်ထံဘၣ်. တၢ်မ့ၢ်တုၤအိၤဂ့ၢ်ဘၣ်ဘၣ်န့ၣ် မ့ၢ်လၢအတဆိတလဲ ထံယုၤ အကျိၤဒီးထံကျိထံ ကွၢ်ဘၣ်အယံ မ့ၢ်ဝဲကျိကျဲတခါလၢအတဒုးအိၣ် ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလၢ ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်အဂီၢ်ဘၣ် န့ၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ် တၢ်လၢၣ်ဘျၣ်လၢၣ်စ့ၤစ့ၢ်ကီး စ့ၤဝဲဒ်လီၤ. ဒ်ပစံးတၢ်အသိးတန့ၣ်ရံၣ်အတီၢ်ပုၤ တၢ်ကထူးထီၣ်လီၤမ့ၢ်အူဂံၢ်ဘါ ၁ ကံၣ်လိၣ်ဝး (KW) အဂီၢ်မ့ၢ်အူဝဲတဖၣ် အတၢ်သုဝဲဒ်ဖၢၣ်သိ အတၢ် လၢၣ်ဘျၣ်လၢၣ်စ့ၤမ့ၢ်အိၣ်ဝဲဖဲ ၈၀၀ တုၤ ၁,၁၀၀ ကွး အဆၢကတီၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ထံၣ်ဂံၢ်ဘါသဟီၣ်လၢအ

ဆံးတဖၣ်အံၤ အတၢ်လၢၣ်ဘျၣ်လၢၣ်စ့ၤကအိၣ်ဝဲဖဲ ၂၀၀ တုၤ ၈၆၀ ကွး န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ယးဒီး ထံၣ်ဂံၢ်ဘါ လီၤသဟီၣ်အံၤ အဒိအိၣ်ဝဲဒ်ဖဲဒုသထူၣ်ကီၢ်ရၣ် အပူၤဒီးကတီၢ်အံၤ ဟ့ၣ်မၤစၢဝဲဒ်လီၤမ့ၢ်အူလၢဒု သဝီအကိုအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

စိၢ်လၢလီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ် (Solar power)

စံးတၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဟံးန့ၢ်မ့ၢ်အတၢ်ကပီၤဒီး တၢ်ဆိတလဲ ထူးထီၣ် က့ၤအိၤဆူလီၤမ့ၢ်အူဂံၢ်ဘါ န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးတၢ်ကဆိတလဲကွၢ်မ့ၢ်အတၢ်ကပီၤဆူ လီၤမ့ၢ်အူဂံၢ်ဘါအဂီၢ် တၢ်သုဝဲဒ်စိၢ်လၢအကဘျံးဖိ (**solar panel**) တဖၣ်လီၤ. Photovoltaic cells လၢအ အိၣ်လၢစိၢ်လၢအကဘျံးအပူၤတဖၣ်အံၤ ဟံးန့ၢ်ဝဲမ့ၢ် အတၢ်ကပီၤဒီးဆိတလဲထူးထီၣ်ကွၢ်ဝဲဆူ လီၤမ့ၢ်အူ ဂံၢ်ဘါန့ၣ်လီၤ. လီၤမ့ၢ်အူဂံၢ်ဘါအံၤ လၢခဲန့ၣ်တၢ်သုဝဲ ဒ်မ့ၢ်အူပျံး, လီၤအုၣ်အ (**battery**) ဒီးတၢ်ပီးတၢ်လီ အဂၤတဖၣ်ဒီး တၢ်စိၢ်ခိၣ်စူးကါအိၤဒ်အလီၢ်အိၣ် ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ဘၣ်ထီၣ်သတြီၤဒီး တၢ်ထူး ထီၣ်လီၤမ့ၢ်အူဂံၢ်ဘါခိၣ်ဖျိ တၢ်ဒွဲၣ်အူလၢသ့ၣ်လးဒီး တၢ်တုထီၣ်ထံတမၢၣ်တဖၣ်န့ၣ် စိၢ်လၢလီၤဂံၢ်ဘါသ ဟီၣ်အံၤ မ့ၢ်ကျိကျဲလၢတၢ်တုထီၣ်ဆိလီၤအိၤညီ, တ ကးဘၣ် မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးတၢ် ထူးထီၣ် လီၤ မ့ၢ်အူ ဂံၢ်ဘါ အကျိၤအကျဲလၢ တအိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဘၣ် န့ၣ်လီၤ. လီၤမ့ၢ်အူလၢတၢ်မၤန့ၢ်အိၤအံၤ တၢ်သုအိၤ လၢဟံၣ်ယီၤကဒီးန့ၢ်ဘၣ်မ့ၢ်အူအတၢ်ကပီၤအဂီၢ်,

လီၤဂံၢ်ဘါသ ဟီၣ်ဆံးဆံးဖိ အတၢ်ကဘျံး လၢတၢ်မၤန့ၢ် အိၤလၢထံ ဝဲဒုသထူၣ် ကီၢ်ရၣ်

တၢ်ဂီၤ-ခ့ၢ်စါ

ဩတိတ်ပိတ်တိတ်လီလါအအိတ်လီမုတ်အူတဖတ်အဂ်အ
ဘါဒီးတတ်အဂူအဂူအဂူအဂူသုတ်နုတ်လီ။ တတ်အံ
ဘတ်လိတ်မိတ်မိတ်သးဒီးလီကဝီအတတ်အိတ်သးဒီး
ခိတ်ယူနု ဆတ်နုတ်လီ။ ဒ်သိတ်က ထုတ်ထိတ်နုတ်လီ
မုတ်အူဂ်ဘါအဂီ အဝတ်တထုတ်ထိတ်စွတ်ကိတ်တတ်စုတ်
တတ်ပူ တတ်သဝတ်တဖတ်စွတ်ကိတ်ဘတ်။ ကတိတ်အံ စိတ်
လတ်လီဂ်ဘါသဟိတ်လါဘတ်တတ်ဆိတ်ထွဲအီလါ ပ
ဒိတ်, ကရူကရူတဖတ်အိတ်ဝဲအါမးလံ, တကး
ဘတ်နီတကဖတ်ဝဲပူသုတ်စွတ်ကိတ်အိတ်ဝဲနုတ်လီ။ ဒီးသ
နုထိတ်အသးလါ ကတိတ်လါပကသု အီအဖိတ်ခိတ်
ဒီးတတ်လတ်ဘုတ်လတ်စွတ်နုတ် မုတ်တတ်လါအကကိတ်လါ
ပဂီနုတ်လီ။

ကလံလီဂ်ဘါသဟိတ်

ကလံလီဂ်ဘါသဟိတ်အံ ဒ်အမံအသိတ်
ဟံးနုတ်ဝဲဒတ်ကလံအူတတ်အဂ်အဘါဒီးထုတ်ထိတ်ဝဲ
လီမုတ်အူဂ်ဘါနုတ်လီ။ ဖဲကလံအူဘတ်ဝဲဒတ်စးခိတ်
လါ (turbine) တဖတ်အခါ စးခိတ်လါ (turbine)
တဖတ် ငုးလဲတရံးဝဲဒတ် generator (စးလါအထုတ်
ထိတ်လီမုတ်အူဂ်ဘါဖဲအတရံးအခါ) တဖတ်လီ။ ဖဲ
နုတ်လီမုတ်အူဂ်ဘါကဟဲထိတ်ဝဲဒတ်လီ။ ကလံလီ
ဂ်ဘါသဟိတ်အံအတတ်ဘတ်ဒိဘတ်ထံးလါခိတ်ယူ
နုဆတ်အဂီနုတ် အိတ်ဒတ်တဆံးတကွတ်နုတ်လီ။ တတ်
ကလုတ်နုတ် မုတ်တတ်ဘတ်ဒိဘတ်ထံးတဆံးတကွတ်အ

တတ်မုတ်နုတ်
အူလါစိတ်လါ
လီဂ်ဘါသ
ဟိတ်အကျ

တတ်ဂီ - Solbakken

ကျါတခါလါ ကမူလါအအိတ်ဘူးဒီးကလံလီဂ်
ဘါသဟိတ်သနုအံနုတ်လီ။ ထံကိတ်အါဘုတ်အပူ
တတ်ထုတ်ထိတ်လီမုတ်အူခိတ်ဖျိ တတ်သုကလံဂ်ဘါအဝဲ
အံနုတ် အတတ်လတ်ဘုတ်လတ်စွတ်လါဆီဒီး စိတ်လါလီ
ဂ်ဘါသဟိတ်အိတ်ဒတ်ဆံးကိတ်ဖိနုတ်လီ။ တနုတ်ရံတ်
အတိတ်ပူ တတ်ကထုတ်ထိတ်လီမုတ်အူ ၁ ကံတ်လိတ်ဝး
အဂီတတ်လတ်ဘုတ်လတ်စွတ်နုတ် ကအိတ်ဝဲဒတ်ဖဲ ၆၀
ကူးကပိတ်ကပူနုတ်လီ။ တတ်လတ်ဘုတ်လတ်စွတ်အဂူ
လါပကဘတ်ဆိတ်မိတ်နုတ်မုတ်ဒတ်တတ်ကဆီလီပတ်လီ
အီအဂီဒီးတတ်ကအံးထွဲကွတ်ထွဲကတီအီအဂီ
နုတ်လီ။ ဘတ်ယးဒီးကလံလီဂ်ဘါသဟိတ်လါက
မူတိတ်ခိတ်ရိတ်မဲဒီးမဲဝဲတဖတ်နုတ် လါကညီဒီးတလါ
ကိတ်စဲအပူ တတ်တထိတ်နုတ်အီဒီးဘတ် ဘတ်ဆတ်သ
နုတ်ကု ဘတ်ယးဒီးတတ်လီတတ်ကျဲလါဖဲလဲတ်တဖတ်
ကမုတ်တတ်လီအဂူကတတ် လါတတ်ကငုးအိတ်ထိတ်
ကလံလီဂ်ဘါသဟိတ်အဂီလဲတ်နုတ် ကတိတ်ခဲအံ
ကိတ်ပယီအမုတ်ထိတ်ကလံထံးအဟိတ်ကဝီအပူ
တတ်မဲဝဲတတ်ယုသုတ်ညါတဖတ်နုတ်လီ။

တတ်သုတတ်မဲတတ်မါ တတ်အုတ်တတ်ဆတ် တတ်အုတ်တတ် ကျိတ်ဟိတ်ဖျိတ်တဖတ်ဒီး တတ်ထုတ်ထိတ်လီဂ်ဘါသဟိတ် (Biomass power plant)

တတ်သုတတ်မဲတတ်မါ တတ်အုတ်တတ်ဆတ် တတ်အုတ်
တတ်ကျိတ်ဟိတ်ဖျိတ်တဖတ် တတ်မဲအီတဖတ်တဆံးမုတ်
ဘတ်ဒီး လဲတရံးအီမုတ်သုတတ်ဟိတ်ယုနုတ် ကမုတ်
စွတ်ကိတ်တတ်ထုတ်ထိတ်လီမုတ်အူအကျိတ်အကျဲလါ အ
ဘတ်လိတ်မိတ်မိတ်ခိတ်ယူနုဆတ်နုတ်လီ။ ကျိတ်ကျဲတ
ဘိအံတတ်ဖျိတ်အူဝဲဒတ် တတ်မုတ်တတ်ဘိဒီးဆတ်ဖိကိတ်ဖိ
အအုတ်အဆတ်တဖတ်ဒ်သိတ်တတ်ကမဲကိတ်ထိတ်ထံအ
ဂီလီ။ ဖဲထံကလတ်ထိတ်အခါထံကိတ်အသဝတ်တ
ဖတ်ငုးလဲတရံးဝဲဒတ်စးခိတ်လါ (turbine) တဖတ်
လီ။ စးခိတ်လါ (turbine) လါအတရံးတဖတ်အံးငုး
လဲတရံးကဒီးဝဲဒတ် generator (စးလါအထုတ်ထိတ်
လီမုတ်အူဂ်ဘါဖဲအတရံးအခါ) တဖတ်အပိ လီ

မှန်အုန်းဘါဟဲထီၣ်ဝဲဒၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် တၢ်အရၣ်ဒိၣ် တခါလၢပကဘၣ်ဟ်သ့ၣ်ဟ်သးန့ၣ် တၢ်ထုးထီၣ် လီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်လၢ အသုတၢ်မုၢ်တၢ်ဘိဒီးဆၣ်ဖိ ကီၢ်ဖိအအုၣ်အဝဲအံၤ တၢ်မုၢ်တၢ်မၤအိၤဒ်ကျိၤကျဲၤလၢ အဘၣ်လိာ်ဖိမံးန့ၣ်ဆၣ်ခိၣ်ယၢဘၣ်န့ၣ် ထုးထီၣ် ဝဲဒၣ်တၢ်သဝံဘၣ်အာဒီးတၢ်စ့ၣ်တၢ်ပျၢ်အသဝံတဖၣ် ဒီးတၢ်သဝံတဖၣ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်သဝံတဖၣ်လၢအဒုးကီၢ် ထီၣ်ပဟီၣ်ခိၣ်ဖျၢၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပဟးဆွဲး တၢ်ဝဲအံၤသ့ဝဲလီၤ. အဒိ, တၢ်လၢပကဘၣ်အုၣ်အိၣ်တဖၣ် ပကဘၣ်မၤလီၤတၢ်လၢအယုဝဲဒၣ်ဂ့ၤဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အရၣ်ဒိၣ်လၢပကဘၣ်ဟ်သ့ၣ်ဟ်သးဖဲပထုးထီၣ် လီၤမ့ၢ်အုၣ်လၢကျိၤကျဲၤတဘိအံၤအခါန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်လၢ ပဟံးန့ၢ်လၢန့ၣ်ဆၣ်ဒီး တၢ်လၢပဟ့ၣ်ကဒါက့ၤဆူ န့ၣ်ဆၣ်န့ၣ် အစီၤပီၢ်ကဘၣ်ယုလိာ်အသးန့ၣ်လီၤ. အဒိ, သ့ၣ်ပျၢ်တတီၤလၢပဟံးန့ၢ်သ့ၣ်မုၢ်လၢပက ထုးထီၣ်လီၤဂံၢ်ဘါဒ်ကျိၤကျဲၤဝဲအံၤအသိးအဂီၢ်န့ၣ် ပ ရဲၣ်သဲကတီၤအီၤ, ဒီးဖၣ်ဆါလၢ ဟဲအိၣ်ထီၣ်ခိ ဖျိပုၣ်ဒ့ၣ် အုၣ်သ့ၣ် လၢပကထုးထီၣ်လီၤမ့ၢ် အုၣ်အဂီၢ် တဖၣ်ပက့ၤတၢ်ကွၢ်အီၤဆူသ့ၣ်ပျၢ်တခါအံၤအပူၤ ဒ် သိးဟီၣ်ချါတဖၣ်ကဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးဟီၣ်ချါ တဖၣ်ကဟဲဂ့ၤထီၣ်ကဒါက့ၤအဂီၢ် တၢ်ပျၢ်အိၣ်ကလီ ဇူလီၢ်သံၣ်လီၢ်လၢအကတီၢ်ဒၣ်ဝဲန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢပမၤ ညီၣ်န့ၢ်အီၤလၢ ကညီၣ်ဖိအတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအပူၤဒီး ပ ကြးပိာ်ထွဲဝဲဒၣ်သန့တခါအံၤ ဖဲပထုးထီၣ်လီၤမ့ၢ်အုၣ် ဒ်ကျိၤကျဲၤတဘိအံၤအသိးအခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ထုးထီၣ် လီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်လၢအသုတၢ်မုၢ်တၢ်ဘိဒီးဆၣ်ဖိကီၢ် ဖိအအုၣ်တခါအံၤ တန့ၣ်ရံၣ်အတီၢ်ပူၤ ကထုးထီၣ် န့ၢ်လီၤမ့ၢ်အုၣ်ဘါ ၁ ကံၣ်လိၣ်ဝး (KW) အဂီၢ်န့ၣ် တၢ်လၢပကဘၣ်လၢအိၣ်ဖဲ ၄၀၀ ကွး အကပိာ်က ပၤန့ၣ်လီၤ.

Biogas လီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်

Biogas လီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်စံးတၢ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်သ ဝံလၢဘၣ်တၢ်မၤန့ၢ်အီၤလၢ ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအအုၣ်အ

ဆၣ် တၢ်အုၣ်တၢ်ကျၢ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. က တီၢ်ခဲအံၤ တၢ်ထုးထီၣ်လီၤမ့ၢ်အုၣ်ဘါခိဖျိ Biogas, လၢအဘၣ်တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲအီၤလၢကမ့ၢ်ဒီးပုၤတၢ်တဖၣ် န့ၣ်တၢ်ထံၣ်ဘၣ်အီၤလၢကီၢ်ပယီၤအပူၤလံ, ဒီး လၢကိးသီဒီးအတီၢ်ပူၤန့ၣ်ဒူသဝီ ၁၇၂ ဖျၢၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ် လီၤမ့ၢ်အုၣ်အစ့ၤကတၢ် ၄ န့ၣ်ရံၣ်ခိဖျိကျိၤကျဲၤတခါ အံၤန့ၣ်လီၤ. ဒ် Biomass အသိး Biogas လီၤဂံၢ် ဘါသဟီၣ်အံၤန့ၣ် ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢ တၢ်တ ယၢ်လၢဟဲလၢတၢ်မုၢ်တၢ်ဘိ, ထိး, ဆီဒီးကျိၢ်ပနၢ် ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်အအုၣ်အဆၣ်န့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ဘၣ် တဲလၢအညီကတၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ဒၣ်တၢ်ဟ်ဝဲဒၣ် တၢ်တ ယၢ်လၢဟဲလၢတၢ်မုၢ်တၢ်ဘိ ဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအအုၣ် အဆၣ်တဖၣ်လၢတၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အတဖျၢၣ် အံၤအပူၤအိၣ်ဝဲဒီး bacteria (ဘဲးထံရံယါ - တၢ်ဖိ ယၢ်ပြဲကဒ်လၢပထံၣ်လၢပမဲာ်တသ့) တဖၣ်လီၤ. Bacteria (ဘဲးထံရံယါ - တၢ်ဖိယၢ်ပြဲကဒ်လၢပ ထံၣ်လၢပမဲာ်တသ့) တဖၣ်အံၤ အိၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်အုၣ် တၢ်ဆၣ်တဖၣ်အံၤဒီးဆၢကတီၢ်ဖဲန့ၣ် ဒုးဟးထီၣ်ဝဲ တၢ်သဝံတခါလၢအမ့ၢ် မံးသ့ကံၣ်သဝံန့ၣ်လီၤ. ဒ်သ့ၣ် မ့ၢ်အသိး မံးသ့ကံၣ်သဝံအံၤစ့ၢ်ကိး တၢ်အုၣ်အုၣ်ကါ အီၤသ့လၢ တၢ်ကဖိအိၣ်တ့ၤအိၣ်တၢ်အဂီၢ်ဒီး တၢ်က မၤကီၢ်တၢ်အဂီၢ်သ့န့ၣ်လီၤ. မံးသ့ကံၣ်သဝံအံၤ တၢ်ဆီ တလဲကွၢ်အီၤဆူလီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်သ့ခိဖျိတၢ်သ့ gas engine (ဖဲးလၢအဆီတလဲကွၢ်တၢ်သဝံဆူလီၤဂံၢ်ဘါ

တၢ်မၤန့ၢ်မ့ၢ် အုၣ်လၢကလံၤ လီၤဂံၢ်ဘါသ ဟီၣ်အကျဲ

တၢ်ဂီၢ်-၅၀၀၅၆ အထီၣ်န့ၣ်

သဟီၣ်) တဖၣ်လီၤ. ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအအုၣ်တဖၣ်တၢ် သူအီၤမ့ၢ်ဝံၤဒီး တၢ်သူက့ၤအီၤဖိဟီၣ်ချါအသိးလာ တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်အညၣ်ထ့ၣ်အဂီၢ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထုးထီၣ်လီၤမ့ၢ်အုၣ်ကံၢ်ဘါဒ်ကျိကျဲတခါအံၤ ကီၢ်ပယီၤပူတၢ်မၤအါထီၣ်အီၤသ့လီၤ. ဘၣ်မနုၤ လဲၣ်ပုၤအါဂၤလၢကီၢ်ပယီၤအပူဒီးသန့ထီၣ်အသး လၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးဒီးအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးအကျိၢ်ပနၢ်တ ဖၣ်အယိန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အိၣ်ဒ်တဖၣ်လၢတၢ်က ဘၣ်လဲၤခိဖျိအီၤန့ၣ် မ့ၢ်ဒ်တၢ်ထၢဖျိၣ်ဟံၣ်ဖျိၣ်ဆၣ်ဖိ ကီၢ်ဖိကျိၢ်ပနၢ်အအုၣ်အဆၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်မနုၤအ ယိလဲၣ်ပုၤထုၣ်ဖိအါဂၤလၢကီၢ်ပယီၤအပူ တဖၣ်အ ကျိၢ်ပနၢ်လၢကရၢၢ်တဖျၢၣ်ယိအပူဘၣ်ဒီးပျဲဟးသ ဘျဲဝဲအယိလီၤ.

ပကဟ်ကီၢ်ယၢ်လီၤကံၢ်ဘါသဟီၣ်တဖၣ်ဒ်လဲၣ်

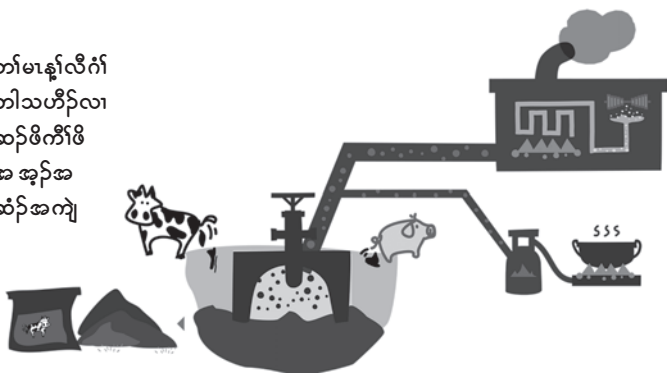
ဒ်ပဟ်ဖျါတ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢထးတဖၣ်အသိး ကျိ ကျဲလၢအကထုးထီၣ်န့ၢ်ပုၤ renewable energy (လီၤကံၢ်ဘါသဟီၣ်လၢတၢ်မၤသီထီၣ်ကဒါက့ၤအီၤသ့) တဖၣ်အိၣ်ဝဲဘၣ်ဆၣ် လီၤမ့ၢ်အုၣ်ကံၢ်ဘါလၢပမၤန့ၢ်အီၤ တဖၣ်ပဟ်ကီၢ်အီၤကသ့ဒ်လဲၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢပ ကဘၣ်ဆိမိၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ. ကျိကျဲလၢထးတဖၣ်ထုး ထီၣ်လီၤမ့ၢ်အုၣ်သ့ဘၣ်ဆၣ် ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢ မ့ၢ်ခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်စုၤအဖိခိၣ်ထုး ထီၣ်ဝဲလီၤမ့ၢ်အုၣ်ကန့ၢ်တုၤပျဲန့ၣ်ရံၣ်လဲၣ်တခါ လီၤဆိ ဝဲသ့န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ ဖဲအဝဲသ့ၣ်ထုးထီၣ် န့ၢ်ပုၤလီၤမ့ၢ်အုၣ်န့ၢ်အကတီၢ်အခါ အလီၢ်အိၣ်လၢပ

ကဘၣ်ဟ်ကီၢ်ယၢ်လီၤမ့ၢ်အုၣ်ကံၢ်ဘါတဖၣ်ဒ်သိးပသု လီၤမ့ၢ်အုၣ်ကံၢ်ဘါကန့ၢ် ဖဲအထုးထီၣ်န့ၢ်ပုၤလီၤမ့ၢ်အုၣ် တသ့အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ညီၣ်န့ၢ်ပဟ်ကီၢ်ဝဲဒ်လီ ကံၢ်ဘါလၢလီၤအုၣ်ဒါ (battery) အပူလီၤ. ဘၣ်ဆၣ် ကတီၢ်ခဲအံၤ လီၤအုၣ်ဒါတဖၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်ပုၤလီၤမ့ၢ်အုၣ် အကတီၢ်ယံၣ်ယံၣ်မ့ၢ်န့ၢ်ဒ်လဲၣ် အပူၤအကလံၤဒိၣ် ဝဲဒ်လီၤ. ကျိကျဲအကအိၣ်ဝဲဒ်လီၤ ပကဟ်ကီၢ် ယၢ်လီၤမ့ၢ်အုၣ်ကံၢ်ဘါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, ပကဟ်ထံ ဖးဒိၣ်တဖၣ်လၢတၢ်လီၢ်ထီၣ်ထီၣ်အလီၢ်ဒီး ဖဲပမၤန့ၢ် လီၤမ့ၢ်အုၣ်အခါ ပကဘၣ်ထီၣ်ထံဆူထံဒါတဖၣ်အံၤ အအိၣ်, ဒီးဖဲပလိၣ်ဘၣ်ကဒါက့ၤလီၤမ့ၢ်အုၣ်အခါ ပ ပျဲလီၤက့ၤထံလၢထံဒါတဖၣ်အံၤဒ်သိးပကဒုးလဲၤတ ရံး generator ကသ့ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အ ယိလီၤဒါတဖၣ်အပူမ့ၢ်ဒိၣ်လၢပဂီၢ်တခါ တၢ်ဆိမိၣ်ဆိ မးအလီၤလီၤဆိဆိဒ်အံၤတဖၣ်အံၤ ကမ့ၢ်နီၣ်ဝံၤခံလၢ ပကဟ်ကီၢ်လီၤမ့ၢ်အုၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တကးဒီးဘၣ် တၢ်ထုးထီၣ်လီၤမ့ၢ်အုၣ်ကျိကျဲ လၢပဟ်ဖျါတ့ၢ်အီၤလၢထးတဖၣ်အံၤ ပမ့ၢ်စူးကါအီၤ ထဲကျိကျဲတဘိဇိန့ၣ် ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်ပုၤလီ မ့ၢ်အုၣ်ကံၢ်ဘါလၢပပျဲပျဲတန့ၢ်ဘၣ်. (စီၢ်လၢ) လီၤကံၢ် ဘါသဟီၣ်ကျိကျဲလၢ ဘၣ်တၢ်ထံၣ်န့ၢ်အီၤလၢကီၢ်ပ ယီၤအပူတဖၣ် ဂ့ၤဒိၣ်မးလၢဟံၣ်ပူယိပူကန့ၢ်လီ မ့ၢ်အုၣ်အဂီၢ်ဒီး တၢ်အပီးအလီၤဆံးဆံးဖိတနီၤအဂီၢ် လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ကသ့ဝဲဒ် တၢ်ခုၣ်ဒါလၢတၢ်က ဟ်ကီၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်အီၤတဖၣ်အဂီၢ် (refrigerator) မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ကသ့ဝဲဖိကဟၣ်ဖးဒိၣ်လၢအသုလီၤမ့ၢ် အုၣ်ကံၢ်ဘါတဖၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ် ဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲလီၤမ့ၢ်အုၣ် ကံၢ်ဘါလၢပပျဲပျဲတသ့ဘၣ်.

မ့ၢ်ဒ်န့ၣ်နကမၤမနုၤလဲၣ်. ■

တၢ်မၤန့ၢ်လီၤကံၢ် ဘါသဟီၣ်လၢ ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ အအုၣ်အ ဆၣ်အကျဲ

ဖိသုဉ်ခံလာမုာ်တြိကစာ်ခိဉ်အကညီမုဉ် ဃုထံဉ်မးနီဉ်အိ

သုလုးကီုဂုး

ိ သုဉ်ခံတဖဉ်မုာ်န့ဆာဉ်အဖိယံလာလာပုာ်ပူ
အိဉ်ဒီးအလုာ်, အတံာ်ယံတံာ်လး, အတံာ်
န့မုအကလုာ်ကလုာ်လာပူကညီဒုးအိဉ်
ထီဉ်အိတသုဘဉ်န့လီု. လာတံာ်န့အယံတံာ်လး
ဖိသုဉ်ခံတဖဉ်န့အပူအကလံာ်ဒိဉ်မး ဒီးနကမးန့
အိအဂီု ကိခဲဝဲစုာ်ကိးန့လီု.

ဖဲ ၂၀၁၂ နံဉ် တုးလး ၂၀၁၆ နံဉ်အတီုပူ
မုဉ်ထုလံာ်တံာ်ဃုသုဉ်ညါကရုာ်လးလုးသီကီုဆဉ်,
မုာ်တြိကီုဂုဉ်တဖဉ် ကရုကရိပာ်ဖိဉ်ထီဉ်အသး
ဒီးဃုသုဉ်ညါသကိးဖိသုဉ်ခံလာအအိဉ်လးကဆိ
ထာဉ်သီသံဉ်ပုာ်ပူတတသုဉ်ပုာ်အပူဒီးဃုသုဉ်ညါ
န့ဝဲဖိအဖုဉ်အထာ (၃၇) န့ဒီးအကလုာ်အိဉ်
ဝဲခဲလး (၁၂၀) ကလုာ်န့လီု.

တံာ်ဃုသုဉ်ညါဖိတဘျီအံာ်အတံာ်ပညိဉ်မုာ်ဒ်
သိး တံာ်ကမးနီဉ်မးယါကုးဖိလးအအိဉ်လးပူတတ
သုဉ်ပုာ်အပူတဖဉ်အိဉ်ပုးကလုာ်လဲဉ်, တံာ်ဘဉ်
ယိဉ်လာတံာ်ကမးဟးဂီုအိလးလီုကဝိအပတီုဒီး
ဟီဉ်ခိဉ်ဒီးဘုဉ်အပတီုအိဉ်မနုတဖဉ်လဲဉ်, ဒီးလး
တံာ်ကပယာ်ဒီးဒီးသဒါကုးအိအဂီုန့ ပမးတံာ်မ
နုတဖဉ်ကသုလဲဉ်အဂီုန့လီု. တကးဘဉ်တံာ်
ဃုသုဉ်ညါအစာလာတံာ်ထံဉ်န့တဖဉ် ကဟ့ဉ်ကု
လီုကဝိဖိအတံာ်သုဉ်ညါဘဉ်ပးအဝဲသုဉ်အတံာ်
အိဉ်ယး ဒီးကဃုထံဉ်န့ကျဲအါဘိလာတံာ်ဒီးသဒါ
ကုးဖိအတံာ်အိဉ်ယးကသုအဂီုန့လီု. လာတံာ်
န့အယံတံာ်ဃုသုဉ်ညါဖိလီုတံာ်လီုဆးအတံာ်မ
အံာ် ကမးစာကဒါကုးကဆိထာဉ်သီသံဉ်ပုာ်ပူတ

တသုဉ်ပုာ်အကမံးတံာ်, ဘဉ်ဘာဒီးဒုဖိသဝိဖိတဖဉ်
လာတံာ်ဆိလီုပာ်လီုတံာ်ပာ်ဆုာ်ကျဲအသုဉ်ပုာ်က
သုအဂီုလီုဆိဒ်တံာ်, တံာ်ပယာ်ကုးဖိအတံာ်အိဉ်
ယးလးအကတီုယံဒီးကတီုဖုဉ်ကသုကိးဆာက
တီုဒီးအဂီုကကွးဒုးအိဉ်ထီဉ်တံာ်သိဉ်တံာ်သီလး
တံာ်တြိဆာဒီးသဒါအိအဂီုန့လီု. တံာ်ဃုသုဉ်ညါ
အံာ်ကမးစာကုးပုာ်လီုကဝိဖိလး ဖိဖဲလဲဉ်တက
လုာ်လဲဉ် ဘဉ်တံာ်မးကးအိ ဒီး ဖိ တဖဉ် အိဉ်အါ
တကုာ်လာတံာ်လီုဖဲလဲဉ်စုာ်ကိးန့လီု. တုးမုာ်တံာ်
သုဉ်ညါ ဘဉ် လံဖိတကလုာ်ဘဉ်ကလုာ် အဂုာ် အ
ကျဲစုာ်စုာ် ဒီးတံာ်မးကးအိဒ်လဲဉ်အဂုာ်လံန့ ပု
လီုကဝိဖိအကစာ်ဒ်ဝဲမုာ်ဂုး, လီုကဝိခိဉ်န့မုာ်
ဂုး, တကးဘဉ်တံာ်ကရုကရိအကတဖဉ် ကဟး
ဟ့ဉ်တံာ်သုဉ်ညါ န့ပာ်ဆုပုးအါ ကလးလာတံာ်လီုအါ
တီု ဘဉ်ပးဖိတဖဉ်အံာ်အဂုာ်သုန့လီု.

ဖိအကလုာ်လာတံာ်ထံဉ်န့အိတဖဉ်တံာ်တီု
ဟ်အိဉ်စုာ်ကိးလာတံာ်ကထုးထီဉ်န့လံာ်တဘုဉ်ဒ်
သိးပုးဖးတံာ်ဖိတဖဉ်ကသုဉ်ညါဘဉ်ကုးလးဖိတဖဉ်
မုာ်တံာ်လးအိဉ်ဒီးအလုာ်အပူ ဒီးပုးလးအပာ်လုာ်ဟ်
ပုးန့ဆာဉ်တံာ်အိဉ်ယးဒ်သိးအံာ်တဖဉ် ကဖုးသံနီဉ်
စိဉ်ခိဉ်စိဉ်န့ ဒီးကဟ့ကယာ်ကုးအတံာ်အိဉ်ယးဖဲ
အအိဉ်တပူလုာ်လုာ်န့လီု.

ဒ်တံာ်မးတံာ်ဃုသုဉ်ညါဖိအကလုာ်အိဉ်ဝဲ
(၁၂၀) အသိး, ဖိ ကလုာ်ခဲလး အကျါ ဖိလး
တံာ်သုဉ်ညါအမံးအိဉ်ဝဲ (၁၁၆) ကလုာ်ဒီးဖိလး
တံာ်တသုဉ်ညါအမံးဘဉ်အိဉ်ဝဲဒ် (၄) ကလုာ်

လီၤ. ဖိတဖၣ်အံၤ ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးတၢ်မၤလဲၤမၤ ကၤအါမးအယံ တၢ်ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်လၢတၢ်မ့ၢ်တဒိ သအက့ၤအိၣ်ချးဆၢချးကတီၢ်ဘၣ်န့ၣ်အစၢလီၤတူၣ် န့ၢ်ပုၤသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖိလၢတၢ်ယုထံၣ်န့ၢ်အကျါ ဖိအကလုာ်လၢအမံၤမ့ၢ် “ဖိန့ၢ်အ” ဘၣ်တၢ်ထံၣ်န့ၣ် ဒီးအိၣ် ဒီးဖိတကလုာ်အံၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ဘိမ့ၢ်ပုၤမၤ တၢ်ဖိကရၢလၢအရဲၣ်သဲကတီၢ်က့ၤန့ၣ်ဆၢၣ် (IUCN, International Union for Conservation of Nature - NU) အစၢရီၤပုၤ ဖိလၢအစၢကလီၤတူၣ်တကလုာ်အ ကျါန့ၣ်ပၣ်ယုာ်စ့ၢ်ကိးဝဲအယံ ဖိတကလုာ်အံၤဘၣ် တၢ်တြီအိၣ်လၢတၢ်ကုလံၢ်မၤကၤအိၣ်, တၢ်မၤဟး ဂုၢ်ဟးဂီၤ အိၣ်တၢ်တြီဆၢၣ်ဖိကိၢ်ဖိလုာ်ခိၣ်ပွၤခိၣ်ဒ် အမ့ၢ်ဘိၣ်သိၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

ဖိအကလုာ်လၢတၢ်သ့ၣ်ညါတ့ၢ်အိၣ် ၁၂၀ က လုာ်အကျါအကလုာ် ၉၂ ကလုာ်န့ၣ် အိၣ်လၢတၢ် တြီအိၣ်လၢတၢ်ကုလံၢ်မၤကၤဒီးဆါအိၣ်ပွၤအိၣ်လၢဟီၣ် ခိၣ် ဒိ ဘ့ၣ် အ ပတီၢ် အ ယံ ဖိလၢ တၢ် တြီအိၣ်လၢ တၢ်ကုလံၢ်မၤကၤတဖၣ်အံၤ တၢ်မ့ၢ်မၤကၤအိၣ်ဒီး မ့ၢ် တၢ်မၤကမၣ်ကိၢ်စၢဖျိၣ်တၢ်ဒိ သအကဟုကယၢ်န့ၣ် ဆၢၣ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သိန့ၣ်လီၤ.

ဝိၣ်မ့ၢ်တၢ်သ့ၣ် ညါဖိစက ဆီထၢၣ်သီသံၣ် ဝိုၤဂီၤပုၤတ ဝါသ့ၣ်ပုၤ

ကျဲလၢအမၤလီၤတူၣ်, မၤဟးဂီၤ ဖိသ့ၣ်ခံအ စၢတဖၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်အါမံၤအကျါ တၢ်မၤကၤဖိလၢလီၢ် ကဝီပုၤ ကမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးကျဲလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ် ကိဆုဖိအတၢ်အိၣ်ယၢကလီၤစ့ၢ် ဒီးဖိအကလုာ်တ နီၤကလီၤတူၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်လၢဖိကိးကလုာ်ဒီးအိၣ်ဒီး အချံၣ်ဝဲ ဒီးတၢ်မၤကၤအိၣ်မ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်န့ၣ် တၢ်ဘၣ် ယိၣ်အိၣ် လၢ အ စၢကလီၤတူၣ် သ့ ဝဲန့ၣ် လီၤ. အ ဂၤတမံၤတၢ်မၤလဲၤမ့ၢ်အူ မ့ၢ်တမ့ၢ် မ့ၢ်အူအိၣ်လဲး တၢ် မ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ဒီးဖိတဖၣ်လီၤမၤသ့စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကွၢ်သ့ၣ်ကျီသ့ၣ် အ တၢ်မၤစ့ၢ်ကိးမၤဟးဂီၤ, မၤ လီၢ်မၤဒီးမၤသံကွံာ်ဖိန့ၣ်လီၤ. ဖိအကလုာ်လၢအက ယၤဒီးသန့ထီၣ်အသးတၢ်လီၢ်လၢအတၢ်သိးလိာ် သး, သ့ၣ်ထူၣ်လၢတၢ်သိးလိာ်သးဒီးဘိၣ်ထီၣ်ဖး ထီၣ်အဆၢကတီၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤဆီလိာ်အသးန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယံ ဖိအကလုာ်ကလုာ်အိၣ်ဆိးဝဲက သ့ အ ဂီၢ် လိာ်ဘၣ် သ့ၣ်ထူၣ်ဒီးတၢ်လီၢ်လၢအလီၤ ဆီလိာ်သးန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်လိာ်ဘၣ်အါမံၤအဖိခိၣ် တၢ်မ့ၢ်တဟ်သ့ၣ်ဟ်သးမၤလိအါထီၣ် သးဘၣ်ဒီး ကလီၤမၤသ့ၣ်ပုၤသ့ န့ၣ်လီၤ. အပူၤကွံာ်ဖိတဖၣ် တၢ်မၤနီၣ်မၤယါ အိၣ်တအိၣ်ဝဲနီၣ်တဘျီဒ်ဘၣ် အယံ

တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်

တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်

ဖိတဖှ်လီမာ်ကွံာ်အိၣ်ပွဲကလုာ်လံလဲၣ်န့ၣ် တာ်တ သ့ၣ်ညါအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

“ပအိၣ်ဒံးဒီးသ့ၣ်ပှ်လၢအဂ့ၤအယိ တာ် လုာ်ဒိၣ်ပှ်ဒိၣ်တဖှ်အံၤအိၣ်ဒံးဒီးပှ်န့ၣ်လီၤ. တာ် သ့ၣ်တဖှ်အံၤပမ့ၢ်ဒီးသအက့ၤအိၣ်ချးဆၢချးကတီၢ် ဒီး ကအိၣ်ဒံးဒီးပှ်တုၤဖိစိလံၤစိန့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်တ ဟ်သ့ၣ်သးဒီးဒီးသအက့ၤအိၣ်ဘၣ်န့ၣ် ကလီၤတုာ် န့ၢ်ပှ်ချးသဒံးန့ၣ် ပသမာအလီၢ်တအိၣ်ဘၣ်” န့ၣ် သရၣ်မုၢ်နီၢ်ပလဲ လၢအမ့ၢ်ပှ်ဟံးစုန့ၣ်ကျဲဒီးတီခိၣ် ရိၣ်ခဲတာ်ယုသ့ၣ်ညါတဘျီအံၤဟံးဖျါဝဲန့ၣ်လီၤ.

“တကးဒ်ဘၣ် ပတာ်သ့ၣ်ဘၣ်ဒ်သိးအံၤ တဖှ် ကဒုးကမာကမာမာပဲ ပှ်ထံၤဂၤကီၢ်ဂၤတဖှ် လၢကသ့ၣ်ညါဟံးကဲပဲဒ်ပှ်ထူလံၤဖိတဖှ်အတာ် သ့ၣ်ဘၣ် ဒီးဟံးလုာ်ဟံးပှ်ကညီပှ်ထူလံၤဖိအတာ် ပါဆုာ်ရဲၣ်ကျဲန့ၣ်ဆၢၣ်တာ်အိၣ်ယၤ လၢအအိၣ်ဒံးအ က့ၢ်အဂီၢ်လီၤတံာ်လီၤဆဲးဒီး အါန့ၢ်အန့ၣ်ကြးဘၣ် တာ်သ့ၣ်ညါဟံးကဲအိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘ့ၣ်န့ၣ်” သ ရၣ်မုၢ်နီၢ်ပလဲ တဲအါထီၣ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ.

တာ်ယုသ့ၣ်ညါဖိ အ က လုာ်တဘျီအံၤ ဘၣ် တာ်မအိၣ်လၢကညီပှ်ထူလံၤဖိအကစၢ်ဒ်ဝဲဒီး တာ် ယုသ့ၣ်ညါအကျိအကျဲတဖှ် တာ်မဒ်အိၣ်ဒ်ပှ် သးပှ်လၢညါအတာ်မနီၣ်ယုသ့ၣ်ညါတာ်ခဲတာ်မါအ ကလုာ်အကျိအကျဲအသိးန့ၣ်လီၤ. တာ်မတာ်ယု သ့ၣ်ညါအံၤ အါတက့ၢ်မ့ၢ်ဒ်တာ်ဟးလၢပှ်ပှ်, တာ် ဟးယိထံတာ်, တာ်ယုသ့ၣ်ညါ အ ပှ် တာ် ဒီး သန့ ထီၣ် သး လၢ (နါ) ယဲာ် က လုာ်လၢ အ မ့ၢ် နါလုာ်, နါဖိာ်, နါထံာ်, နါနာ်ဟူ, ဒီးနါနာ်တာ်တဖှ်န့ၣ်လီၤ.

ပှ်မသကိးတာ်လၢတာ်ယုသ့ၣ်ညါကရူာ်တဖှ် မ့ၢ်ဝဲ သရၣ်မုၢ် နီၣ်ပလဲ, သရၣ်မုၢ်နီၢ်ဘျီဝါဖိ, သရၣ်မုၢ်ဆၢယုာ်, နီၣ်ဟံာ်ဃး, သရၣ်မုၢ်နီၢ်မု ခိၣ်ဖိ, သရၣ်မုၢ်နီၢ်ဘျီထံာ်စ့, သရၣ်မုၢ် နီၢ်လုာ်လုာ်, သရၣ်မုၢ်နီၢ်ဆၢဂ့ၤမု, နီၢ်ဆွဲလၢာ်ဖိ, ယုာ်ဒီးသးပှ်စိဟံာ်စ့, သးပှ်စိယၢာ်, စိယၢာ်ကီာ်,

သးပှ်စိအိၣ်မု, စိဖါဝါ လၢအဆုဒီးဆိၣ်ထွဲမၤစၢ, လဲယုာ်က့ၤယုာ်ဖဲတာ်လီၢ်လၢအကီအခဲ, ပှ်ဒိၣ်ပှ် ယိာ်ပှ် လၢတာ်ယုသ့ၣ်ညါဖိအလီၢ်န့ၣ်လီၤ. သရၣ် သမါ နူဖိသဝီဖိလၢကဆိထၢၣ်ဟီၣ်ကဝီတဖှ်စ့ ကိးမသကိး, ဆိၣ်ထွဲသကိးဝဲဖဲတာ်လဲမၤတာ်ယု သ့ၣ်ညါအတာ်ဟူးတာ်ဂဲအဆၢကတီၢ် ဒ်သိးတာ်ယု သ့ၣ်ညါတဘျီအံၤကကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တာ်ယုသ့ၣ်ညါဖိအကလုာ်တဘျီအံၤ ပှ်ဆိၣ် ထွဲမၤစၢလၢတာ်လၢာ်ဘျီလၢာ်စ့အဂီၢ်တဖှ်မ့ၢ်ဝဲ ခုစဲတာ်ကရၢကရိဒီး ပှ်လီၢ်ကဝီဖိတာ်ဒီးသန့ ဆၢၣ်အတာ်အိၣ်ယၤကရူာ် (PRCF) န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အ သိးလီၢ်ကဝီဒုသဝီခိၣ်နာ်တဖှ်စ့ကိး ဆိၣ်ထွဲ ဝဲတာ်လီၤယုသ့ၣ်ညါတဘျီအံၤလၢကျဲအကလုာ်က လုာ် ဒ်သိးပှ်လီၤယုသ့ၣ်ညါတာ်ဖိတဖှ်ကဒီးန့ၢ် ဘၣ်ဝဲတာ်ဂ့ၢ်အလၢအပွဲအဂီၢ် ဂဲလီာ်သကိးဝဲသပှ် ပှ်န့ၣ်လီၤ.

ကတီၢ်အံၤဖိ သ့ၣ် ခံလၢ တာ်ယု န့ၢ်တဖှ် တာ် ဟံာ်ဖိဒီးကွဲးက့ၤအဂ့ၢ်ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်အိၣ်လၢလံာ် စိာ်စုတဘျီလၢတာ်ကိးအိၣ်လၢ “ဖိသ့ၣ်ခံလၢသီသံာ် ပှ်ဂီၤ” တယံာ်ဘၣ်ကဟးထီၣ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. ပှ် တဂၤလၢလၢမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးထံာ်ဘၣ်ဖိသ့ၣ်ခံအကလုာ် ဒီးအတာ်ယုတာ်လၢလၢအအိၣ်လၢကဆိထၢၣ်သီ သံာ်ပှ်ဂီၤပှ်တဝါသ့ၣ်ပှ်အပူဒီး ဒုးသ့ၣ်ညါဘၣ်ပှ် သ့ထီာ်န့ၣ်လီၤ. ■

ဖိာ်မုၢ်တာ်ယု သ့ၣ်ညါဖိစက ဆိထၢၣ်သီသံာ် ပှ်ဂီၤပှ်တ ဝါသ့ၣ်ပှ်

တၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၣ်တၢ်ဝီသ့ၣ်ဖိလၢ အဘၣ်ဘျိးဘၣ်ဒါ

သုလၢကီၤဝုၤ

အဲၣ် ဒီးသံကွၢ်န့ၣ်တၢ်တမံ...မ့ၢ်နအိၣ်ဒီးလံာ်
ဘၣ်လးဒီးတၢ်ဝီသ့ၣ်ဖိအဂီၢ်အကျိၤစ့ၢ်
ဒါ. နတၢ်မ့ၢ်တအိၣ်ဒီးနီတဘျီဘၣ်န့ၣ်
ကညီဖိခိၣ်ယၢဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤပျၢ်ဘျးစဲကရၢထုး
ထီၣ်ဝဲဒၣ်လံာ်စိၣ်စုလၢအမံမ့ၢ် “တၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၣ်
တၢ်ဝီသ့ၣ်ဖိလၢအဘၣ်ဘျိးဘၣ်ဒါ” လၢတၢ်ကသု
အီၤလၢတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိအဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်, တၢ်ကသု
အီၤလၢလီၤကဝီဖိတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ကံၢ်စိကအါထီၣ်
လၢတၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၣ်တၢ်ဝီသ့ၣ်ဖိ ဒ်သိးကဒီးန့ၣ်ဘၣ်
သ့ၣ်ထုၣ်ဖိလၢအိၣ်ဒီးအကံၢ်အစီအဂီၢ်လီၤ.

တၢ်ပၤညိၣ်လၢတၢ်ထုးထီၣ်တၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၣ်
တၢ်ဝီသ့ၣ်ဖိလၢအဘၣ်ဘျိးဘၣ်ဒါအလံာ်စိၣ်စုတ
ဘ့ၣ်အံၤန့ၣ်, မ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်ကမၤအါထီၣ်ဒီးဒုးမဲ
ထီၣ်သ့ၣ်ဖိအဂီၢ်, မ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်ကဝီန့ၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိ
လၢတၢ်လိၣ်ဘၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်, မ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်ကမၤန့ၣ်
ဘၣ်သ့ၣ်ဖိဒိၣ်ဖဲအကြးဒီးပုၤထီၣ်ဖဲအကြးအဘၣ်
ဖဲတၢ်စးထီၣ်သ့ၣ်အီၤအခုအခါ, မ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်ကမၤ
န့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်ဖိအနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒုးဒ်တၢ်လိၣ်ဘၣ်ဒီးလၢ
လီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဝီသ့ၣ်ဖိအလီၤ မ့ၢ်တၢ်လီၤလၢအကါဒိၣ်
ဒီးမ့ၢ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်တကဝီဖဲတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိလၢအစၢ်ဒီး
သ့ၣ်တဖၣ်ဒိၣ်ထီၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲကဟု
ကယၢ်လီၤဆီန့ၣ်လီၤ.

သ့ၣ်ဖိလၢတၢ်ဝီလီၤတဖၣ်အံၤ အဆၢကတီၢ်မ့ၢ်
ဘၣ်ဒီး တၢ်ထုးထီၣ်သ့ၣ်လီၤဝဲလၢတၢ်ကသ့ၣ်ပွဲၤကျဲ
သ့ၣ်ပုၤလၢအလီၤဟံလီၤပျီမ့ၢ်ဂ့ၢ်, တၢ်သ့ၣ်လီၤအါ

ထီၣ်လၢသ့ၣ်ပုၤပုၤ, ဒုပုၤသဝီပုၤ, ဟံၣ်ကပိာ်ကပၤ,
ထံကျိကပၤ, မ့တမ့ၢ် ထံကွၢ်ခံအလီၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိအဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ညီန့ၣ်ဖဲတၢ်ဝီ
လီၤသီသီအခါ န့ၣ်တၢ်ဘၣ်ဝီလီၤအါန့ၣ်တၢ်ဒုးဆိဟံ
လၢတၢ်ကသ့ၣ်အီၤ မ့ၢ်လၢသ့ၣ်အကလုာ်တနီၤအဖိ
န့ၣ်တမူညီညီဘၣ် လီၤဆီဒၣ်တၢ်ဖဲလၢတၢ်မ့ၢ်သ့ၣ်
လီၤအီၤလီၤလီၤဆူဟီၣ်ခိၣ် အလီၤအခါန့ၣ်လီၤ. သ
တးဒီးညီဒိၣ်ဒီးဂ့ၢ်ဒိၣ်တက့ၢ် ဖဲလၢတၢ်မ့ၢ်ဝီန့ၣ်အီၤလၢ
တၢ်လီၤတတီၤတီၤ ဒီးဆိတလဲသ့ၣ်အီၤဆူတၢ်လီၤအ
ဂၤတတီၤ ဖဲလၢတလိၣ်တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲအဒိၣ်အ
အါလၢဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

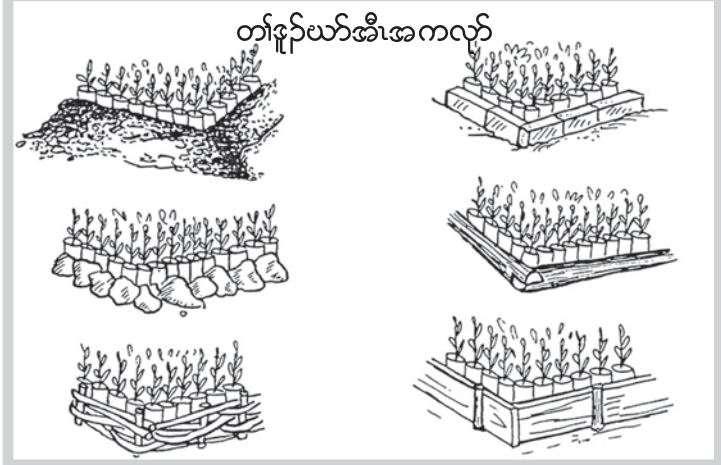
သ့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဘိအကလုာ်လၢအမဲထီၣ်လၢကီၢ်
တဘျီဘၣ်တဘျီဒီးလီၤကဝီတတီၤဘၣ်တတီၤ
န့ၣ် အတၢ်လီၤဆီအိၣ်ဝဲအါမး, ဒီးသန့ထီၣ်အသး
လၢထံကီၢ်တဘျီဒီးတဘျီအမူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤ
တၢ်အိၣ်သးအဖိခိၣ်, တၢ်ထုၣ်တၢ်ဘိအကလုာ်ဒီး
တၢ်ပိးတၢ်လီၤလၢတၢ်မၤန့ၣ်အီၤသ့တဖၣ်, ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်
အဂုၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိတၢ်
ယုထၢတၢ်ထုၣ်တၢ်ဘိအချံလၢအကြးဒီးပဟီၣ်ကဝီ
အတၢ်အိၣ်သးန့ၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးတၢ်လၢအကါဒိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဝီသ့ၣ်ဖိအကျိၤအကျဲလၢ
ဘၣ်ဘျိးဘၣ်ဒါလၢဘၣ်တၢ်ဟံဖျါအီၤလၢလံာ်တဘျီ
အပူၤ ပၣ်ယုာ်ဝဲဒၣ်ဒီးတၢ်တုထီၣ်ဘျီထီၣ်တၢ်ဝီသ့ၣ်
မ့ၢ်ဝဲဘိအချံအလီၤ, တၢ်ယုထၢတၢ်လီၤတၢ်ကျဲ,
တၢ်ဆီလီၤရဲၣ်လီၤတၢ်ဝီတၢ်ချံအလီၤအက့ၢ်အဂီၢ်,
တၢ်ပိးတၢ်လီၤလၢအလိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, တၢ်ယုထၢဒီး

ကမေ့နားတံချံဖဲလဲၣ်, တံဘၣ်ယုထာတံချံလၢအိၣ်
 ဒီးအကံၢ်အစီၣ်လဲၣ်, ကလိၣ်တံချံဆံးအါလဲၣ်,
 တံကဘၣ်ထုးထီၣ်တံချံဒီးတံကဘၣ်ပၢ်ကီၤ
 အီၤဖဲလဲၣ်, တံဘၣ်ဝီတံချံလၢတံဒါပူၤဖဲလဲၣ်,
 တံကဘၣ်မေ့နားဟီၣ်ခိၣ်လၢကတုၢ်န့ၣ်တံဒါပူၤဖဲ
 လဲၣ်, တံကဘၣ်ယါယုၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢအကြးအ
 ဘၣ်ဖဲလဲၣ်, တံကဘၣ်မၤပျဲတံဒါတဖၣ်လၢ
 ဟီၣ်ခိၣ်ဖဲလဲၣ်, တံကဘၣ်ပၢ်လီၤတံဒါလၢတံ
 ပၢ်ပနီၣ်အလီၢ်ဖဲလဲၣ်, တံကဘၣ်သ့ၣ်လီၤဝီလီၤ
 တံချံဖဲလဲၣ်, တချုးတံသ့ၣ်လီၤတံကဘၣ်ဒဲးကွံာ်
 အလၢၣ်ဖဲလဲၣ်, တံကဘၣ်ကဟုကယၢ်အံးကွံာ်ထွဲ
 တံဖိလၢ တံသ့ၣ် လီၤတဖၣ်ဖဲ လဲၣ်, တံကဘၣ်
 ကတဲာ်ကတီၤထီၣ်လၢတံကသ့ၣ်လီၤအီၤအဂီၢ်ဖဲ
 လဲၣ်ယုၣ်ဒီးတံမၤအကျိၤအကျဲအဂၤအဂၤတဖၣ်
 အိၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ. န့ၣ်အသိးတံသ့ၣ်သ့ၣ်ဖိလၢ
 အဂံၢ်တ အိၣ်ဘၣ်လၢတံသ့ၣ်အီၤလၢအခိၣ်ဆၢၣ်
 တဖၣ်, တံဘၣ်သ့ၣ်အီၤအကျိၤအကျဲမ့ၢ်ဂၤ တံဆဲး
 န့ၢ်အဒုမ့ၢ်ဂၤန့ၣ် ဘၣ်တံပျါထီၣ်စ့ၢ်ကီးအီၤဖဲလံာ်
 တဘျီအံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

တံယုထာဒီးသ့ၣ်လီၤဝီလီၤသ့ၣ်ဖိအတံလီၢ်
 မ့ၢ်တံလၢအကါဒိၣ်လၢတံဘၣ်ဆိမိၣ်အီၤ လၢက
 မၤစၢတံဖိလၢအမဲထီၣ်သီတဖၣ်ကဒိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်
 န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ညၣ်လၢအဂၤ, ထံကဘၣ်အိၣ်,
 ဟီၣ်ခိၣ်မဲာ်ဖံးခိၣ်အက့ၢ်အဂီၤလၢအကြးအဘၣ်လၢ
 တံဝီတံဖိ အဂီၢ်, ဒီးတံပိးတံလီၤလၢအကြးအ
 ဘၣ်လၢတံဝီသ့ၣ်ဖိတဖၣ်န့ၣ် တံဘၣ်ယုထာအီၤတ
 ချုးလၢတံစးထီၣ်မၤတံရဲၣ်တံကျဲဒဲးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
 န့ၣ်အသိးတံယုထာဟီၣ်ခိၣ်မဲာ်ဖံးခိၣ်လၢကဒုး
 အိၣ်ထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ညၣ်လၢအဂၤ, လၢအပၤယာ်ထံ
 သ့, ထံစ့ၢ်ကွံာ်သ့အလီၢ်မ့ၢ်တံအကါဒိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တံပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲတံဝီသ့ၣ်ဖိအတံလီၢ်စ့ၢ်ကီးမ့ၢ်
 တံအကါဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. တံဝီသ့ၣ်ဖိအတံလီၢ်တကဆူး
 ဒီးတကဆူး လၢတံလဲၤန့ၣ်ဟးထီၣ်ကသ့ကညီအ
 ဂီၢ်တံကဘၣ်ပၢ်ပနီၣ်ကျဲအလံာ်ထဲလဲၣ်, သ့ၣ်ဖိလၢ

တၢ်ဝီတဖၣ်တကဆူးဒီးတကဆူးအလဲၣ်အထီကဘၣ်အိၣ်ထဲလဲၣ်န့ၣ် အကါဒိၣ်လၢတၢ်ဘၣ်ဆိမိၣ်ယုၣ်အီတချူးလၢတၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲလီၤတၢ်ဖံးတၢ်မၤဒီးဘၣ်အကတီၢ်န့ၣ်လီၤ

တၢ်ဝီသ့ၣ်ဖိအလီၢ်န့ၣ် ကျဲလဲၣ်န့ၣ်အဒိၣ်အဆံးကဘၣ်အိၣ်, ကရၢၢ်ကဘၣ်အိၣ်, တၢ်လီၢ်လၢတၢ်ပၣ်ဖိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်အဂီၢ်ကဘၣ်အိၣ်, တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လၢတၢ်ပၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်အလီၢ်ကဘၣ်အိၣ်, တၢ်လီၢ်လၢတၢ်ကဝီသ့ၣ်ဖိချံကဘၣ်အိၣ်, တၢ်လီၢ်လၢတၢ်ကပၣ်တၢ်ဒါလၢတၢ်ဝီသ့ၣ်ဖိအဂီၢ်ကဘၣ်အိၣ်, တၢ်ခိၣ်ဒုးလၢတၢ်ကပၣ်တၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်, တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအဒိသဒါကလံၤအဂီၢ်, တၢ်လီၢ်လၢတၢ်ပၣ်တၢ်အုၣ်တၢ်ကျဲၣ်အလီၢ်, တၢ်ဒုးခိၣ် မ့တမ့ၢ်တၢ်ကဒုလၢတၢ်ကမၤတၢ်အဂီၢ်, တၢ်လီၢ်လၢတၢ်ကထုးထီၣ်န့ၣ်တၢ်ချံအဂီၢ်,

ဟီၣ်ခိၣ်မဲၣ်ဖံးခိၣ်အကွၢ်အဂီၢ်ဒီးတၢ်ပီးတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤကဘၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လံာ်စိၣ်စုတဘျီအံၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်အလၢအပျဲခဲလၢန့ၣ်လီၤ

တၢ်ပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲတၢ်ဝီသ့ၣ်ဖိလၢအဘၣ်ဘျိးဘၣ်ဒါအလံာ်စိၣ်စုတဘျီအံၤ တချူး ၂၀၁၇ နံၣ်အလၢာ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်ကဟးထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်စိၣ်စုတဘျီအံၤ မ့ၢ်ဝဲလံာ်တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ်လၢအကါဒိၣ်တဘျီ လီၤဆီဒုၣ်တၢ်ပှၤလၢအမၤတၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးသ့ၣ်ပှၤအတၢ်မၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, စံာ်ပှၤသ့ၣ်ပှၤတၢ်မၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤတတၢ်ခိၣ်န့ၣ်လၢအဂ့ၢ်ကျဲးစးလၢပှၤတတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအဂီၢ်ဘၣ်ထွဲခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်အဂ့ၢ်အကျိတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. လံာ်တဘျီအံၤကဘၣ်တၢ်နီၤလီၤကလီၤဒီးပှၤတဂၤလၢလၢမ့ၢ်လိၣ်ဘၣ်ဒီးဆဲးကျိးဒုးသ့ၣ်ညါခ့ၣ်ပှၤမၤသကိးတၢ် မ့တမ့ၢ် ဆုၢ်ထီၣ်န့ၣ်လံာ်ပရၢဆုၢ်စံာ်အဝဲဒါဒုးသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ■

တၢ်ထဲထုးထီၣ်တၢ်ဖိဒီးတၢ်တံာ်တံာ်အဂီၢ်လၢတၢ်ကသ့ၣ်အီအဂီၢ်

အဒုလၢတၢ်ကဆဲးန့ၣ် ကူးတံာ်တစ့အီၤ

အထူၣ်ဖိလၢတၢ်ကဆဲးဒီးအီန့ၣ်ကူးတစ့အီၤ

ထိပ်ပွန်အသးသမူအဝှ်

သုလ္လကီုဂု

ပွန်ပွန်ထိပ်လၢအသံအလၢအိန်ကတၢ်
လၢအဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအီုလၢထိပ်ခဲ
လၢအကျါန့ၣ်လီၤ. အတၢ်ပံတၢ်လၢ
ကဟုကညီၢ်တဖၣ်ထုးန့ၣ်ဒီးမၤကမၤကမၤပုၤကိးဂၤ
ဒဲး အသး မ့ၢ်လၢအတၢ် ပံတၢ်လၢအံၤလီၤဆီ န့ၣ်ဒီး
ထိပ်အဂၤခဲလၢန့ၣ်လီၤ. ကတၢ်အံၤထိပ်ပွန်တဖၣ်
အနီၣ်ဂံၢ်လီၤစ့ၣ်ခိဖျိတၢ်မၤသံအီုဒီးပံးန့ၣ်အဆူၣ်
အဒဲးသ့ၣ်တဖၣ်အပိန့ၣ်လီၤ.

ထိပ်ပွန်ပွန်ထိပ်ဖးဒိန်တကလုာ်လၢအါတက့ၢ်
အိန်မူဒီးဘၣ်တၢ်ထံၣ်န့ၣ်အီုလၢအုၤရၤအမ့ၢ်ထိပ်
ကလံၤထံးကစၢ်ကျါတၢ်ကိၢ်အလီၢ်မ့ၢ်ဂုၤ တၢ်လီၢ်
လၢအဘူးဒီးတၢ်ကိၢ်အလီၢ်မ့ၢ်ဂုၤ, တၢ်လီၢ်လၢဟ့အ
လီၢ်မ့ၢ်ဂုၤလၢအအိန်လၢအုၤဒုယၣ်မ့ၢ်ထိပ်ကလံၤ
စိး, ကီၢ်ပယီၤကလံၤစိး ဒီးတရူးကီၢ်ကလံၤထံး,
တၢ်လီၢ်လၢအိန်ဒီးဝၣ်, ပျီဖးလဲၢ်လၢအိန်ဒီးတပံၢ်တ
မၤ, နီၣ်ပျီလၢဟ့အလီၢ်, သ့ၣ်တပျီဖိအိန်တၢ်လီၢ်ဒီး
စံၢ်လီၢ်ကျိးလီၢ်အိန်အယၤ, လၢအဘူးဒီးထံကျိ
န့ၣ်လီၤ.

နီၢ်ခိတၢ်ပနီၣ်ဒီးအတၢ်အိန်ဖျါ

ထိပ်ပွန်လၢတၢ်ကိးအီုလၢ (Green peafowl)
(*Pavomuticus*) တကလုာ်အံၤ အမိၢ်မ့ၢ်ဂုၤ အဖါမ့ၢ်
ဂုၤအိန်ဖျါလီၤကံၤလီၢ်အသး အလွဲၢ်အကလုာ်ကလုာ်
လၢအသံအလၢ ဒီးဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအီုလၢအမ့ၢ်
ထိပ်လၢအသံလၢကတၢ်လၢထိပ်ခဲလၢအကျါန့ၣ်
လီၤ. ထိပ်ပွန်အဖါလၢအအိန်တုာ်ခိၣ်ပွဲၤ တဘ့ၣ်န့ၣ်
စးထိပ်လၢအခိၣ်သ့ၣ်ဒီးတုၤလၢအမဲၢ်ကိန့ၣ် အထီ
အိန်ဝဲဒၣ် (၁.၈-၃ မံထၢၣ်) ယၣ်ယၣ် ဒီးယၢဝဲ

ဒၣ် ၅ ကံလိယၣ်ယၣ်န့ၣ်လီၤ. ထိပ်ပွန်အဖါန့ၣ်
အိန်ဒီးအခိၣ်သံၣ်, အဆူၣ်လၢအခိၣ်သံၣ်န့ၣ်အက့ၢ်
အဂီၤဒီးအ လွဲၢ်လီၤဆီ လိာ်အသး, တနီၤသုလၢ,
တနီၤသုလုးဝဲ လီၤတုၤလၢအကိာ်ဘိ, အသးနီၤပျါဒီး
ကျါဘၢဝဲအမိၢ်ပျါန့ၣ်လီၤ. အမဲၢ်ကိအဆူၣ်အဒဲး
ဖိတဖၣ်အိန်ဒီးအမဲၢ်ချံလီၤအဲၣ်လီၤကွံၤလၢအလွဲၢ်လီၤ
ကံၤလိလၢအဲးအသိး ဝဲအသလၣ်လီၤဝဲအခါန့ၣ်
လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိးထိပ်ပွန်အမိၢ်တဘ့ၣ်န့ၣ် ဝဲအဒိန်
တုာ်အကတၢ်န့ၣ်စးထိပ်လၢအခိၣ်တုၤလၢအမဲၢ်ကိ
ခိၣ်ထံးန့ၣ်ထီဝဲဒၣ် ၃.၆ ခိၣ်ယီၢ် (၁.၁ မံထၢၣ်)
ဒီးယၢဝဲဒၣ် (၁.၁ ကံလိ) န့ၣ်လီၤ. ထိပ်ပွန်အမိၢ်
န့ၣ်အါတက့ၢ်အဆူၣ်အဒဲးတဖၣ် သုလး ဒီးအမဲၢ်
န့ၣ်တထီဒဲးသိးအဖါဘၣ်န့ၣ်လီၤ

တၢ်အါထိပ်ဂီၢ်ထိပ်

ထိပ်ပွန်တဖၣ်အိန်ဝဲဒၣ်လၢပျါကျါဒီးဒိန်လီၤဝဲ
လၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤန့ၣ်လီၤ. ဒိန်လီၤတဘျီန့ၣ် ၃ ဖျါ
တုၤလၢ ၆ ဖျါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိန်

တၢ်အိန်လၢအညီၢ်န့ၣ်အိန်ဝဲမ့ၢ်တၢ်ချံအကလုာ်
ကလုာ်, တၢ်ဖိယၢ, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအစ့ၢ်ဒီးဟုအ
ဒိန်ဒဲအမ့ၢ် တမၣ်, ဂုၢ်, ချံး, တၢ်သုတၢ်သ့ၣ်ဒီးဆၣ်
ဖိကီၢ်ဖိလၢအဆံးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်စံးဝဲလၢထိပ်ပွန်
တကလုာ်အံၤယုဖီၣ်အိန်ဂုၢ်လၢအိန်ဒီးအစုၣ်အၢဒၣ်
လဲၢ်ဒီးတၢ်အိန်လၢအအိန်ဝဲဘဲကတၢ်န့ၣ်မ့ၢ် ခံၣ်,
ပအူး, ဖိအကဘျံး, သ့ၣ်လၣ်လၢအဒီးထိပ်သီ ဒီး
သ့ၣ်သ့ၣ်လၢအမံတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သူအိၤလၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ

ထိၣ်ပှ်အဒံးတဖၣ်ပံလၢလီၤအဲၣ်ဒီးပှ်အါဂၤ အဲၣ်ဒီး မိၣ်န့ၣ်သးလီၤဘၣ်အိၤလီၤ. တၢ်လူၤမၤသံ ထိၣ်ပှ်လၢ တၢ်ကဟံးန့ၣ် အဆူၣ်အဒံးလၢ အပံ လၢတဖၣ်လၢတၢ်ကဆါအိၤအဂီၢ်မ့ၢ်ဂၤ တၢ်ဒုးကဲ ထိၣ်အိၤဆူတၢ်ကူတၢ်သိး, တၢ်ကယၢကယဲအက လုၢ်ကလုၢ်လၢအပံအလၢဒီးအပှ်လီၤဘိလီၤမ့ၢ်အ ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အပိၣ်ကတီၢ်အံၤတၢ်တြီတၢ် မၤသံထိၣ်ပှ်မ့ၢ်လၢထိၣ်ပှ်တကလုၢ်အံၤအိၣ်လၢ ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအစၢလီၤတူၢ်အကျိန့ၣ်လီၤ.

ထိၣ်ပှ်ဘၣ်တၢ်ဟံပနီၣ်အိၤအဲၣ်ဒီးမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ကီၢ်ပ ယီၤအထံကီၢ်ဒိတဘျီတၢ်ပနီၣ်တခါဒီးမ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ် ပနီၣ်လီၢ်လံၤလၢအအိၣ်တၢ်လၢပှ်လံၤလံၤလၢတၢ်သူ အိၤလၢစိလီၢ်စိပၤအစိ, အဲကလံးပတၢ်လၢကီၢ်ပ ယီၤအစိဒီးတုၤလၢကီၢ်ပယီၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်တဘျီ အစိ န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲလၢထိၣ်ပှ်တကလုၢ်အံၤ အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအစၢကလီၤတတူၢ်အ

ကျိန့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိးလၢဟီၣ်ခိၣ်ဘိမ့ၢ်ပှ်မၤ တၢ်ဖိကရၢလၢအရဲၣ်သဲကတီၢ်က့ၤန့ၣ်ဆၣ် (IUCN, International Union for Conservation of Nature) EN=Endangered, Appendix II of CITES) တၢ်သိၣ် တၢ်သီအပူၤ တြီဝဲလၢတၢ်သုတမၤသံမၤဆါဒီးကူလဲၢ် မၤကၢလၢအိၤတဂ့ၤန့ၣ်လီၤ.

လၢကီၢ်သူလုၤသ့ၣ်ပှ်အဖိလစံၣ်အပူၤန့ၣ် တၢ် တြီတၢ်မၤသံဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအိၤကလုၢ်အကျိ ထိၣ် ပှ်ဘၣ်တၢ်တြီအိၤလၢတၢ်ကူလဲၢ်မၤကၢ, တၢ်မၤ သံ, တၢ်မၤပှ်မၤဖုးဒီး တၢ်ဆါ တၢ်ပှ်အိၤ အဂီၢ် န့ၣ် လီၤ. ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်သ့ၣ်ပှ်တၢ်ဘျီအိၣ်ဝဲလၢတၢ်တ ဘၣ်မၤသံမၤဆါထိၣ်ပှ်ဘၣ်အပိၣ် အလီၢ်အိၣ်လၢ ပှ်ကိးဂၤ ကသ့ၣ်ညါန့ၣ်ဟံဝဲ ဒ်သိးဒီးဆၣ်ဖိကီၢ် ဖိလၢအလုၢ်ဒိၣ်ပှ်ဒိၣ်ဒ် အမ့ၢ်ထိၣ်ပှ်တဖၣ် အ စၢသုတလီၤတူၢ်န့ၣ်ပှ်တဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်ခုၣ် အဲၣ်ယုၣ်အဖိလစံၣ်အိၣ်တၢ်ဟံဝဲအသိး, ပှ်မ့ၢ်မၤ ကမၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတဂၤလၢလၢဒီး တၢ်ကဟံး န့ၣ်အိၤအရူသပှ်ကတၢ်န့ၣ်လီၤ. ■

တၢ်ဂီၢ်-google အုထၢၣ်န့း

တၢ်ဂီၢ်-google အုထၢၣ်န့း

တၢ်ဂီၢ်-google အုထၢၣ်န့း

ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်သ့ၣ် ပှ်တၢ်ဘျီအိၣ် ဝဲလၢတၢ်တဘျီ မၤသံမၤဆါဒီး ကူၣ်လဲမၤကၢ ထိၣ်ပှ်ဘၣ်.

ဆိုက်အါဘုဂ်ဆိုက်ပံင်, ဆိုအါဘုဂ်ဆိုကျာ

ဘုဂ်ကနာ - မုင်တြီ

U မုံပပုဂ်လၢပျာတဲတုာ်ဟ်ဝဲလၢ, ပုသးပုဂ်ကမံ မိာ်ဝဲဒီးပုဖိသုဂ်ကထံဂ်လၢအမဲင်န့ဂ်လၢ.

တၢ်အံၤမုာ်ဟဲတုၤအိၣ်ပုၤနီၣ်ကီၢ်လံၤခါ “မုာ်မ ဆါတနံၤညါအံၤ ထံဂ်ကီၢ်သဲး, မုာ်ကျိၤဝဲကွၢ်, ပု ဂုာ်ဝီအတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအလီၤဆီသုဂ်တဖၣ်အံၤ သုး ဘူးထီၣ်အသးတဆီဘုဂ်တဆီဆူခိၣ်ခိၣ်ကစၢ်ကျါ, နံၤပံးတၢ်အသး တၢ်လၢပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိ ပုၤထူလံၤဖိ တထံဂ်ဘုဂ်နီတဘျီတဖၣ် ထံဂ်ဘုဂ်ထီၣ်ဝဲတကး ဘုဂ် မၤဘုဂ်ဝဲလၢအစုဒုၣ်လဲၣ်လံၤန့ဂ်လၢ. တၢ်မၤအ သးဒ်သးအံၤသုဂ်တဖၣ် မုာ်တၢ်လၢအရုဒုၣ် ဒီးဒိၣ် သပုဂ်ကတၢ်လၢပုၤထူလံၤဖိသုဂ်တဖၣ်ကပလီၢ်အ သး ဒီးပံင်ထံနီၤဖးတၢ်မၤအသးဒ်သးအံၤတဖၣ်န့ဂ် လၢ. လၢအပုၤကွံာ်တၢ်ဒ်သးအံၤသုဂ်တဖၣ်တအိၣ် နီတဘျီဘုဂ်အသးန့ဂ် ဒ်သးတၢ်သုဂ်တဖၣ်အံၤသု တယုာ်လၢ ဒီးအိၣ်ကလီၤကွံာ်ပနီၣ်ခိၣ်ခိၣ်ဒီးပသုဂ်ပ သးတဂုၤအဂီၢ် တၢ်ကတဲာ်ကတီၤဆိဟ်ပသးန့ဂ်အ လီၢ်အိၣ်ဝဲသပုဂ်တၢ်န့ဂ်လၢ.

ဒ်ပသုဂ်ညါအသး ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဒုဂုၤ, တ ဘုဂ်ဂုၤအတၢ်ကိးပသုပသီ, အိၣ်အုကမဲၤသုဂ် တဖၣ်န့ဂ် မုာ်အဝဲသုဂ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်အလၢအပုၤန့ဂ် လၢ. ဘုဂ်ဆၣ်အဝဲသုဂ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢက ဘုဂ်ဂုာ်ဟံးန့ဂ်ကွဲးအဂီၢ်ကူၣ်ဝဲတဘုဂ်, မၤဝဲတသု ဘုဂ်အယိ ပဝဲပပုၤကညီ, ပတၢ်သုဂ်ညါ, ပတၢ် ကူၣ်တၢ်ဆးလၢဟီၣ်ခိၣ်အံၤမုာ်တၢ်အထီကတၢ် အယိ တၢ်ကမၤအသးတဖၣ်, တၢ်မၤတုာ်လံၤအသး သုဂ်တဖၣ်န့ဂ် တၢ်ဘိးဘုဂ်ရၢလီၤဒုးသုဂ်ညါဝဲလၢ လံာ်မုာ်ဂုၤ, ကွဲးလုၤလီၤမုာ်ဂုၤ, ကွဲးဟူပျါမုာ်ဂုၤ, ကိး နံၤကိးနုၤဒဲးန့ဂ်ပသုဂ်ညါဘုဂ်ဂုၤလၢ. ပဟီၣ်ခိၣ်,

ပသုဂ်ပုၤ, ပထံ, တၢ်သုဂ်တဖၣ်အံၤ မုာ်ပညာ်, ပယံ, ပသ့ဂ်ပထံအယိ ပကဘုဂ်ဟံးန့ဂ်ပယာ်ဒီး ဒီသဒကုၤအီၤဆိဆိဒ်သးပသုတကဲထီၣ်ပုၤဖျီၣ်သံ ယာ်ဂီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်တအိၣ်, ထံတအိၣ်, သုဂ်တ အိၣ်, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတအိၣ်တဂုၤအဂီၢ် န့ဂ်ပမူပဒါ အိၣ်ဝဲသပုဂ်ကတၢ်ဒီး တကးဒဲးဘုဂ်ပုၤလၢအဟဲလၢ ခံတစီကမုာ်လၢသးစုဘုဂ်ဝဲဒီးအိၣ်ကုးအီၤပုၤဘုဂ် အဂီၢ်န့ဂ်လၢ.

လၢတၢ်ကဒီသဒကုၤဒုသဝီတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲအ ဂီၢ် ၈ ၂၀၁၆ နံၣ်အတီၢ်ပုၤ ဖျးခိၣ်ကရူၢ်ခိၣ် စီၤခုၣ် လး ဂုာ်လိာ်ဂဲၤလိာ်ဝဲ ဒ်သးထံဖိကီၢ်ဖိကမုာ်လၢက ရူၢ်ပုၤတဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, တၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ် အလီၢ်မုာ်ဂုၤ, ဒုသဝီအဆၢအတလီသုဂ်တဖၣ်က အိၣ်ဒီးတၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲး ဒီးတၢ်န့ၢ်ပဘုဂ်ကအိၣ် လၢပုၤထူလံၤဖိအစုပုၤ လၢအဖိမံးဒီးတၢ်ပတၢ်ပြး လၢပုၤထံဖိကီၢ်ဖိအကစၢ်ပလီၤအသးဒုၣ်ဝဲ (ဒံၣ်မိာ် ကရူၣ်စံၣ်သန့) တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲန့ဂ်လၢ. လၢတၢ် ကမၤပျါထီၣ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤအမိာ်လံၤမိာ်ပုၤအဂီၢ်ဝဲ လါ အီကူၣ် ၂၆ သီ ၂၀၁၆ နံၣ် ဒီးတုၤလီၤလၢ လါစဲးပ ထုဘုဂ် ၁၅ သီ ၂၀၁၆ နံၣ် အတီၢ်ပုၤန့ဂ်, လုၤသီ ဖိဒုကရူၢ်ပုၤတတၢ်ကမံးတံာ်ဒီးခွဲးပုၤမၤသကိးတၢ်ဖိ တဖၣ် ဟ်ဖျိထီၣ်သကိးအသးဒီး လီၤထီၣ်မၤနီၣ် မၤယါစၢၤကုၤအပုၤဖိသဝီဖိတဖၣ်အထံဆၢကီၢ်ဆၢခဲ လၢာ်ဝဲဒုၣ်ဒ်အမုာ်, ကုၤဒုသဝီ, ဖျးခိၣ်ဖိသဝီ, စီၤအံၣ်ဒါ, သုဂ်ဘီ, ထီၣ်ကံၣ်, လု ဂီၤ, ဖိမုာ်ဒါ, ကျဲၣ်မုာ်လုၤဒါ, စီၤကၢၣ်ဒါ, သီၣ်ခွဲၣ်, မိ လီၤ, တၢ်ကူၤဒါ, တုမူဒါ ခဲလၢာ်သဝီကီၢ်ဆၢ ၁၄ ဖျါၣ် ကဲထီၣ်ဝဲဒုၣ်ဂုၤန့ဂ်လၢ.

သဝီဖိလအမသကိးတၢ်ဒီးလူသီဖိဒုကရူာ် တကစံးဝဲလၢ, “ကရူာ်ခိၣ် စီၤခွၢ်လးအံၤ ဖဲအဝဲမလီၢ်တၢ်စၢအဒူဖိသဝီဖိအထံဆၢကီၢ်ဆၢအဖၢမုၢ်တူၢ်တၢ်မၤဝဲတစုန့ၣ်, ပုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါအဂုၤအဂတနီၤ န့ၣ်ဒွဲၣ်စံးအအီၤလၢကျဲအဘိဘိ, ထံဖိကီၢ်ဖိ, ထံတဘျီကီၢ်တကါအပုၤလၢတလူယုသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ် ကျီၤလီၤတၢ်လီၤဆဲး ဘၣ်ယးတၢ်မလီၤတၢ်ဟီၣ်ခိၣ် ဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ် ကတိၤအကတိၤသီဝဲဖျးခိၣ်က ရူာ်ခိၣ်ဒီးစံးဝဲလၢ ကရူာ်ခိၣ်မၤန့ၢ်ကူၣ်ပနံၣ်တၢ်ခးပ နီၣ်, မၤသကိးတၢ်ဒီးခွဲၣ်ဒီးပျါလၢခွဲၣ်တၢ်မၤ, ကရူာ်ခိၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးလူသီဖိဒုအယိ မၤန့ၢ်န့ၣ် ဒါပယီၤအခိၣ်တယၣ်န့ၣ် စံးအစံးသီန့ၣ်ဒွဲၣ်အီၤန့ၣ် အိၣ်ဝဲဒၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ.”

ဘၣ်ဆၣ်ကရူာ်ခိၣ်စံးဝဲ, “တၢ်မၤခဲလၢ်ပမၤ အီၤလၢတၢ်မၤအကျဲလီၤ. အဂ့ၢ်ဒ်အံၤ ဟီၣ်ခိၣ်က ပံာ် တၢ်သိၣ်တၢ်သီ (ဖိလံစံၣ်) လၢခွၢ်အဲၣ်ယုၣ်လီၢ် ခၢၣ်သးဆုၤလီၤတဖၣ်ဒီးလူသီကီၢ်ဆၣ်ခိၣ်အလံာ် နဲၣ်လီၤအယိ ပမၤထွဲ ဒ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်နဲၣ်လီၤ ပုၤအသးလီၤ.”

တၢ်ကတိၤ န့ၣ်ဒွဲၣ် စံး အါမ့ၢ် အိၣ်ဝဲ ဒၣ်ဘၣ် ဆၣ်ကရူာ်ခိၣ်အံၤတဂုၤအခံဘၣ် ဂုၢ်ကျဲးစးမၤတၢ်

ဆုညါဆုၣ်ဆုၣ် န့ၣ်လၢအထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်အဂီၢ် သပှၢ်ပှၢ်န့ၣ်လီၤ. ခိၣ်ဖျိကရူာ်ခိၣ်အတၢ်ဂုၢ်ကျဲးစးဂုၤ အယိ ဖျးခိၣ်ကရူာ်ဒီးဘၣ်တၢ်ထီၣ်အီၤမ့ၢ်တလၢ်တ ဆ့ဘၣ်ဆၣ်ဘျးကလၢ်ဝဲဒၣ် ဒီးတၢ်အကါဒိၣ်န့ၣ် သဝီတဖျၢ်ဘၣ်တဖျၢ် ဒ်မိၢ်လုပၢ်လၢ်တၢ်စ့ၢ်တၢ်နၢ် အကျိၤအကျဲအိၣ်တ့ၢ်လၢပုၤလၢအပူၤကွံာ်စိတဖၣ် အစိမၤတ့ၢ် ဒီးမၤလိာ်တ့ၢ်အသး သဝီတဖျၢ်ဘၣ် တဖျၢ်အဆၢအိၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်တြၢ်ကလၢ်န့ၣ်ပ စံးသ့ဝဲဒၣ်လံန့ၣ်လီၤ.

ဒ်ကရူာ်ခိၣ်အတၢ်ဟံးစုနဲၣ်ကျဲအသး လီၢ်က ဝီဖိတနီၤဂၤလိာ် ဒီးဂုၢ်ကျဲးစးမၤသကိးတၢ်လၢတၢ် သးတဖျၢ်ယိအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဖါတၢ်စိဖဲနဲး, အိၣ်ဆိးလၢစိအံၣ်အတက ဂုၢ် ကျဲးစးမၤတၢ်လၢတၢ်သးအ့ၣ်တၢ်အပူၤဒီးအဝဲစံးဝဲ, “ပယုၢ်မ့ၢ်ဟးဖျိး ဒီးပပာ်တ့ၢ်ကွံာ်ပန့ၣ်လီၢ်, ပသဝီအ နံၣ်လၢအဆံတဖၣ်အဆံလံ, တၢ်ဟံးစုနဲၣ်ကျဲ, တၢ် တိစၢမၤစၢပုၤမ့ၢ်အိၣ်ဒ်အံၤ ပဝဲပနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ပဝဲပ ဘၣ်ဂုၢ်ကျဲးစးဆုၣ်ဆုၣ်တက့ၢ်လီၤ.”

ဒ်န့ၣ်အသး ဖျးခိၣ်ကရူာ်သဝီဖိစိဟဲရဲၣ်ထူ စံးစ့ၢ်ကီးဝဲလၢ, “ကီၢ်သီမၤ အိၣ်သယဲၤလိာ်အသး ဒီးကီၢ်သ့ၣ်ဂုၢ်အံၤ ပကွၢ်က့ၤ ဖဲၣ်လဲၤပျီ, ပုၤဂီၤပျီ,

ဒီးသကိးတၢ်ဂီၤ ဖဲတၢ်ဟးထီၣ် ဒီးမၤနီၣ်မၤဃါ က့ၤဟီၣ်ခိၣ် န့ၣ်သဝီအဆၢ ဖဲဖျးခိၣ်ဟီၣ် ကဝီၤ

တၢ်ဂီၤ-ခွဲၣ်

တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဘုမ့ၢ်ဘုဖိအလီၢ်မံလီၤ. ပျီသ့ၣ် တဖၣ်အံၤတချုးဒ်လၢသးမိစိရိယဲၤန့ၣ်လီၤဒီးဆိ လီၤအသးကလၢဒံးဘၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဒုဖိသဝီဖိတဖၣ်အ တၢ်အိၣ်ကူအိၣ်လၢအလီၢ်, မၤဝဲကိးကဲဒဲး တဘၣ် ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘီတၢ်ဘၣ်. အိၣ်ကူအိၣ်လၢကိးကဲဒဲး လီၤ. တကးဘၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ခိတၢ်သ့ၣ်ဆုတၢ်ပတၢ် ပြးအအိၣ်လၢထီၣ်ပျဲထီၣ်ဝဲဒၣ်အယိ တၢ်ပတၢ်ပြး လၢအသးဖိမံကိးန့ၣ်ဒဲးဒီးတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အိၣ်ဒီး ပုၤကီၢ်သီမၤဖိကိးန့ၣ်ဒဲးလီၤ. ပဘၣ်ပၢ်တၢ်ကွံာ်ပထံ ပကီၢ်, ခိဖျိသးမိစိရိယဲၤအတၢ်ဆိၣ်သနံးအယိ ပဖျိၣ် လီၤယၢ်လီၤဝဲတကးဘၣ် ပဟ့ၣ်ထီၣ်က့ၢ်တၢ်ခိတၢ် သ့ၣ်တန့ၢ်လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ခိဖျိတၢ်သးတၢ်က့ၢ်ဒ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်လၢအဖိးမံဒီးပုၤလီၢ်ကဝီဖိအတၢ်ဆိမိၣ်တၢ် ပၢ်သ့ၣ်ပၢ်သးအယိ တၢ်ဂ့ၢ်အံၤကြးပဆိၣ်ထွဲစၢက ရုၢ်ခိၣ် စီၤခုၣ်လၢအတၢ်သးတၢ်က့ၢ်ဆူၣ်ဆူၣ်န့ၣ် လီၤ.” ဖဲလၢဒုၣ်ဒါအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအိၣ်ဒဲးဝဲလၢဟီၣ် ကဝီပုၤအကတီၢ် ကမ့ၢ်လၢတၢ်လီၢ်ဖဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ယုၢ်မ့ၢ်ဟးဖျိး တအိၣ်ဘၣ်လၢအကစၢ်အဒူအသ ဝီပုၤဘၣ်. ကတီၢ်အံၤတၢ်အိၣ်သးကၢ်ထီၣ်က့ၢ်တဖၣ် ဒီးကမ့ၢ်တဖၣ်က့ၢ်အိၣ်က့ၢ်ဆိးလၢအကစၢ်တၢ်လီၢ်

တၢ်က့ၢ် ဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၢ်အဒူအသဝီတၢ်ဖံးအိၣ်မၤ အိၣ်အလီၢ် ယုၤသကိးဝဲက့ၢ်လၢအယုၢ်ကၢလၢကအိၣ် ဘၣ်က့ၢ်ဝဲမုၢ်မုၢ်ခုၣ်ခုၣ်လၢတၢ်ယုၤတၢ်ဖိးအပူၤအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ယုၤသကိးက့ၢ်အဆၢကတီၢ် ကီၢ်ရုၣ် အပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ, ခုၣ်စါအပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါဒီးဒူသဝီ ခိၣ်နၢ်တဖၣ်တၢ်ပိၣ်ပသကိးဝဲလၢ ကကုာ်က့ၢ်စးဒုး အိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်ဖဲမုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရုၣ်အ ပူၤဒ်သိးကမၤစၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်, တၢ်မၤသကိးတၢ်, တၢ်ကပၤယၢ်ကဟုကယၢ်ကွံာ်ထွဲက့ၢ်လုၢ်လၢထူသ န့ၣ်, ခိၣ်ယၢ်န့ၣ်ဆၢဒီးတၢ်ကသ့ၣ်ညါပၢ်ကဲပုၤထူလံဖိ တဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကရုၢ်ခိၣ်စံးဝဲလၢ, “ခိဖျိလၢတၢ်မၤသကိးတၢ် ဖိးအံၤအဖိခိၣ်ကဲထီၣ်ကဒါက့ၢ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢက့ၢ် ကရၢမိၢ်ပုၤလၢထးတဖၣ်အတၢ်ဖံးတၢ်မၤ တကး ဘၣ် မၤလၢထီၣ်ပျဲထီၣ်ဝဲ ယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အ တၢ်မုၢ်လၢကွံာ်စိဖးဒိၣ်ညါန့ၣ်လီၤ.”

ကတီၢ်အံၤတၢ်မၤအသးဆူၣ်ဆူၣ်ဘဲၣ်ဘဲၣ်လၢ တၢ်လီၢ်အါတီၤလၢပထံၣ်ဘၣ်အီၤတဖၣ် မၤဘၣ်ဒိ ဘၣ်ထံးပုၤထူလံဖိအကီၢ်, အတၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အ လီၢ်အက့ၢ်, တဘျီယိ မၤဘၣ်ဒိပုၤထူလံဖိအခွဲးအ ယၢ်, လုၢ်လၢထူသန့န့ၣ်လီၤ. လၢအပူၤကွံာ်လံလံ ပုၤတပၢ်ကဲပုၤထူလံဖိတဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဘၣ် ဒီးတၢ်ဆိၣ်တၢ်မၤန့ၢ်ဒ်အီၤတဘိယုၢ်ယိန့ၣ်လီၤ.

ကရုၢ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်စံးဝဲလၢ, “ပဟီၣ် ကဝီပတၢ်လီၢ်တၢ်က့ၢ်တဖၣ် ပကဘၣ်ကဟုကယၢ်, ဟယၢ်, စံၣ်ညီၣ်တဲာ်အီၤလၢပကစၢ်ဒ်ပဝဲဒီးမၤလီၤ တၢ်တၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အလီၢ်ဒ်အမ့ၢ် စံာ်လီၢ်ပုၤလီၢ်, ကၢလီၢ်, ကျိးလီၢ်, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအိၣ်ဆၣ်အလီၢ်သ့ၣ် တဖၣ် ဒ်သိးတၢ်အုၣ်သးကဖျါထီၣ်လၢပုၤတၢ်ချၢမ့ၢ် ဂ့ၤ, ပုၤတၢ်ပုၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကသ့ၣ်ညါပၢ်ကဲစၢပုၤအဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအယိ ပလိၣ်ဘၣ်တၢ်အုၣ်ကီၤ လၢခုၣ် အဲၣ် ယုၣ်က ဟ့ၣ် ပုၤ အ လံာ် အုၣ် ကီၤ နီၢ် နီၢ် လၢပတၢ်ဂဲၤလိာ်ဆုညါဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.” ■

“ပဟီၣ်ကဝီပတၢ်လီၢ်တၢ်က့ၢ်တဖၣ် ပကဘၣ်ကဟုကယၢ်, ဟယၢ်, စံၣ်ညီၣ် တဲာ်အီၤလၢပကစၢ်ဒ်ပဝဲ ဒီးမၤလီၤတၢ်တၢ် ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အလီၢ်ဒ်အမ့ၢ် စံာ်လီၢ်ပုၤလီၢ်, ကၢလီၢ်, ကျိးလီၢ်, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအိၣ်ဆၣ် အလီၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သိးတၢ်အုၣ်သးကဖျါ ထီၣ်လၢပုၤတၢ်ချၢမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပုၤတၢ်ပုၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကသ့ၣ်ညါပၢ်ကဲစၢပုၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ”

တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သံဒီးတၢ်ဒီးတံညၣ်ကံၢ်

သုလၢကီၤဂ့ၤ

ဒ သီးမိၢ်ပၢ်ဖဲဖုလၢပုၤအတၢ်ဟ့ၣ်သၢသ့ၣ်တဖၣ် သုတလီၤမၢ်ကွၢ်တဂ့ၤအဂီၢ်ဒီးတၢ်ကသ့ၣ်ညါ ဟံၣ်ကဲပုၤထူလံၤဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အဂီၢ်, က မျၢၢ်လၢလူၤသီဖိဒုတဖၣ်အသးဆုၣ်ဝဲလၢကဲလိာ် ဆူၣ်ထီၣ်က့ၤလၢ, တၢ်ကပၤယၢ်ကၤယၢ်က့ၤလုၢ် လၢ်ထူသနူတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, ကွၢ်ထွဲကတီၤက့ၤအ ဟီၣ်ခိၣ်, သ့ၣ်ပုၤဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢတဖၣ်ဒီးတၢ် ဟူးတၢ်ဂဲၤအကတနီၤလၢပုၤမိၢ်ပၢ်ဖဲဖုမၤယုၤတၢ်အဝဲ သ့ၣ်တဖၣ်အသးန့ၣ်လီၤ. သုလၢကီၤဂ့ၤပုၤမၤတၢ်ဖိ လဲၤထံၣ်လိာ်သံကွၢ်တၢ်ဒီးလူၤသီဖိဒုပုၤတၢ်ကရၢ ခိၣ် စီၤညၣ်ကံၢ်ထူ ဒီးမ့ၢ်စ့ၢ်ကီး ပုၤဒုးအိၣ်ထီၣ်က ရၢအံၤအကျါတက ဘၣ်ထွဲဒီးလူၤသီဖိဒုပုၤတၢ်က ရၢအတၢ်မၤသကိးတၢ်ကမံးတံၢ်တဖၣ်အတၢ်ဖဲးတၢ် မၤဒီးအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအိၣ်ဒဲလဲၣ်အဂ့ၢ်အကျါ န့ၣ် လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်အလၢအပုၤတၢ်ဆဲးဖးဘၣ်ဆူညါတက့ၢ်.

စီၤညၣ်ကံၢ်ထူ မ့ၢ်ဝဲဒၣ်လူၤသီဖိဒုပုၤတၢ်ကမံး တံၢ်ခိၣ်ကျါန့ၣ်လီၤ. အဝဲဟံးမုၢ်ဒါဒီးကျဲးစးဟူးဂဲၤ လၢပုၤတၢ်တၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်အဂီၢ်, တကတီၢ်ယီ ဟံးမုၢ်ဒါဒီးကွၢ် ထွဲလီၢ်ကဝီၤဖိတၢ်အိၣ်ကူအိၣ်လၢအ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတၢ်ဖဲးတၢ်မၤ လီၤဆီဒၣ်တၢ်လၢကျဲ မ့ၢ်ထးခိတကပၤ လၢလူၤသီကီၢ်ဆၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲမ့ၢ်စ့ၢ်ကီးကမံးတံၢ်အကျါတကလၢအဒုးအိၣ် ထီၣ်လုၢ်လၢ်ထူသနူကွၢ် ဒီးမ့ၢ်ပုၤဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတၢ် တကန့ၣ်လီၤ.

ဝံသးစူၤနတဲဘၣ်ပုၤလၢလူၤသီဖိဒုပုၤတၢ်တၢ်မၤ သကိးတၢ်အကျါအဂီၢ်တဖၣ်သ့ၣ်.

တံညၣ်ကံၢ်ထူ- ပဝဲဒၣ်လူၤသီဖိဒုပုၤတၢ်ကမံး တံၢ်ကရၢအံၤ ပဒုးအိၣ်ထီၣ်အိၣ်ဖဲ ၂၀၁၁ နံၣ် လါ

အ့ၣ်ဖျါ ၁၂ သီ, ဝဲလူၤသီကီၢ်ဆၣ်ဘျီၣ်ဒိၣ်အပူၤန့ၣ် လီၤ. ပဒုးအိၣ်ထီၣ်ကရၢအဝဲအံၤ မ့ၢ်ဒဲသီးပကမၤ ဝဲဒၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢပလူၤသီကီၢ်ဆၣ်ဟီၣ်ကဝီၤ ကလံးစိး လၢအကျါဘၢဝဲကရၢဒဲအမ့ၢ် ခုပုၤ, နီၢ် ယီၤထၣ်, စီၤမ့ၢ်ပျီ, လၢ်မ့ၢ်ပျီ ဒီးကီၤလုၢ်အကရၢ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢလူၤသီဖိဒုပုၤ တၢ်ကမံးတံၢ်မၤဝဲမ့ၢ် ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဒီး တၢ်ဆဲးကျိးဆဲးကျါ လၢပုၤတၢ်မၤသကိးတၢ်ကညီ ထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကရၢအံၤမ့ၢ်ဝဲဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်က ရၢကရိ လၢအမၤသကိးတၢ်လၢဒုပုၤသီပုၤဒီးလီၢ်က ဝီၤခိၣ်နၢ်လၢတၢ်ကမၤဂုၤထီၣ်က့ၤတၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢ အလိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နံၣ်လၢအပူၤကွၢ် ပတၢ်ကရၢ ကရိအံၤ ပဟူးဂဲၤပနၢ်အ့ၣ်ပၤခိၣ်, ဒုဒိၣ်ထၣ်, ပျီ ကီၢ်ခံသဝီဒဲအမ့ၢ် နီၢ်ယီၤထၣ်ကရၢ, လၢ်မ့ၢ်ပျီအပူၤ န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်ဖဲ ၂၀၁၅ နံၣ်ဒီး ၂၀၁၆ နံၣ်အပူၤ န့ၣ် ပဟူးဂဲၤလၢကရၢယံၢ်ဘ့ၣ်လၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ပတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢပမၤအီၤတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဒုး အိၣ်ထီၣ်က့ၤလုၢ်လၢ်ထူသနူကွၢ် ဒီးသိၣ်လိယုၢ်အီၤ လၢတီၤကွၢ်, ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်တိၢ်ကျဲၤလၢအမ့ၢ်တၢ် ဘ့ၣ်အိၣ်မဲၢ်တဲးလဲး, ပနၢ်, တၢ်ဘ့ၣ်ထိး, စုလီၤ ယုၢ်တၢ်ဖဲးသကိးခူး, တၢ်မၤဂုၤထီၣ်က့ၤထံၣ်ဘီကီၢ်, တၢ်ဖျးထီၣ်က့ၤစံၢ်ယီၤသ့ၣ်, တၢ်ခူၣ်ထီၣ်ထံၣ်ဘီအသီ, ဒီးကတီၤထီၣ်က့ၤမိၢ်ပၢ်ဖဲဖုအဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ် ဒဲမိၢ်ပၢ် ဖဲဖုမၤတၢ်, တၢ်ယီၢ်ထံၣ်ယီၢ်ကီၢ်ဒီး ဟံၣ်လီၤ ထီၣ်က့ၤ ထံၣ်ကွၢ်ခံကွၢ်စိး သ့ၣ်ပုၤဝဲပုၤသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးဆိၣ် တခုထီၣ်က့ၤလီၢ်ကဝီၤပုၤပုၤဘၣ်က့ၤဘၣ်ကွၢ်သ့ၣ်တ ဖၣ်, ဒီးယုၤကွဲးဖျိၣ်က့ၤတၢ်စံၣ်စီၤပုၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးလုၢ် ဖိထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဝဲဘဉ်ပုလုသုတၢ်ကရၢကရိအတၢ်မ့ၢ်လၢ်ကွၢ်စိသုခါ.

တံညဉ်ကံၢ်ထူ - ပတၢ်မ့ၢ်လၢ်ကွၢ်စိတခီမ့ၢ်ဒၣ်လုသီခိၣ်ဟီၣ်ကဝိတဖၣ်အပူ ပကအိၣ်မူသကိးဒီးန့ဆၢၣ်တၢ်မူတဝါလၢတၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်လၢအယုၣ်ကၢ လၢကတီၢ်ယံၣ်လၢပအိၣ်မူဒီးသန့ထီၣ်ပသးလၢပုၤလံၤလံၤအသိးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကရၢကရိအတၢ်ပညိၣ်တခီမ့ၢ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်.

တံညဉ်ကံၢ်ထူ - ပတၢ်ပညိၣ်တခီမ့ၢ်ဒၣ်သိးပုၤတဝါကနၢ်ဟံၢ်အါထီၣ်ဘဉ်ပးခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်အဂီၢ်

- ကကဲထီၣ်န့ၣ်တၢ်ဆဲးကျိးဒီးတၢ်မၤစၢဘဉ်ပးတၢ်ကျဲန့ၣ်တၢ်မၤလိဒီးတၢ်ယုန့ၣ်တၢ်မၤစၢလၢပုၤတဝါအဂီၢ်
- ဒ်သိးကဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိပုၤလီၢ်ကဝိဖိ, ပုၤဒူဖိသဝီဖိလၢတၢ်ပဆုၤရဲၣ်ကျဲ ဒီသဒါ ဒီးမၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢ လၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်မူလၢကတီၢ်ယံၣ်တၢ်ဘဉ်ဘျးဘဉ်ဖျိၣ်အဂီၢ်
- ကတဲာ်ကတီၤဒီးပံာ်ကီၤထီၣ်က့ၤလုၢ်လၢ်ထူသန့ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကူၣ်ဘဉ်ကူၣ်သ့ဒီးမၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤဒူသဝီတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်ကူၤစါယါဘျါလုၢ်လၢ်ထူသန့တၢ်သ့တၢ်ဘဉ်လၢကထီထီၣ်အဂီၢ်
- ဆိၣ်တခုဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါလီၢ်ကဝိပူ, ခိခိၣ်ကစၢ်ကျါ ပုၤမၤအိၣ်ဝဲတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူလၢအယုၣ်ကၢ လၢဟံၣ်ဖိပီဖိကအိၣ်ကူအီလၢလၢခါဆုညါကတီၢ်ယံၣ်အဂီၢ်
- ကဆဲးကျိးမၤသကိးတၢ်ဒီးလီၢ်ကဝိဒူဖိသဝီဖိဒီးလီၢ်ကဝိခိၣ်နၢ် လၢကကတဲာ်ကတီၤမၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ကူအီလၢ ဒီးဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိစ့ၢ်ကိးလီၢ်ကဝိဖိဒီးပုၤလၢအဘဉ်ကီဘဉ်နးတဖၣ် လၢတၢ်ပဆုၤရဲၣ်ကျဲသကိးက့ၤလုၢ်လၢ်ထူသန့, တၢ်ကူၣ်ဘဉ်ကူၣ်သ့ဒီးဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိယုၣ်ဒီးပိာ်မုၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကရၢအံၤအတၢ်ဘျးသန့ ဖိလံစံၣ် (Policy) အိၣ်စ့ၢ်ကိးခါ.

တံညဉ်ကံၢ်ထူ - မ့ၢ်လီၤပတၢ်ဘျးဖိလံစံၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲ (၇) ထံၣ်န့ၣ်လီၤ.

၁. မ့တမ့ၢ်လၢပုၤတဝါအတၢ်ဘဉ်ဘျးဘဉ်ဖျိၣ်အဂီၢ်ဘဉ်န့ၣ် လုၤဖိဖိဒုကရၢတယုၤန့ၣ်ကျိၣ်စ့ၤလၢနီၢ်တဂၤအတၢ်ဘဉ်ဘျးဘဉ်ဖျိၣ်အဂီၢ်ဘဉ်.
၂. တၢ်လၢအကထုးယံၤထီၣ်ပပုၤကလုၢ်အတၢ်ထူၣ်ဖျး, တၢ်သဘျးန့ၣ်လုၤသီဖိဒုကရၢတဆိၣ်ထွဲဘဉ်.
၃. တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအမၤဘဉ်ဒိခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်သ့န့ၣ် လုၤသီဖိဒုကရၢတဆိၣ်ထွဲနီတမံၤဘဉ်.
၄. လၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမုၢ်အခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ် လုၤသီဖိဒုကရၢမ့ၢ်ပုၤမုၢ်သးမၤကလီၤတၢ်ဖိန့ၣ်လီၤ.
၅. တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအထီၣ်ဒါခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်ဂ့ၢ်ဝီ, ပုၤထူလံၤဖိဒီးပုၤလီၢ်ကဝိဖိခဲးယၢန့ၣ် လုၤသီဖိဒုကရၢတယုၤစၢကျဲဒီးဆိၣ်ထွဲအီၤလုၤတက့ၤဘဉ်.
၆. မ့တမ့ၢ်ဘဉ်လၢလုၤသီဖိဒုကရၢအတၢ်ဘဉ်သး, အတၢ်ဆၢတဲာ်ဘဉ်န့ၣ် လုၤတက့ၤပုၤတၢ်ချၢန့ၣ်လီၤဟံးစိဟံးကမိဒီးဆၢတဲာ်တၢ်ဖဲအသး တၢ်တတူၢ်လိာ်အီၤဘဉ်.
၇. တၢ်မၤလၢအဘဉ်ဘျးစဲလိာ်အသးဒီးထီၣ်ဒါထံၣ်ရၢ်ကီၢ်သးဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤန့ၣ် လုၤတက့ၤလုၤသီဖိဒုကရၢတန့ၣ်လီၤပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်ဘဉ်.

ကရၢဖိတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျးအိၣ်စ့ၢ်ကိးခါ.

တံညဉ်ကံၢ်ထူ - မ့မ့ၢ်လၢပကရၢဖိအဂီၢ်တခီပတၢ်သိၣ်တၢ်ဘျးအိၣ်ဒၣ် (၃) ထံၣ်န့ၣ်လီၤ.

၁. ကရၢဖိကိးဂၤဒဲး ဖဲတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်တဘျီလၢ်လၢန့ၣ်ကဘဉ်ဂုၣ်ကျဲးစးဟဲထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်
၂. ကရၢဖိကိးဂၤဒဲးကဘဉ်မၤထွဲမူဒါဒ်တၢ်ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိဒီးနီၤလီၤအီၤအသိး
၃. ကရၢဖိတၢ်ဘျးန့ၣ်ကဘဉ်တၢ်ဘျီဘဉ်မၤဂ့ၤထီၣ်အီၤကွၢ်ကွၢ်ဒ်အလီၢ်အိၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

သုတကရကရိမူဒါတမ်မေ့တမ်မနုသုတဖှ်လှ်.

တံညှင်ကံထူ - ပကရအံပမူပဒါအိဉ်လာပကဒီသဒါဒီးမဂုထိဉ်ကုနုဆဉ်တမ်မူတဝါဒီးတမ်အိဉ်ကုအီလာ လာလီၤကဝီပူ, ကမသကိးတမ်ဒီးဒူဖိသဝီဖိဒီးလီၤကဝီခိဉ်နာ်လာဒူသဝီလီၤကဝီတမ်လဲထီဉ်လဲထီလာကျဲယုဉ်ကမအပူနုဉ်လီၤ. ဒ်နုဉ်အသိးပအိဉ်ဒီးတမ်ကရကရိပဲကျိပဲဒုတဖှ်စ့ကိးနုဉ်လီၤ. ပဲကျိပဲဒုအိဉ်ဝဲဒုဉ် (ဂ) ဘိနုဉ်လီၤ.

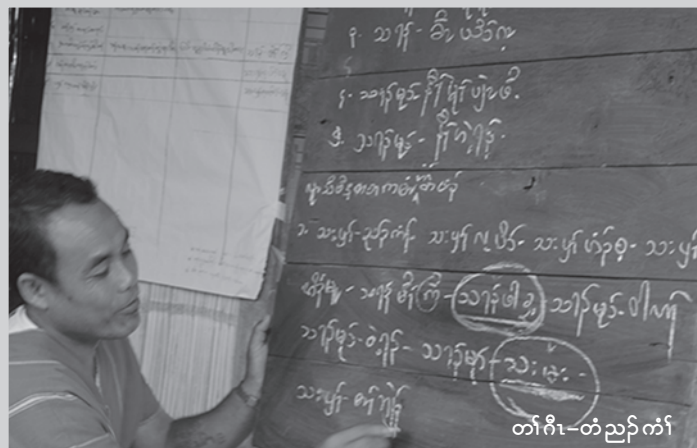
- ၁. လုာ်လာ်ထူသနုတမ်ကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုဒီးတမ်ဂုထီဉ်ပသီထီဉ်
- ၂. ဟံဉ်ဖိပီဖိဒီးဒူသဝီတမ်ပဆုရဲဉ်ကျဲတမ်အိဉ် (တမ်အိဉ်ကုအီလာ)
- ၃. တမ်ပဆုရဲဉ်ကျဲဟီဉ်ခိဉ်ကပံဒီးသုဉ်ပုာ်ဝဉ်ပုာ်ထံကျိထံကွဉ်ဒီးတမ်မူတဝါ
- ၄. တမ်ပဆုရဲဉ်ကျဲ တမ်ဘုဉ်တမ်ဖိဉ် ဒီး တမ်အံးထွဲကွဉ်ထွဲကဟုကယဉ်

စီၤညှင်ကံထူ
ဒီးလုာ်သီဖိဒု
ကမံးတံတဖှ်
ဒီးသကိးတမ်ဂီၤ

- ၅. ပုၤဘဉ်ကီဘဉ်ခဲ ဘဉ်ဖျိဉ်ဘဉ်နးတဖှ်အတမ်သုပဆုရဲဉ်ကျဲတမ်ဖံးတမ်မေ့ ဒ်သိးအတမ်လုာ်အိဉ်နီၤခိသးသမူတမ်ဘိဉ်စာ်လီၤကအိဉ်ထီဉ်
- ၆. တမ်ဟံလီၤတမ်အိဉ်မိာ်ပုာ်လာကတီၤယံာ်ဒီးကတီၤဖုဉ်အကျဲ
- ၇. တိစာမစာဟ့ဉ်ဂံာ်ဟ့ဉ်ဘါပုၤစံဉ်မုံဟးဖျိးလာအဟံတုာ်ကွဉ်အဟီဉ်ခိဉ်ကပံတမ်ဖံးအိဉ်မေ့အိဉ်အလီၤအကျဲတဖှ်
- ၈. ယုၤသုဉ်ညါမေ့လီၤတမ်တမ်မူတဝါ လာ ထံကျိမုာ်ဂုၤ, ခိခိဉ်မုာ်ဂုၤတဖှ်နုဉ်လီၤ.

ပတမ်ဟူးတမ်ဂုၤလာအရူဒိဉ်အဂၤတဖှ်မုာ်ဝဲ, တမ်ရုၤလီၤတမ်ကစီဉ်.

ဒ်ခဲစံးထုးထီဉ်ရုၤလီၤလံာ်လဲာ် ဒ်အမုာ် သုလုၤကီၤတုၤတမ်ကစီဉ်မုာ်ဂုၤ, ပုၤထူလံးဖိပိညါတမ်သုဉ်ညါဘဉ်ထွဲ တမ်ကသုဉ်ကသံးတမ်ဆီတလဲမုာ်ဂုၤ, ဒိဉ်စိလၢတမ်တီတမ်တြါမုာ်ဂုၤ, တမ်ခူဉ်ဟီဉ်လၢမုာ်ဂုၤ, ပုၤ

ထူလံာ်ဖိအပူတဝါသ့ၣ်ပှၢ်ကဆိထၢၣ်လံာ်သ့ၣ်တဖၣ် ဖဲလံာ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟဲတုၤလၢလူၤသီဖိဒုပူတဝါ တၢ်မၤလီၤဝံၤ လူၤသီဖိဒုရၤလီၤဆူကရူၢ်တဘျီတဘျီတဘျီ နီၤနီၤဟ့ၣ်လီၤဆူတၢ်တီၢ်ကျဲၤဘၣ်ထွဲ, ပူ တဝါသ့ၣ်ပှၢ်ဘၣ်ထွဲ, ပူထူလံာ်ဖိကီၢ်ဘၣ်ထွဲ, ဒီးဒူ သဝီသ့ၣ်ကုသးပှၢ်တဖၣ်, ဒူဖိသဝီဖိ လၢအရူၤဒိၣ် သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ပၤတၢ်ပြးထံနီၣ်တၢ်အိၣ်ယၤ

ပဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်ဒူဖိသဝီဖိဘၣ်ယးတၢ်က တၢ်ကတီၤက့ၤထံ ခံ ကွၢ်စိး, ဟံၤကီၤထီၣ်က့ၤ သ့ၣ်ဝၣ်, ဒုဘု, ညၣ်လံာ်, ဆွဲၣ်ယံၤ, တဒိၣ်သ့ၣ် တဖၣ် ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်က့ၤကွံတၢ် ဒီးကတီၤဟံၤကီၤ ထီၣ်က့ၤဒုၣ်ညၣ်လၢအစၢၤဘူးကလီၤတူၣ်သ့ၣ်တ ဖၣ်လၢသဝီတဖျါဘၣ်တဖျါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤက့ၤဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိဒီးတၢ်မူအါကလုာ်

ပအိၣ်ဒီးတၢ်မၤသကိးတၢ်ဒီးလူၤသီကီၢ်ဆၣ် သ့ၣ်ပှၢ်ခိၣ်နီၤဒီးစံာ်ပျဲသ့ၣ်ဖျးဝဲကျိၤခိၣ်နီၤပှၢ်ဘၣ် မူဘၣ်ဒါ ယုာ်ဒီးလီၤကဝီၤပူတဝါဖိ, ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤ ဒီးစံးကတီၤဘၣ်ယးလံာ်ဖိဒီးဘျါလၢအအိၣ်ဘုအ ယူးအဃာ်သ့ၣ်တဖၣ်, မၤတၢ်ယုသ့ၣ်ညါဘၣ်ယး တယုာ်ပှၢ်, ထီၣ်ကိးအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးဒီးအတၢ် အိၣ်မူ, အတၢ်ထီၣ်ဒိၣ်ထီၣ်ဖိဒီးအတၢ်အိၣ်မူအကျိၤ အကျဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပူထူလံာ်ဖိတၢ်န့ၢ်ပၤဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်

ဒ် ခုၣ်အဲၣ်ယုာ်လီၤခါၣ်သး ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ် ဖိ လံာ်စံာ်သနူတၢ်န့ၢ်ကျဲအသိး ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤဒူဖိသဝီဖိ လၢကထီၣ်ဒီးမၤနီၣ်မၤယါက့ၤဒီးဟ့ၣ်ထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ခိ သွဲ ဒ်ခုၣ်အဲၣ်ယုာ်တၢ်ဆၢတဲာ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီအိၣ်အ သိး, ဒုးအိၣ်ထီၣ်ကရၢၢ်ဒီးသ့ၣ်လီၤဖျးလီၤတၢ်သ့ၣ် တၢ်ဖျးနံၤဖုၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, နံၤထီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤလၢဒူဖိသဝီဖိကဟံး န့ၢ်ကွၢ်လီၤအီၤအဂီၢ်, ယုာ်ထီၣ်က့ၤဟီၣ်ခိၣ်လံာ်ယံး ယၢ်ဆူလီၤကဝီၤခိၣ်နီၤအအိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လၢဒူဖိသ

ဝီဖိတဖၣ်မၤနီၣ်မၤယါဝံၤတ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, ထီၣ်ဒီးမၤ နီၣ်မၤယါက့ၤမိၢ်ပၢ်ဖဲဖုကီၢ်, ဒီးမၤလီၤတံာ်တၢ်သ့ၣ် ခိၣ်လိထံး, တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုအလီၤအကျဲယုာ်ဒီးထံ ကျိထံကွၢ်ဒီးပူတဝါသ့ၣ်ပှၢ်ဟီၣ်ခိၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ် သူအိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤကျဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤက့ၤသ့ၣ်ပှၢ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိ

ပမၤသကိးတၢ်ဒီးသ့ၣ်ပှၢ်ခိၣ်နီၤဒီးစံာ်ပျဲသ့ၣ်ဖျး ဝဲကျိၤခိၣ်နီၤပှၢ်ဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဆိဘၣ်တဆိဝံၤ ဒုး အိၣ်ထီၣ်ပူတဝါသ့ၣ်ပှၢ်လၢသဝီတဖျါဘၣ်တဖျါ ဝံၤ ယုာ်ထီၣ်လံာ်အုၣ်ကီၤဆူခုၣ်အဲၣ်ယုာ်လီၤခါၣ်သး တဆိဘၣ်တဆိ, ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒူသဝီတၢ်တီၢ်ကျဲ ဘၣ်ယးတၢ်ဝီသ့ၣ်ဖိအကလုာ်ကလုာ် တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိ လၢအိၣ်သ့, အိၣ်တသ့ဝံၤ နီၤဟ့ၣ်လီၤဆူဒူသဝီဒ်သိး ကက့ၤဒီးသ့ၣ်လီၤဖျးလီၤက့ၤအီၤလၢပူတဝါသ့ၣ်ပှၢ်ပူ မ့ၢ်ဂ့ၤ, စံာ်ပျဲကပိာ်ကပၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟံၣ်ကရၢၢ်ပူအ ကီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢပတသံကွၢ်ဘၣ်နၤဒီးနအဲၣ်ဒီးတဲအါထီၣ် အီၤအိၣ်တမံၤမံၤဧါ.

တံညၣ်ကံာ် - လီၤလီၤဆိဆိဒုတအိၣ်ဘၣ်. ယအဲၣ်ဒီးတဲဒုၣ်လၢယနၢ်လၢပဝဲကညီဖိကိးဂပ အဲၣ်ဒီးအိၣ်ဒုၣ်လၢပကစၢ်ထံလီၤကီၢ်ပူပျဲဒီးတၢ်မ့ၢ် တၢ်ခုၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ကုးအီၤပျဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ, တၢ်လံာ်တၢ်လီၤကဟဲဆိၣ်သနံးပူလၢကျဲအါဘိလီၤ ဘၣ်ဆၣ်ပသးဒုဒီးအလီၤတအိၣ်ဘၣ်. ပမ့ၢ်အိၣ်ဒီးပ န့ၢ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၤလၢလၢပျဲပျဲဒီးရဲၣ်သဲကတီၤဘၣ် အီၤလၢပကစၢ်န့ၣ်ပတလီၤဒိနီတဘျီဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၤကဝီၤပူထူလံာ်ဖိအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒ်ကံာ်ခိၣ်ထံး တၢ်ဖိးတၢ်မၤဒ်သိးပမၤအီၤသ့ၣ်တဖၣ်ပနၢ်လၢ ပှၢ်ဖိဝဲဖိလၢတၢ်လီၤအဂၤလၢပကညီကီၢ်စဲၣ်အပူတ ဖၣ်ကမၤစ့ၢ်ကိးဒ်သိးပူဒီးပအဲၣ်ဒီးထံၣ်လၢပက ညီကီၢ်စဲၣ်တဘျီအံၤအိၣ်ပျါလၢဟ့ၣ်ထီၣ်ဘိဒီးပက အိၣ်ဆိးဘၣ်လၢအပူတုၤလီၤလၢပဖိစိးလံာ်စိးအ ကီၢ်န့ၣ်လီၤ. ■

ဖုဖုလူလားခိဉ်ဖိအထိဟ့ဉ်ပလီ

ဖုဖုလူလားခိဉ်

၁. မှာသဲဉ်အဖိကံဖိအို
သ့ဉ်နွဲအဖိကံဖိအို
ဖုလူလားခိဉ်ဖိအိုဉ်ပလီ
ဖုလူလားခိဉ်ဖိအိုဉ်ပလီ
နီလီဟဲလီလံဉ်န့အိ
နီပျီဟဲလီလံဉ်န့အိ
ဟဲဒီးဒီးဖိမံဖိပျီ
ဟဲဆိုးဒီးဖိမံဖိပျီ | ကလုာ်တံဆိဒီးကွဲစီ
ကတိတံဆိဒီးကွဲစီ
ဖိကံသံဉ်မါဒီးဖိပျီ
ဖိဆိသံဉ်တဒီးဖိပျီ
အိဉ်ဃုာ်မ့ဒီးမ့ဂီ
အိဉ်ဃုာ်ထံသ့ဒီးထံဂီ
အမိမံဉ်တုာ်မံဉ်ဖျီ
ဖုလူလားခိဉ်ဖိအိုဉ်ပလီ | ၂. တရုဉ်လိာ်ကွဲဃာ်အသး
ဒီးဖဲလိာ်ကွဲဃာ်အသး
ခ့ဃုာ်ဖုခ့ဃုာ်တုာ်န့
ကျီကျဲဉ်ဖုကျီကျဲဉ်တုာ်န့
အပျီကံဉ်ခဲန့ကဒါ
အမဲကံဉ်ခဲန့ကဒါ
အသ့ဉ်က့ဉ်နတသ့ဉ်ညါ
အသးကါနတသ့ဉ်ညါ | မံအလီလုာ်ဘုဉ်ဘုဉ်လါ
ဂဲအလီလုာ်ဘုဉ်ဘုဉ်လါ
ဆိဉ်ကဲလုာ်ပျီပျီ
ဆိဉ်ကဲလုာ်ပျီပျီ
ပျီဂဲအသးဒီးသိဖါ
ပျီဂဲအသးဒီးသိဖါ
ကွာ်မ့ထံပလီနသး
အပျီကဲကွီန့ဘုဉ်န့ |
|---|--|--|---|

ဝိဉ်မုဉ်တံဃံတံလဲအခိဉ်ကျီ

နီဖးဒိဉ် - လာ်မုဉ်ဖျီ

၁. ဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးအဲလဲဝဲ
ဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးအဲလဲဝဲ
ဖးလဲယမဲမုဉ်အကျဲ
ဖးလဲယမဲမုဉ်အကျဲ
မ့မုဉ်ယမဲမုဉ်အိဉ်ဘဲ
ယကဒိထါလဲယမဲ | ၂. ဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးလဲမုဉ်အ
ဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးလဲမုဉ်အ
ကလံအူထိဉ်န့မုဉ်ကျဲ
ကလံအူထိဉ်န့မုဉ်ကျဲ | ၃. ဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးလဲမုဉ်အ
ဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးလဲမုဉ်အ
ကလံအူထိဉ်န့မုဉ်ကျဲ
ကလံအူထိဉ်န့မုဉ်ကျဲ | ၄. ဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးပျီဖးပျီ
ဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးပျီဖးပျီ
ဖးလဲယမဲသ့ဉ်အခံ
ဖးလဲယမဲဂီဒိဉ်အခံ
မဲတန့ဒီးယဟီဉ်ကွဲ
ဟီဉ်သယုာ်ထံန့ကွဲ | ၅. ဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးပျီကဒဲ
ဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးပျီကဒဲ
ဖးလဲလိာ်လဲအခံ
ဖးလဲလဲလဲလိာ်အခံ
ဖးလဲလဲလဲလိာ်အခံ
ယသးမိဉ်ဆိုးယမိဉ်ဒီး |
|---|---|---|---|---|

ထါတယုာ်အံ ပျီသးပျီလဲပျီမံးဝဲ တံလဲဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးဒီးဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးအံအဲသ့ဉ်ကတိတံဃံမး မုဉ်ဘုဉ်လဲတံတုာ်
ဖျီတံအိးမုဉ်အဲကတိတံန့ ပျီမုဉ်ကနီဖိဒီးမုဉ်ပျီတဖဉ်လဲဒီးန့ဝဲအဖိဒီးဖဲအဲသ့ဉ်လဲဖျီတံအဲခါ လဲဆိုးသကိးဝဲဒီး
ဟဲစုာ်ကိးဝဲလဲအမုဉ်တံဃံတံလဲအခိဉ်ကျီဖးဒိဉ်တခါန့လီ။

တံလဲဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးဒီးဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးအံအဲထုဉ်ဒိဉ်အထုဉ်ထီ ဒီးအါတက့မဲထိဉ်ဝဲဒုဉ်ဖဲသ့ဉ်ဖးဒိဉ်ဖးထီ ဃီသ့ဉ်ပျီအခံ ဒီး
သးပျီတဖဉ်ပျီဟဲပျီပျီအဲထီ တက့ဉ်လဲနီဖိသ့ဉ်ဘုဉ်အဲသ့ဉ်အါတက့ မုဉ်ထံဉ်န့ဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးဒီးန့ ဟဲက့
ထဲသ့ဉ်သကိးဝဲလဲအမုဉ်တံဃံတံလဲအခိဉ်ကျီ ဒီးမံးဝဲလဲဖိထိဉ်ကံဉ်ဖးဒီးအဲသ့ဉ်ဘုဉ်သမုဉ်ကျဲထဲဖးဒိဉ်တကလုာ်အဲထီ အဲ
သ့ဉ်ကတိတံဃံတံလဲဂုဉ်န့လီ။ ■

မုၢ်လီၤန့ၢ်အတၢ်ဘၣ်ထွဲ

ဘျၢၣ်ဘျီၣ်ဖိ (ချၢၣ်လွံၢ်ထွဲ)

၁. မုၢ်လီၤန့ၢ်အတၢ်ကပိၤ တအိၣ်ဖျါဒ်သိးလီၤလီၤ မုၢ်လီၤန့ၢ်အတၢ်ပံၤလၢ တအိၣ်ဖျါဒ်သိးလၢညါ (ကတီၢ်ခဲအံၤတၢ်အိၣ်သးတၢ်ဘၣ် ထွဲအပတီၢ်ဆီတလဲ)

၂. မုၢ်လီၤန့ၢ်အတၢ်ဘၣ်ထွဲ ကျဲၣ်ကျိၤယါယုၣ်ဝဲဒီးမဲး မုၢ်လီၤန့ၢ်အတၢ်အိၣ်သး အိၣ်ဖျါဒ်သိးလီၤလၢဘၣ်

၃. ကလံၤ, ထံ, သဝံအိၣ်ထီၣ် ငှးကဲထီၣ်ဝဲတၢ်နီၢ်ကီၢ် ကလံၤ, ထံ, သဝံမတၢ် ငှးကဲထီၣ်ဝဲတၢ်အါမး (မ့ၢ်ခိၣ်ကလံၤတဂ့ၤ, ဆူးဆါအိၣ် ထီၣ်, အါထီၣ်)

၄. တၢ်ဘၣ်ထွဲကလုၢ်ဖိခိၣ် ကကိၣ်လိၣ်ထီၣ်ဆူမူခိၣ် ထီၣ်အိၣ်ထၢၣ်ယံၣ်ယံၣ်ထၢထၢ အိၣ်ယံၣ်အိၣ်စိတူၢ်ဖျါသၢၣ်

၅. တုၤမုၢ်အိၣ်စိဘၣ်တူၢ်ဖျါ ဘၣ်ကိၤက့ၤဝဲကညီဖိ တကးဘၣ်ငှးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ သ့ၣ်, ဝၣ်အတၢ်ကိၤတၢ်ခဲ

၆. တၢ်ကိၢ်တၢ်ခုၣ်ဆိၣ်သနံး ငှးကဲတၢ်ကိၤအိၣ်အါမံၤ တၢ်ကိၤလၢအပဲအိၣ်ထီၣ် သုကထံၣ်ဘၣ်လံၤနီၢ်နီၢ်

၇. အဲၣ်ဒီးငှးသ့ၣ်ညါတဖဲး ကမ့ၢ်တၢ်တလၢတပျဲ နိသိးနွံစိကသ့ၣ်ညါ လံၤမဲၣ်ဖျါဖိကအိၣ်ဖျါ

၈. ဟီၣ်ခိၣ်ချၢထံကီၢ်အါဘျီၣ် တၢ်လၢအိၣ်ဂၤမံၤလီၤစ့ၢ် တၢ်ဘၣ်ထွဲကန့ၢ်သဘျီ ကျဲးစးကျဲးဘိဘိစ့ၢ် (ကန့ၢ်မၤသဘျီလၢတၢ်မၤပနီၣ် ကီၢ်တခါခါ)

၉. အဂီၢ်ကျိၣ်စ့နီၢ်ဝံၣ်ခံ သ့ၣ်လီၤဘျီလီၤယံၣ်တၢ်လံ

အိၣ်ထီၣ်လၢထံကီၢ်အါဘျီၣ် အကျါကီၢ်ပယီၤပၣ်စ့ၢ်

၁၀. မံၤအိၣ်ဖျါမုၢ်ဂ့ၤဘၣ်ဆၣ် ကိၤပုၤအာသီဝဲဒိၣ်မး ကိၢ်ပုၤတဆူယုၢ်တၢ်အါ ယုၢ်တရံးဝဲတၢ်ဝးဝး (ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်, သ့ၣ်, ဝၣ်, ဘီၣ်, ဟီၣ်လၢတၢ်ထူးတၢ် တီၤဘၣ်လီၤမၤ, ဘၣ်ဟါမၤ)

၁၁. ကျဲၣ်အါဘိမုၢ်ဝဲတၢ်ကိၤ တသ့ၣ်ညါအမ့ၢ်ကညီ ကဲကဲအိၣ်ဖိစူး တဖျးမဲၣ်ကဲနဲးကထူး

၁၂. ဂၤတမံၤကထံၣ်ကဒီး တၢ်ဘၣ်ထွဲဖိပဲအိၣ်ထီၣ် ပုၤမၤသ့ၣ်ယမၤဘၣ်သ့ ပုၤတဲနၤယမၤဘၣ်ကသ့ (ကူၢ်သ့ၣ်, မၤလၢဂံၢ်, မဲး, သ့ၣ်ရီၤ ဘၢး, သ့ၣ်နၤမ့ၢ်, ခံခီယံၣ်ပၤလီၢ် တဲလီၢ်သးတသ့)

၁၃. ဘျီတန့ၢ်ကဲတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ် တူၢ်တန့ၢ်သုလၢတီၢ်ဘီ လၢခံတဖဲးကထံၣ်ဝဲ ဂ့ၢ်ဆူၣ်,မၤဆါအိၣ်ညီန့ၣ် (ဒီးငါသး, ဆါလီၤသး, မၤ ဆူၣ်, သ့ဆူၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိ)

၁၄. တၢ်အိၣ်သးဘၣ်ထွဲဘၣ်ထွဲ ယံၣ်ထီၣ်ယံၣ်ထီၣ်ပးဂီၢ်န့ၣ် တၢ်ကတီၢ်သးအရူဒိၣ် ဆၢထၢၣ်တြီဆါဒီးသကိး

၁၅. တဂၤလၢလီၢ်ကျဲၣ်သနၢၣ် ပၢ်ဖျိၣ်သ့ၣ်ထီၣ်သကိးသၢၣ် ကမ့ၢ်ဝဲတၢ်ကပိၤဖိ ကကဲဒိဂ့ၤကညီဖိ

၁၆. မုၢ်လီၤန့ၢ်အတၢ်ဘၣ်ထွဲ ကမ့ၢ်ဝဲခိၣ်ခါအကျဲ မဲၣ်ချံး, ခိၣ်န့ၣ်အတၢ်လဲၤ သးအဲၣ်ဒီးသုတသ့န့ၣ် မုၢ်လီၤန့ၢ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤ သးအဲၣ်ဒီးသုတသ့မၤ (တဂၤတၢ်မၤ, တန့ၣ်တၢ်မၤ)

ထါပမ့ၢ်ပပုၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဟ့ၣ်ပလီၢ်

ဘျၢၣ်ကနၢ (မုၢ်တြီၢ်)

၁. ပုၤမ့ၢ်ကသံမၤလီၢ်လီၤ ပုၤပုၢ်ကဆါမၤလီၢ်လီၤ သ့ၣ်ခိၣ်ကသံအိၣ်သ့ၣ်လီၤ ဝၣ်ခိၣ်ကဆါအိၣ်သ့ၣ်လီၤ သ့ၣ်လီၤကတီၢ်ယုၢ်အသီ ကတီၢ်သ့ၣ်လီၤယုၢ်အသီ

သ့ၣ်လီၤယုၢ်ဒီးချၢၣ်စိကူၢ် ထီၣ်ကိးယုၤက့ၤအိၣ်ဘၣ်အိၤ

၂. ပုၤမ့ၢ်လၢပုၤတကလုၢ် ပုၤပုၢ်လၢပုၤတကလုၢ် အိၣ်ဒုၣ်တဘိးဒုၣ်အနၢ အိၣ်ညၢၣ်တဘိးညၢၣ်အနၢ

ဖိသၢၣ်ခဲအံၤတကလုၢ် အိၣ်တၢ်တကုးဘၣ်အပုး

၃. ပုၤမ့ၢ်လၢပုၤမ့ၢ်စိဆဲး ပုၤပုၢ်လၢပုၤပုၢ်စိဆဲး ပံၣ်ဆါခိၣ်ဒီးထူဒီးကွဲၤ ပံၣ်ဆါလၢဒီးထူဒီးကွဲၤ

ပုၤမ့ၢ်မၤသံဘၣ်စိဆဲး တ့ၢ်စိဆဲးအလီၢ်ဘၣ်ပျဲ

၄. ပုၤမ့ၢ်လၢပုၤတကလုၢ် ပုၤပုၢ်လၢပုၤတကလုၢ် ကွဲၤစိခိၣ်ကွဲၤအိၣ်အကျါ ကွဲၤစိလၢကွဲၤအိၣ်အကျါ

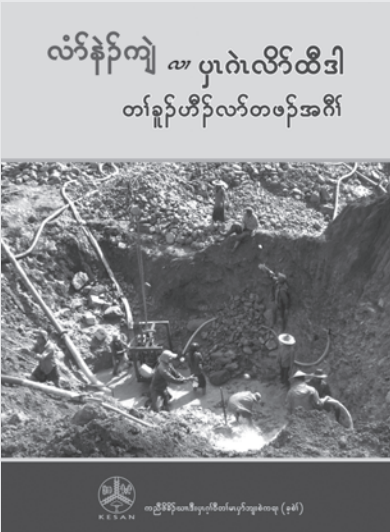
ဟံဂ်အိဂ်ဟံတမံအိဂ်ဆာ
အိဂ်ဒီးတံးစံးထီဂ်ပတြာ	လဲအဂ်ထံဆာလပရဲ
လဲအဂ်ကီဆာလပရဲ	ယီထံဆာထိးဒီးဘိဘိ
ယီကီဆာထိးဒီးဘိဘိ	မုအတံးသုတအိဂ်လၢ
လါအတံးပွဲတအိဂ်လၢ
၅. ပုမံးလၢပုမံးစီမုဂု
ပုပုလၢပုမံးစီမုဂု
လဲယီထံဆာလၢတပု
လဲယီကီဆာလၢတပု
ယီထံဆာကွဒီးဘိဘိ
ယီကီဆာကွဒီးဘိဘိ
စံဂ်က့ဂ်ဘိဘိဘုယုတကူ
အုဖိဘိဘိဘုယုတကူ
စံဂ်က့ဂ်ဒိဂ်စံးစံဂ်တဂု
ဆုဖိဒိဂ်စံးအုတဂု
နအုမုဂ်သုပီမုဂ်သု
ကီမုဂ်လီမုဂ်လီတု
နအုတသုပီတသု
ခဲကကံနလီဖျဂ်လီယု	စံဂ်ဆုက့ဆာခိဂ်စံးစံး
စံဂ်ဆုက့ဆာလၢစံးစံး
ဟီဂ်သံမုဂ်ကဲထီဂ်ဖိဖဲ
တံးအံးဘၣ်အလီအက့
၇. ပုမံးလၢပုမံးစွဲဂ်သံဂ်ဝါ
ပုပုလၢပုမံးစွဲဂ်သံဂ်ဝါ
လဲအဂ်ထံဆာကွဒိဂ်တံ
လဲအဂ်ကီဆာကွဒိဂ်တံ
ကွဒိဂ်ဆုထးမလီဂ်ပု
ကွဒိဂ်လီဆုလၢမလီဂ်ပု
ဟီဂ်သံမုဂ်ကဲထီဂ်ဖိဖဲ
တံးအံးဘၣ်အလီလၢညါ	ထိးဘၣ်သုဂ်ဖိသုဂ်ကတီ
ထိးဘၣ်ဝဂ်ဖိဝဂ်ကတီ
လဲအဂ်ကီကွဒိထိးတံ
ထိးတံကံဂ်အကွဒိနွံဘိ
ကီနွံဘၣ်နယီမုဂ်ဖျိ
ကီမုဂ်လီမုဂ်လီစီ
၉. ထံခဲအံးတြိလုတြိလၢ
ကီခဲအံးတြိလုတြိလၢ
ပီပျဲထီဂ်ရံးအခိဂ်အ
ဘိပျဲထီဂ်ရံးအခိဂ်အ
ဒုဂ်အိဂ်လၢလုအိဂ်တကူ
ညၣ်အိဂ်လၢစွဲအိဂ်တကူ
ယသုဂ်ဘၣ်ယပုနီမာ
ယသးဘၣ်ယပုနီမာ
သုဂ်ဘၣ်ယကိးအီလၢဆာ
သးဘၣ်ယကိးအီလၢဆာ	မုလဲလၢမုတံးကွဲကဲ
လါလဲလၢထးတံးကွဲကဲ
ချံဂ်စံးသါတီနီဂ်န့ဂ်လၢ
ပျဲစံးသါတီနီဂ်န့ဂ်လၢ
လဲထီဂ်အိဂ်ဆဲးလၢထံဆာ
လဲထီဂ်အိဂ်ခးလၢကီဆာ
ဆဲးန့တံးခုအမိအ
ခးန့တံးယီအမိအ
ဟံအမုလၢကီလဲချာ
ဟံအဘၣ်လၢကီလဲချာ
အမုဝီကွဲအမုအါ
အဘၣ်ဝီကွဲအဘၣ်အါ
ယုဆဲးစံးလီလၢသံန့
တံးပျဲဝဲသံကွဲထီဂ်ထာ
၆. ပုမံးလၢပုမံးစွဲဂ်သံဂ်ညါ
ပုပုလၢပုမံးစွဲဂ်သံဂ်ညါ	၈. ပုမံးလၢပုမံးအခိဂ်ကီ
ပုပုလၢပုမံးအခိဂ်ကီ
လဲယီထံဆာဟံလၢယီ
လဲယီကီဆာဟံလၢယီ		

ထါအိပညီတဖၣ်

၁. ပတံးအိဂ်မု ပခိဂ်ယၢန့ဆၢဂ်လီဟီလီပျဲလၢမုမဆါတနံညါအံး ပကဘၣ်ကဟုကယံမဂုထီဂ်ကွဲအီဂုန့ဒိဂ်န့အလီအဘျီ တဖၣ်အဘျီ ဒ်သိးပုလၢခဲတစါကအိဂ်မုဒီးသန့ထီဂ်ကွဲအသးကသုအဂီန့ဂ်လီ.
၂. မိဂ်ပံဖဲပုလၢပုမံးတဖၣ်အိဂ်ကတီတံး, သုဒီးကတံးကတီတံးအိဂ်ယၢကိးကလုဂ်ဒီးအယိ ယုဂ်ကဂုဝဲဒုဂ်လၢ တံးစိဂ်ခိကွဲဆုခဲ တစါဝဲတစါန့ဂ်လီ. မုမုမုမဆါတနံအံး အိဂ်ဘၣ်အါလဲအဲဒိးအိဂ်ရးဒီးတုအိဂ်လၢကွဲအီတစုန့ဂ်လီ.
၃. မုမိဂ်ပံလၢအအိဂ်ဒီးတံးဆိမိဂ်ဆိမးလၢယုဂ်က, ကရကရီဟ့ဂ်တံးသုဂ်ညါန့ဟံဆုပုသုဂ်စံးဘိလၢဒုသဝီဒီဖျဲညါအယိပ မုတံးဟံလုပံးပုမံးအတံးသိဂ်တံးသီဒီးအတံးန့က့န့ မုဒ်သိးပမၤသံပမိပပံးအယိ တံးဖျိဂ်တံးယံးဘုးအသးဒီးပုန့ဂ်လီ.
၄. ဖဲပုသးပုတဖၣ်အိဂ်စုဂ်ကိးဒီးတံးယုတံးဖိးလၢဒုသဝီဒီဖျဲအပု တံးမုဘၣ်စံးလၢ (သု) ဒီးစံးသကိးဝဲဒီဟံဂ်ဒီသဝီလၢ (သု) အယိ ဘၣ်တံးဆဲးကျိးအီလၢပုတခိစိတပပအိဂ်ဝဲဒုဂ်အဖိခိဂ် အိဂ်မုဘၣ်ဝဲဒုဂ်မုဂ်မုဂ်န့ဂ်လီ.
၅. ဖဲပုတဖၣ်အိဂ်စုဂ်ကိးဒီးတံးကတီထံကတီကီ ကတီဟီဂ်ခိဂ်ကပံးန့ဂ်လီ. တချုးလၢလဲဒီးမနီဂ်မၤယါဒီးဘၣ်တံးန့ဂ် ဆဲးကျိး ဆဲးကျဲတံးဆုပုတတ, ကီတဘျဲးတကါတဖၣ်အအိဂ်လီတံးလီဆဲးဝဲမးမၤဝဲန့ဂ်လီ. တံးစံးကတီခဲလၢ မုဒုဂ်တံးမုဂ်တံးခုဂ်အ က့အယိအထံအကီအိဂ်မုဂ်ဝဲန့ဂ်လီ. ဘၣ်မနုလဲဂ်န့ဂ်တံးကတီအဆုဂ်အကီန့ဂ် ဒုးလီလီဖးနုဒီးနတံးသကိးသုဝဲန့ဂ်လီ.
- ၆.၇. ပမံးပုပုလၢပုမံးတဖၣ်အထံအကီ အဟီဂ်ခိဂ်ကပံးတံးမက့န့ဂ် ကရကရီဝဲ ရဲဂ်ဝဲကျဲဝဲအပတီတဖၣ်အပတီ တံးဂုဂ်ကီလၢ အအိဂ်ထီဂ်သုဂ်တဖၣ် တၢဂ်ပိဂ်တဲသကိးအီဘျဲးဘျဲးဘျဲးဒီးပုလၢအဘၣ်ထွဲတဖၣ်ဝဲ တံးခဲလၢကိးမံဝဲဒုဂ်န့ဂ်လီ.
၈. ပုသးပုလၢပုမံးတဖၣ်အိဂ်စုဂ်ကိးဒီးတံးသုဂ်ဒုသးဒုအိဂ်စုဂ်ကိးဒီးတံးဆဲးကျိးဆဲးကျဲတုလၢကီဂ်တံးဂီပုအိဂ်ဝဲဒုဂ်န့ဂ်လီ. ကီဂ် တံးဂီပုပုမုကညီဖိဒီးကီသုလုမုပုတဖၣ်ယီတထာယီအယိ ပုမံးပုပုလၢပုမံးတဖၣ်ရဲဂ်တံးကျဲတံး ဒီးဆဲးကျိးဆဲးကျဲတံးအဖိ ခိဂ် ပုအိဂ်ဘၣ်အီဒီးပုမံးပုမုကတီစၢအီတံးဂုတံးကျဲအိဂ်ဝဲအယိ အထံအကီအိဂ်မုဂ်အိဂ်ပာဝဲဒုဂ်န့ဂ်လီ.
၉. မုတနံညါအံး တံးစုတံးန့ဂ်တံးဒုဂ်တံးထုတအိဂ်လၢ, မၤဖဲသး အိဂ်ဖဲသး, တံးမုတတလၢထံမုဂ်ဂု, ခိမုဂုလီမံကွဲဝဲအယိ ခဲ အံးတံးဟ့ဂ်တံးသုဂ်ညါန့ဟံဆုပုအါလၢ လၢကဘၣ်ပၢကွဲတံးသုတံးဘၣ်ဒီးတံးသုဂ်ညါထုလဲလဲန့ဂ်လီ. ဘၣ်ဆၢဒီးပုအါ ဂတဒိကန့ဒီးတပံးလုပံးပုမံးအီဘၣ်အမဲဂ်ညါ ဒုဂ်ဖျဲဂ်စံးအာဝဲဒုဂ်ပုလၢအဟ့ဂ်လီအီတံးသုဂ်ညါတဖၣ်ဒိဂ်ဒိဂ်အါအါန့ဂ်လီ.

မလိက်ကလီ

တၢ်ချ့ဟီၣ်လၢ်မၤဘၣ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤပုၤတၢ်လၢအအိၣ်ဘူးအိၣ်တံၢ်ဒီးမၤဘၣ်ဒီးခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤဒၣ်လဲၣ်န့ၣ်ကီၢ်ပယီၤအတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢလၢကဒိသအကမ့ၢ်ထံဖိကီၢ်ဖိ လၢတၢ်ချ့ဟီၣ်လၢ်အတၢ်ဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးန့ၣ် တမ့ၢ်တၢ်လၢအလၢအပျဲဘၣ်. ကျဲၣ်ပနံၣ်တဖၣ်မၤတၢ်ချ့ဟီၣ်လၢ်တၢ်တီၢ်ကျဲၣ်လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်တၢ်ပီၣ်သကိးဒီးလီၢ်ကဝီၤကမ့ၢ် မ့တမ့ၢ် ဟံးန့ၢ်ဂ့ၢ်ဝိတုၤလီၤတီၤလီၤလၢတၢ်ယုၣ်လီၤဘျၢလီၤတၢ်ဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးတၢ်ဂ့ၢ်ကိၣ်ဖျိတၢ်ချ့ဟီၣ်လၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၢၣ်တၢ်လၢလီၢ်ကဝီၤကမ့ၢ်မၤသ့န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ထၢဖျိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ, တၢ်ဟံၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်, ဒီးဟံၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်တၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်လၢတၢ်ကပတုၣ်ကွံၣ်တၢ်ချ့ဟီၣ်လၢ်အတၢ်ဖံးတၢ်မၤဒီးတၢ်ဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးလၢအကဲထီၣ်အသးလၢကီၢ်ပယီၤပုၤန့ၣ်လီၤ. လံာ်န့ၣ်ကျဲၣ်တဘျီအံၤ တၢ်ကတၢ်ကတီၤအိၣ်လၢပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ့ၢ်ကရၢသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတၢ်လၢလၢ်မ့ၢ်လိၣ်ဘၣ်ဒီး ဒုးသ့ၣ်ညါခွဲၣ်ပုၤမၤသကိးတၢ်တၢ်လၢလၢ်လၢ်သ့ၣ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

လံာ်တယၢ် (poster) လၢအမ့ၢ် “သ့ၣ်ပုၤအတၢ်ကဲဘျး” တဘျီအံၤနသ့အိၣ်လၢတၢ်သိၣ်လိအဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ် လၢတၢ်ကတီၤန့ၣ်ခဲးတၢ်အဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်သ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတၢ်လၢလၢ်မ့ၢ်လိၣ်ဘၣ်ဒီး ဝံသးစူးဆဲးကျိးဘၣ်ဒီးခွဲၣ်ပုၤမၤသကိးတၢ်တၢ်လၢလၢ်လၢ်သ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဆၢထီၣ်ယုၣ်ဒီးနမံၤ, နတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၢ်ကျဲၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢတၢ်ကဆၢဘၣ်က့ၤလံာ်လၢနမၤလိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ.

“ခီဖျိုတၢ်ကတဲာ်ကတီးဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်န့ၢ်ပှၤလီၤမ့ၣ်အူၣ်အံၤအဃိ
ကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢလၢပဂီၢ် ဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢအညီထီၣ်, ကဲဘျူးလၢဖိသၣ်
မၤလိတၢ်အဂီၢ်, ကိုဖိတဖၣ်ဖးဘၣ်လံာ်လၢမ့ၣ်အူၣ်ပိဂ့ၤဂ့ၤအလီၢ်,
မၤစ့ၤလီၤတၢ်လၢာ်ဘျုးလၢာ်စ့ၤလၢမိၢ်ပာ်ဘၣ်ပှၤန့ၢ်ပနဲ, တကးဘၣ်
ကဲဘျူးလၢဒူဖိသဝီဖိတဖၣ်အဂီၢ်ဒိၣ်မးလီၤ ”

-နီၢ်ရဲလၢာ်, သရၣ်မ့ၣ်ကိုခိၣ်, ကီၢ်ဖိၢ်ပှၤအသဝီ, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရှၢ်-

